

PATVIRTINTA

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos,
Ekonomikos augimo veiksmų programos, Sanglaudos
skatinimo veiksmų programos ir 2014–2020 metų
Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų
programos valdymo komitetų 2014 m. liepos 4 d.
protokolu Nr. 34

Aktuali redakcija nuo 2016 m. gegužės 9 d.

Rekomendacijos dėl projektų išlaidų atitikties Europos Sąjungos struktūrinių fondų reikalavimams

---

Turinys

1. ĮVADAS.....	3
2. SAŲOKOS.....	4
3. IŠLAIDŲ TINKAMUMO FINANSUOTI REIKALAVIMAI	4
4. NETINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS	5
5. PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS.....	9
6. DIDŽIAUSIA TINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ SUMA IR PROJEKTO PAJAMOS	11
7. PROJEKTO IŠLAIDŲ APSKAITA, DOKUMENTŲ RENGIMAS IR SAUGOJIMAS.....	12
8. PROJEKTO TINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO BŪDAI.....	14
9. SUPAPRASTINTAI APMOKAMOS IŠLAIDOS	14
9.1. FIKSUOTŲJŲ ĮKAINIŲ IR FIKSUOTŲJŲ SUMŲ TAIKYMAS	16
9.2. FIKSUOTOSIOS NORMOS TAIKYMAS.....	18
10. PROJEKTO BIUDŽETO FORMOS PILDYMAS	22
11. PROJEKTO TINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ TIPAI.....	30
11.1. ŽEMĖ	30
11.2. NEKILNOJAMASIS TURTAS	32
11.3. DARBAI	35
11.4. PREKĖS IR SUSIJUSIOS PASLAUGOS	36
11.5. PASLAUGOS.....	38
11.6. DARBO UŽMOKESTIS.....	40
11.7. KELIONĖS IR KOMANDIRUOTĖS	48
11.8. NUSIDĖVĖJIMAS (AMORTIZACIJA)	51
11.9. IŠMOKOS PROJEKTO VEIKLOSE DALYVAUJANTIEMS ASMENIMS	51

11.10. TARPTAUTINIŲ PARTNERIŲ PAIEŠKOS IŠLAIDOS	52
12. PROJEKTO TINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ PATVIRTINIMO DOKUMENTAI	52
13. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS	56
DAŽNIAUSIAI UŽDUODAMI KLAUSIMAI (NUOLAT PILDOMA)	57
PAGRINDINIŲ TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS	58
PRIEDAI	60

1. ĮVADAS

1. Rekomendacijose dėl projektų išlaidų atitikties Europos Sąjungos struktūrinių fondų reikalavimams (toliau – Rekomendacijos) pateikiami vadovaujančiosios institucijos paaiškinimai, kaip turi būti taikomi Europos Sąjungos (toliau – ES) ir Lietuvos Respublikos teisės aktai, kad vadovaujantis patikimo finansų valdymo principu būtų teisingai nurodomos ir įvertinamos iš ES struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų (toliau – projektas) tinkamos finansuoti išlaidos.

2. Rekomendacijos parengtos vadovaujantis 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1300/2013 dėl Sanglaudos fondo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1084/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 281) (toliau – SF reglamentas), 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1301/2013 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir konkrečių su investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslu susijusių nuostatų, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1080/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 289) (toliau – ERPF reglamentas), 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320) (toliau – Bendrasis reglamentas), 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1304/2013 dėl Europos socialinio fondo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1081/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 470) (toliau – ESF reglamentas), Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą“ (toliau – Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo taisyklės), 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 1090 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Veiksmų programos administravimo taisyklės), ir Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. spalio 8 d. įsakymu Nr.1K-316 „Dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės).

3. Pagrindinis Rekomendacijų tikslas – padėti įvertinti projektų išlaidų atitiktį ES struktūrinių fondų finansavimo reikalavimams. Rekomendacijos taip pat taikomos aiškinant projektų, kurie atrenkami pagal 2014–2020 metų iš Europos Sąjungos fondų lėšų planuojamų bendrai finansuoti valstybės projektų atrankos laikinosios tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2014–2020 metų iš Europos Sąjungos fondų lėšų planuojamų bendrai finansuoti valstybės projektų atrankos laikinosios tvarkos aprašo patvirtinimo“, išlaidų tinkamumą finansuoti.

4. Šių Rekomendacijų nuostatomis siūloma vadovautis:

4.1. pareiškėjams, rengiantiems ir teikiantiems paraiškas gauti ES struktūrinių fondų lėšas projektams įgyvendinti;

4.2. projektų vykdytojams ir partneriams;

4.3. ES struktūrinių fondų lėšų valdymo ir kontrolės sistemos institucijų darbuotojams ir projektų vertintojams.

5. Finansinių priemonių išlaidoms šių Rekomendacijų nuostatos taikomos tiek, kiek jos neprieštarauja Finansinių priemonių įgyvendinimo taisyklėms, patvirtintoms Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 1K-326 „Dėl Finansinių priemonių įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“.

6. Rekomendacijų nuostatos taikomos negrąžinamosioms subsidijoms, grąžinamosioms subsidijoms ir apdovanojimams. Rekomendacijų nuostatos netaikomos techninės paramos projektams.

2. SĄVOKOS

7. Rekomendacijose vartojamos sąvokos:

Patikimo finansų valdymo principas – ekonomiškumu, veiksmingumu, efektyvumu ir veiksminga biudžeto vykdymo vidaus kontrole pagrįstas finansų valdymo principas, apibrėžtas 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 (OL 2012, L 298, p. 1) 30–33 straipsniuose.

Pro rata principas – principas, pagal kurį projekto tinkamoms finansuoti išlaidoms proporcingai priskiriama tik dalis patirtų tam tikro tipo išlaidų.

Projektą vykdomasis personalas – projekto tiesiogines veiklas vykdančias fiziniai asmenys, su projektu vykdytoju ar partneriu susiję darbo santykiais, jų esmę atitinkančiais santykiais arba dirbantys pagal paslaugų (civilines), įskaitant autorines, sutartis ar savanoriškos veiklos sutartis.

Trečioji šalis – fizinis ar juridinis asmuo, kuris nėra sutarties šalis ar sutarties šalies (juridinio asmens) darbuotojas, ar projektą vykdančiam personalui priskiriamas fizinis asmuo.

Ūkinę komercinę veiklą vykdomasis fizinis asmuo – įstatymų nustatyta tvarka ūkine komercine veikla pagal verslo liudijimą arba pagal individualios veiklos pažymą besiverčiantis fizinis asmuo, kuris pagal projektų finansavimo sąlygas gali būti pareiškėju, projekto vykdytoju ar partneriu.

Kitos Rekomendacijose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos vartojamos Bendrajame reglamente, ESF reglamente, ERPF reglamente, SF reglamente, Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo taisyklėse, Veiksmų programos administravimo taisyklėse ir Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse.

3. IŠLAIDŲ TINKAMUMO FINANSUOTI REIKALAVIMAI

8. Projektų išlaidoms taikomi reikalavimai nustatyti Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių VI skyriuje. Šiose Rekomendacijose aiškinami tik tie išlaidų tinkamumo finansuoti reikalavimai, kuriems, vadovaujantčiosios institucijos nuomone, yra reikalingas papildomas paaiškinimas.

9. Paaiškinimai dėl bendrųjų ir specialiųjų projektų išlaidų reikalavimų, kurie nustatyti Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių VI skyriaus 32 ir 33 skirsniuose:

9.1. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 405.1 papunkčio „*išlaidos turi būti faktiškai patirtos, t. y. skirtos už patiektas prekes, suteiktas paslaugas, atliktus darbus sumokėti ar priskaičiuotų palūkanų subsidijoms, apskaičiuotam darbo užmokesčiui ir kitoms teisės aktuose nustatytoms išmokoms (pavyzdžiui, dienpinigiams, stipendijoms) išmokėti*“: išlaidos už tam tikras paslaugas (už kurias negali būti sumokėta po to, kai paslauga suteikiama), tokias kaip turto draudimo, transporto draudimo, licencijų, periodinių leidinių prenumeratos, ilgalaikių leidimų įsigijimo ir pan. paslaugos, gali būti pripažintos tinkamomis finansuoti visa apimtimi pagal paslaugos teikėjo pateiktą sąskaitą faktūrą, kurios data ankstesnė už paslaugos teikimo termino pabaigą;

9.2. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 405.3 papunkčio „*išlaidos turi būti faktiškai patirtos, t. y. skirtos teisės aktuose nustatytoms išankstinėms išmokoms (įskaitant trečiųjų šalių išmokas pagal šių Taisyklių 404 punktą) mokėti*“: išlaidos teisės aktuose nustatytoms išankstinėms išmokoms laikomos tinkamomis finansuoti nuo šių išmokų išmokėjimo dienos, pavyzdžiui, einamojo mėnesio pabaigoje išmokėtos projektų dalyvių stipendijos už ateinantį mėnesį laikomos tinkamomis finansuoti išlaidomis nuo stipendijų išmokėjimo dienos;

9.3. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 410 punkto „*projektų išlaidos turi atitikti tam tikro ES struktūrinio fondo finansavimo sritis. Iš ESF ir ERPF lėšų bendrai finansuojamų projektų veiklos gali būti papildomai finansuojamos taikant kryžminį finansavimą, su sąlyga, kad šios veiklos yra tiesiogiai susijusios su projektu ir būtinos tinkamai jam įgyvendinti bei numatytos projektų finansavimo sąlygų apraše, ir jei kryžminis finansavimas neviršija 10 procentų kiekvieno veiksmų programos prioriteto atitinkamo ES struktūrinio fondo lėšų limito*“: Projektų finansavimo sąlygų apraše nustatoma viršutinė kryžminio finansavimo riba, kuri taikoma visiems pagal tą priemonę (kvietimą) finansuojamiems projektams. Kryžminio finansavimo procentas nustatomas tik projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu ir projekto įgyvendinimo metu jo kitimas (atsižvelgiant į realiai patirtas išlaidas) nėra fiksuojamas.

Pavyzdžiui, į Europos socialinio fondo (toliau – ESF) finansavimo sritį nepatenka žemės, nekilnojamojo turto įsigijimas ir statybos, rekonstravimo, remonto ir kiti darbai, todėl tokios išlaidos, jeigu būtinos ESF projektui įgyvendinti, priskiriamos kryžminio finansavimo išlaidoms. Į Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) finansavimo sritį nepatenka mokymai, švietimo veiklos ir pan., todėl ERPF projekto tokių veiklų išlaidos priskiriamos kryžminio finansavimo išlaidoms.

9.4. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 411 punkto „*projekto veiklos turi būti vykdomos veiksmų programos įgyvendinimo teritorijoje, t. y. Lietuvos Respublikoje arba ne Lietuvos Respublikoje, jei jas vykdančios sukurti produktai, rezultatai ir nauda (ar jų dalis, proporcinga Lietuvos Respublikos finansiniam įnašui) atitenka Lietuvos Respublikai, ir laikomasi šių sąlygų*“: projekto veiklos vykdymo vieta yra laikoma fizinių investicijų vieta (pavyzdžiui, geografinė teritorija, kurioje įrengiama infrastruktūra, pastatomas pastatas ar pastatoma / sumontuojama įranga). Nesant fizinių investicijų, projekto veiklos vykdymo vieta laikoma vieta, kurioje projekto veiklą vykdo projektą vykdančias personalas, kaip jis apibrėžtas Rekomendacijų 7 punkte, arba veiklos, kurioje dalyvauja projekto dalyviai, vykdymo

vieta. Paslaugų įsigijimo iš užsienio tiekėjų, kurie su paslauga susijusias procedūras ar veiksmus atliks ne Lietuvos Respublikoje, išlaidoms, kurias patiria Lietuvos Respublikoje įregistruotas projekto vykdytojas (partneris), nėra taikomi Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 411 punkte nustatyti apribojimai, jei nėra aukščiau paminėtų sąlygų. Lietuvos Respublikos finansiniu įnašu laikomos projektui skiriamos finansavimo lėšos ir projekto vykdytojo ir (ar) partnerio nuosavos lėšos.

a) Pavyzdžiui, mokymai iš ESF lėšų bendrai finansuojamo projekto tikslinės grupės projekto dalyviams iš Lietuvos yra vykdomi Rygoje. Projekto veiklos vykdymo vieta – Latvijos Respublika.

b) Pavyzdžiui, projekto vykdytojas viešųjų pirkimų būdu pirkė savo Lietuvoje gaminamos produkcijos sertifikavimo paslaugą ir sudarė paslaugų sutartį su užsienio šalyje įregistruotu paslaugos teikėju, kuris produkcijos sertifikavimo paslaugą (įskaitant reikalingus bandymus ir tyrimus) vykdys kitoje ES šalyje. Produkcijos sertifikavimo paslauga bus atliekama paslaugos tiekėjo šalyje, o projekto vykdytojo personalas veiklą vykdys Lietuvoje (prižiūrės paslaugų tiekėjo veiklą, teiks reikalingą informaciją, priims sprendimus, priims paslaugos rezultatus). Projekto veiklos vykdymo vieta laikoma Lietuvos Respublika.

c) Pavyzdžiui, iš ERPF lėšų bendrai finansuojamą projektą vykdančias personalas (mokslo darbuotojai, projekto vykdytojo įmonėje dirbantys pagal darbo sutartį) vieną iš projekto veiklų – laboratorinius bandymus atlieka kitoje ES šalyje esančioje laboratorijoje. Laboratorinių bandymų atlikimo vieta laikoma kita ES šalis ir veiklos vykdymo kitoje ES šalyje išlaidoms taikomi Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 411.1.1 papunktyje nustatyti apribojimai.

15 proc. apribojimas yra taikomas visoms išlaidoms, kurios priskiriamos ERPF ir Sanglaudos projektų kitose ES valstybėse narėse vykdomoms veikloms, nepriklausomai nuo šių išlaidų patyrimo vietos.

9.5. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 403.1 punkto „Išlaidos turi būti patirtos ir apmokėtos tinkamu finansuoti laikotarpiu, t. y.: nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d., su sąlyga, kad visos projekto veiklos nėra baigtos iki pareiškėjui pateikiant paraišką“: baigta projekto veikla laikoma visiškai įgyvendinta „minkštoji“ veikla (pavyzdžiui, įvykęs renginys) arba fiziškai baigta „kietoji“ veikla (pavyzdžiui, užbaigtas statyti pastatas – nuo statybos užbaigimo komisijos statybos užbaigimo akto pasirašymo dienos; sumontuota įranga – nuo įrangos perdavimo – priėmimo akto pasirašymo dienos), nepriklausomai nuo to, ar projekto vykdytojas (partneris) yra apmokėjęs visas veiklai priskiriamas išlaidas (t. y., atlikęs mokėjimus tiekėjams, rangovams ir kt.).

4. NETINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS

10. Detalus netinkamų finansuoti išlaidų sąrašas pateikiamas Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių VI skyriaus 34 skirsnyje. Šiose Rekomendacijose aiškinamos tik tos netinkamos finansuoti išlaidos, dėl kurių, vadovaujančiosios institucijos nuomone, yra reikalingas papildomas paaiškinimas:

10.1. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 421.2 papunkčio „netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomas PVM, kurį pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus galima įtraukti į PVM atskaitą, net jeigu toks PVM į atskaitą įtrauktas nebuvo, bei PVM, kurį sumokėjo užsienio apmokestinamasis

asmuo (kaip jis apibrėžtas Pridėtinės vertės mokesčio įstatyme)“: detalus paaiškinimas dėl PVM pateikiamas Rekomendacijų 5 skyriuje;

10.2. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 421.3 papunkčio „*netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos naudoto turto įsigijimo išlaidos, išskyrus atvejus, kai perkamas nekilnojamasis turtas ar kultūros vertybės, kai mokymo(si) tikslais perkama įranga ar kitas turtas, kurie bus naudojami ne pagal pirminę savo paskirtį, ar kai dėl paveldosaugos reikalavimų teisės aktuose nustatytais atvejais negalima naudoti naujų medžiagų*“: naudotu turtu laikomas turtas, kuris buvo ar turėjo būti atiduotas eksploatuoti, surašius turto atidavimo eksploatuoti aktą. Kilus įtarimui, kad projekto įgyvendinimo metu buvo įsigytas naudotas turtas, įgyvendinančioji institucija gali prašyti projekto vykdytojo ar partnerio pateikti pardavėjo rašytinę deklaraciją, kuria patvirtinamas turto naujumas. Tinkamomis finansuoti laikomos tik į valstybinį Kultūros paveldo registrą įtrauktų kultūros vertybių įsigijimo išlaidos. Tinkamomis finansuoti laikomos mokymosi tikslais perkamo turto, kuris būtų naudojamas ne pagal pirminę jo paskirtį, įsigijimo išlaidos, pavyzdžiui, jei profesinio mokymo įstaiga įsigyja naudotų automobilių variklių, kėbulų ir kitų dalių, kurie skirti išmokti ardyti, surinkti, matuoti, ruošti dažymui, dažyti ir pan.;

10.3. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 421.5 papunkčio „*netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos baudos, nuobaudos ir bylinėjimosi išlaidos*“: netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomi projekto vykdytojui ar partneriui, projektą vykdančiams ar administruojantiems asmenims arba projekto dalyviams paskirtos baudos, su administracinėmis, drausminėmis ir kt. nuobaudomis susijusios išlaidos, delpinigiaai bei bylinėjimosi išlaidos (žyminis mokestis ir išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu);

10.4. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 421.7 papunkčio „*netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, kurios padidina projekto sąnaudas, proporcingai nesukurdamos pridėtinės vertės*“: netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos projektui sėkmingai įgyvendinti nebūtinoms ir patikimo finansų valdymo principo neatitinkančios išlaidos, pavyzdžiui, projekto vykdytojo poreikius gerokai viršijančių techninių parametru gaminių, prabangaus dizaino (apdailos) gaminių ar gaminių su projekto vykdytojui nereikalingomis funkcijomis (už kurias sumokama papildomai) įsigijimo išlaidos, prabangos prekių ar medžiagų įsigijimo išlaidos, skrydžių pirmąja ar verslo klase išlaidos (išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus, pavyzdžiui, kai nėra kitos galimybės), darbo užmokesčio išlaidos asmenims, kurių funkcijos įgyvendinant projektą nebūtinoms ar besidubliuojančios, taip pat projektinio pasiūlymo ir paraiškos rengimo išlaidos (išskyrus su projektiniu pasiūlymu ar paraiška teikiamo techninio projekto, investicinio projekto ar kitų projektų finansavimo sąlygų apraše numatytų projektinio pasiūlymo ar paraiškos priedų, jei projektų finansavimo sąlygų apraše nurodyta, kad jų išlaidos yra tinkamos finansuoti iš ES struktūrinių fondų lėšų, išlaidas);

10.5. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 421.8 papunkčio „*netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos nepagrįstai didelės išlaidos (įgyvendinančioji institucija turi teisę atlikti rinkos kainų analizę pripažinti netinkamomis finansuoti tą išlaidų dalį, kuri viršija ekspertizės išvadoje nurodytą konkrečiai investicijai nustatytą didžiausią rinkos kainą)*“: netinkamomis finansuoti išlaidomis taip pat laikomos rinkos kainas viršijančios išlaidos. Įtarusi nepagrįstai dideles išlaidas įgyvendinančioji institucija turi pati ar pasitekusi nepriklausomus kvalifikuotus ekspertus atlikti ekspertizę rinkos kainai nustatyti, pavyzdžiui, vertindama išlaidas, susijusias su naujo statinio statybos, rekonstravimo ir kapitalinio remonto darbais, atlikti tikrinimą vadovaudamasi statinių statybos skaičiuojamųjų kainų nustatymo principais, darbo, medžiagų ir mechanizmų sąnaudų normatyvais bei skaičiuojamosiomis išteklių kainomis, nustatytomis teisės aktų nustatyta tvarka atestuotų ekspertizės įmonių, o esant įtarimų dėl nepagrįstai didelių kainų

įsigyjant prekes ir paslaugas arba technikos ar įrangos naujumo ir (arba) nusidėvėjimo atlikti užsakomąją išlaidų skaičiuojamųjų kainų ekspertizę arba technikos ar įrangos naujumo ir (arba) nusidėvėjimo ekspertizę ir, vadovaudamasi jos rezultatais, priimti sprendimą dėl tinkamų finansuoti išlaidų, t. y. jei atlikusi ekspertizę įgyvendinančioji institucija nustato, kad išlaidos yra nepagrįstai didelės, tinkama finansuoti pripažįstama suma, neviršijanti ekspertizės išvadoje nurodytos konkrečiai investicijai nustatytos didžiausios rinkos kainos. Jei pareiškėjas (projekto vykdytojas) per dideles kainas pagrindžia pats pateikdamas išvadą dėl turto arba verslo vertės, ginčai dėl turto arba verslo vertės sprendžiami Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatyme nustatyta tvarka;

10.6. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 421.9 papunkčio „*netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, patirtos vykdant sutartis (jų dalį), sudarytas su tarpininkais ar konsultantais, kuriose darbų ar paslaugų kaina siejama su išlaidų dydžiu, nepagrįstu faktine atlikto darbo ar suteiktų paslaugų verte*“: netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomas faktine suteiktų paslaugų (atlikto darbo) verte nepagrįstas užmokestis (pavyzdžiui, sėkmės mokestis, mokamas tarpininkams ar konsultantams už paraiškos parengimą). Paslaugos (prekės, darbų) kainodaroje procentine išraiška išreikšta paslaugos (prekės, darbų) kainos sudėtinė dalis (pavyzdžiui, būsto nuomos agentūros tarpininkavimo mokestis, kelionių agentūros tarpininkavimo mokestis, degalinių taikomi antkainiai degalams, maisto prekių antkainiai parduotuvėse ir kt.) už faktiškai suteiktą paslaugą ar atliktą darbą (pavyzdžiui, prekių atvežimą, būsto paiešką) yra laikoma tinkamomis finansuoti išlaidomis;

10.7. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 421.10 papunkčio „*netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, patirtos iš projekto vykdytojo ar partnerio įsigyjant prekes, paslaugas (įskaitant trumpalaikio ir ilgalaikio turto, taip pat nekilnojamojo turto nuomą) ar darbus*“: netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos projekto vykdytojui perkant prekes, paslaugas ar darbus iš projekto partnerio, projekto partneriui – iš projekto vykdytojo arba projekto partneriui – iš kito projekto partnerio. Netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos ir išlaidos perkant iš klasterio¹, kurio narys yra projekto vykdytojas ir (ar) partneris, kito nario. Tinkamomis finansuoti laikomos projekto vykdytojo ar partnerio sąnaudos, patirtos įgyvendinant projektą (pavyzdžiui, skirtos darbo užmokesčiui, komandiruočių išlaidoms apmokėti ir pan. Išlaidos, kurias projekto vykdytojas ar partneris patiria pirkdamas prekes, paslaugas ar darbus iš kitų įgyvendinant projektą dalyvaujančių ūkio subjektų, kurie nelaikomi projekto partneriais, yra tinkamos finansuoti, jei nepažeidžiamas skaidrumo principas, t. y. jei toks įgyvendinant projektą dalyvaujantis ūkio subjektas savo reikšmingumu negali būti prilyginamas projekto partneriui, pavyzdžiui, kai paslaugos perkamos iš organizacijos, kurios darbuotojai yra projekto mokymų dalyviai, tačiau organizacija kitaip nėra susijusi su vykdomu projektu (neprisideda siekiant nustatytų projekto tikslų ir (ar) rezultatų, nedalyvauja vykdant projekto veiklas ar pan.);

10.8. dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 421.11 papunkčio „*netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, kurios anksčiau buvo finansuotos (apmokėtos) iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir (arba) savivaldybių biudžetų, kitų piniginių išteklių, kuriais disponuoja valstybė ir (arba) savivaldybės, ES struktūrinių fondų, kitų ES finansinės paramos priemonių ar kitos tarptautinės paramos lėšų ir kurioms apmokėti skyrus ES struktūrinių fondų lėšų jos būtų pripažintos tinkamomis finansuoti ir (arba) apmokėtos daugiau nei vieną kartą*“: netinkamomis finansuoti laikomos išlaidos perkant, nudėvint arba nuomos ar finansinės nuomos (lizingo) būdu įsigyjant turtą, produktus, paslaugas ar darbus, kurių įsigijimo išlaidos jau buvo deklaruotos Europos Komisijai, taip pat darbo

---

¹ Klasterio sąvoka apibrėžta Lietuvos klasterių plėtros koncepcijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 4-131.

užmokesčio ar kitų išmokų išlaidos, kurios jau buvo deklaruotos Europos Komisijai. Siekdamas įvertinti, ar projekto vykdytojo planuojamos įgyvendinti (įgyvendinamos) veiklos, taip pat ar veiklų įgyvendinimo išlaidos nebus pakartotinai finansuojamos (t. y. ar veiklos nebuvo įgyvendintos ir išlaidos finansuotos pagal kitus įgyvendinamus ar įgyvendintus projektus ir deklaruotos Europos Komisijai), atsakingos institucijos vykdo dvigubo finansavimo prevenciją ir kontrolę (pavyzdžiui, gali atlikti kryžminę dokumentų patikrą ir kt. veiksmus). Rekomenduojama vadovautis Metodinėmis gairėmis institucijoms, atliekančioms dvigubo finansavimo prevencijos ir kontrolės procedūras, administruojant Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinę paramą (<http://www.esparama.lt/dvigubo-finansavimo-prevencija-ir-kontrolė>);

11. Tarpinės institucijos, planuodamos projektus ar kvietimus teikti paraiškas, vertindamos paraiškas, taip pat turi įsitikinti, kad projektai, dėl kurių planuojama sudaryti sutartis, atitiks patikimo finansų valdymo principą, t. y. kad planuojamos finansuoti veiklos nedubliuos iš viešųjų lėšų (nepriklausomai nuo jų finansavimo šaltinio ar projekto vykdytojo) jau įgyvendintų ar planuojamų finansuoti veiklų, jei toks dubliavimas galėtų reikšti neefektyvų viešųjų lėšų panaudojimą, kad dėl netinkamo planavimo nebus švaistomos viešosios lėšos, pavyzdžiui, pirmiau finansuojant vienus darbus, paskui kitus, kurie turėtų sugriauti ar perdaryti tai, kas padaryta ir pan. Vertinant tokių planuojamų finansuoti išlaidų tinkamumą finansuoti turi būti įvertintas jų būtinumas, veiklas planuojančio subjekto įtaka neefektyviam planavimui ir kitos aplinkybės. Tinkamai pagrįstais atvejais išlaidos toms pačioms veikloms įgyvendinti gali būti tinkamos finansuoti, pavyzdžiui, statinio remontas, jei ankstesnio remonto garantinis laikotarpis yra pasibaigęs ar pan.

5. PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS

12. Projekto vykdytojo ar partnerio sumokamas pirkimo ir (arba) importo PVM laikomas **tinkamomis finansuoti išlaidomis** tuo atveju, jei projekto vykdytojas ar partneris teisės aktų nustatyta tvarka neturi galimybės jo įtraukti į PVM atskaitą, nes:

12.1. Įsigyjamos prekės ir paslaugos skirtos ne ekonominei veiklai. Ekonominė veikla suprantama kaip veikla, kurią vykdant siekiama gauti bet kokių pajamų (neatsižvelgiant į tai, ar ją vykdant siekiama gauti pelno). Viešųjų juridinių asmenų (valstybės, savivaldybių, valstybės ar savivaldybių institucijų bei įstaigų, valstybės įsteigtų garantijų institucijų, o įstatymų nustatytais atvejais – ir kitų viešųjų juridinių asmenų) veikla, kurią vykdyti šiuos asmenis įpareigoja teisės aktai, nelaikoma ekonomine veikla. Tačiau tuo atveju, jeigu vykdoma veikla konkuruoja su kitų asmenų tiekiamomis prekėmis ir (arba) teikiamomis paslaugomis ir ji nelaikytina mažareikšme (nustatant veiklos mažareikšmiškumą, rekomenduojama vadovautis Europos Teisingumo Teismo praktika, pavyzdžiui, byla *Isle of Wight C-288/07*), tokia veikla turėtų būti laikoma ekonomine veikla;

12.2. Įsigyjamos prekės ir paslaugos yra skirtos PVM neapmokestinamai veiklai vykdyti. PVM neapmokestinamų veiklų sąrašas pateikiamas Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme;

12.3. sumokėtas pirkimo ir (arba) importo PVM neatskaitomas pagal Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 62 straipsnio nuostatas (pramogoms ir reprezentacijai tenkantis pirkimo ir (arba) importo PVM, už kitą asmenį sumokėtas PVM, pirkimo PVM už lengvąjį automobilį bei keleivių vežimo lengvaisiais automobiliais paslauga), išskyrus šiame straipsnyje nurodytas kai kurias išimtis.

12¹. Tuo atveju, kai projekto išlaidoms yra taikomas atvirkštinis PVM pagal PVM įstatymo 96 straipsnio 1 dalies nuostatas bei PVM yra tinkamos finansuoti išlaidos, projekto vykdytojas, pateikęs mokėjimo prašymą sąskaitų apmokėjimo būdu, per 7 dienas nuo lėšų gavimo dienos privalo sumokėti į valstybės biudžetą PVM ir įgyvendinančiajai institucijai pateikti apmokėjimą įrodančius dokumentus (t. y. sąskaitos išrašą ir (arba) mokėjimo pavedimą ir (arba) valstybės išdo mokėjimo pavedimo turinį) arba kitus dokumentus įrodančius PVM užskaitymą iš anksčiau susidariusios permokos (Valstybinės mokesčių inspekcijos ataskaitas). Tuo atveju, kai išlaidos apmokamos išlaidų kompensavimo būdu, projekto vykdytojas deklaruodamas patirtas ir apmokėtas išlaidas, privalo įgyvendinančiajai institucijai pateikti PVM apmokėjimą įrodančius dokumentus (t. y. sąskaitos išrašą ir (arba) mokėjimo pavedimą ir (arba) valstybės išdo mokėjimo pavedimo turinį) arba kitus dokumentus įrodančius PVM užskaitymą iš anksčiau susidariusios permokos (Valstybinės mokesčių inspekcijos ataskaitas).

13. Projekto vykdytojo ar partnerio sumokamas pirkimo ir (arba) importo PVM laikomas **netinkamomis finansuoti išlaidomis** tuo atveju, jei projekto vykdytojas ar partneris teisės aktų nustatyta tvarka turi galimybę jį įtraukti į PVM atskaitą, nes:

13.1. įsigyjamos prekės ir paslaugos skirtos asmens vykdomam PVM apmokestinamam prekių tiekimui ir (arba) paslaugų teikimui (Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 58 straipsnio 1 dalis). Pirkimo ir (arba) importo PVM priskyrimas tinkamoms ar netinkamoms finansuoti išlaidoms nepriklauso nuo to, ar projekto vykdytojas (partneris) yra PVM mokėtojas, t. y. nesvarbu, ar konkretus projekto vykdytojas (partneris) faktiškai pasinaudos teise į atskaitą;

13.2. PVM sumokėjo partneris ir (arba) projekto vykdytojas, kuriam taikomos Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo XII skyriaus I–III skirsniuose nurodytos specialios PVM schemas (kompensacinio PVM tarifo ūkininkams schema, turizmo paslaugų apmokestinimo schema, naudotų prekių, meno kūrinių, kolekcinų ir antikvarinių daiktų apmokestinimo schema).

14. Jei projekto metu sukurtas rezultatas bus naudojamas tiek PVM apmokestinamai, tiek PVM neapmokestinamai veiklai vykdyti, PVM atžvilgiu laikoma, kad bus vykdoma **mišri veikla**. Tokiu atveju tik dalis sumokėto pirkimo ir (arba) importo PVM gali būti įtraukiama į PVM atskaitą. Vykdam mišrią veiklą:

14.1. tinkamomis finansuoti PVM išlaidomis laikoma pirkimo ir (arba) importo PVM dalis, kurios nėra galimybės įtraukti į PVM atskaitą, jei įmanoma ją tiksliai nustatyti;

14.2. netinkamomis finansuoti PVM išlaidomis laikoma:

14.2.1. atskaitomo pirkimo ir (arba) importo PVM dalis, kurią galima tiksliai nustatyti;

14.2.2. visas pirkimo ir (arba) importo PVM, kai neįmanoma tiksliai nustatyti neatskaitomos sumokėto PVM dalies. Atkreiptinas dėmesys, kad toks PVM gali būti apmokėtas iš Europos Sąjungos fondų ir Europos investicijų banko lėšų bendrai finansuojamų projektų netinkamomis finansuoti pridėtinės vertės mokesčio apmokėjimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. 1K-203, nustatyta tvarka, tačiau tokia galimybė taikoma tik valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių, valstybinių mokslo ir studijų institucijų bei viešųjų įstaigų, kurių vienas iš dalininkų yra valstybė ar savivaldybė, įgyvendinamų projektų netinkamomis finansuoti PVM.

15. Esant tokiai projekto struktūrai, kai projekto vykdytojas teisės į PVM atskaitą neįgyja, tačiau atskaita galėtų pasinaudoti partneris, būtina atsižvelgti į konsoliduotą projekto vykdytojo ir partnerio veiklą. PVM finansavimo klausimas negali priklausyti nuo projekto struktūros. Taigi, jei įmanoma tokia

projekto įgyvendinimo struktūra, pagal kurią PVM yra atskaitomas, PVM turėtų būti laikomas netinkamu finansuoti (pavyzdžiui, kai įgyvendinant projektą PVM apmokestinamai veiklai vykdyti sukuriama infrastruktūra, kurią pirkimo PVM sumokėjęs projekto vykdytojas perduos partneriui, kuris projekto įgyvendinimo metu pirkimo ir (arba) importo PVM nesumokėjo).

16. Esant galimybei pakeisti projekto įgyvendinimo struktūrą, PVM neturėtų būti pripažintas tinkamu finansuoti. Išimtiniais atvejais, jeigu dėl pagrįstų priežasčių (pavyzdžiui, rangos sutartis negali būti pakeista, nes tai prieštarautų Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis) pakeisti projekto įgyvendinimo struktūros neįmanoma arba būtų ekonomiškai neracionalu (išlaidos padidėtų daugiau, nei būtų įmanoma atskaityti PVM), PVM galėtų būti pripažintas tinkamu finansuoti.

17. Jei projekto vykdytojas ar partneris projekto įgyvendinimo metu ir pasibaigus projektui (per projektui taikomų investicijų tęstinumo reikalavimų įgyvendinimo laikotarpį) įgyja teisę į PVM atskaitą vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais ir turi galimybę susigrąžinti iš projekto lėšų sumokėtą PVM, net jei tokia galimybė nepasinaudoja, iš projekto lėšų sumokėtas PVM pripažįstamas netinkamu finansuoti.

18. Projekto vykdytojas projekto įgyvendinimo metu ir pasibaigus projektui (per projektui taikomų investicijų tęstinumo reikalavimų įgyvendinimo laikotarpį) privalo informuoti įgyvendinančiąją instituciją, kad jis arba partneris vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais įgijo teisę į PVM atskaitą ir turi galimybę susigrąžinti iš projekto lėšų sumokėtą PVM, net jei tokia galimybė nepasinaudojo, ir sugrąžinti netinkamą finansuoti PVM Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse nustatyta tvarka.

19. Netinkamomis finansuoti išlaidomis taip pat laikomas PVM, kurį sumoka užsienio apmokestinamasis asmuo, kuris apibrėžtas Pridėtinės vertės mokesčio įstatyme. Netinkamomis finansuoti išlaidomis taip pat laikomas projekto įgyvendinimo metu ir pasibaigus projektui (per projektui taikomų investicijų tęstinumo reikalavimų įgyvendinimo laikotarpį) iš projekto lėšų užsienyje sumokėtas Lietuvos Respublikos apmokestinamojo asmens PVM, kurį Lietuvos Respublikos apmokestinamasis asmuo susigrąžino pasinaudodamas Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Elektroninių prašymų priėmimo sistema (EPRIS). Apie tokią aplinkybę projekto vykdytojas privalo nedelsdamas informuoti įgyvendinančiąją instituciją.

20. Išsamesnę informaciją dėl įgyvendinant projektą sumokėto pirkimo ir (arba) importo PVM priskyrimo tinkamoms arba netinkamoms finansuoti išlaidoms bei tam tikrų projektų įgyvendinimo schemų analizę galima rasti Rekomendacijų 1 priede „PVM finansavimo iš ES fondų lėšų gairės“.

6. DIDŽIAUSIA TINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ SUMA IR PROJEKTO PAJAMOS

21. Didžiausia projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma ir didžiausias leistinas skirti projektui finansavimo lėšų dydis (įvertinus projekto vykdytojo (kartu su partneriais) tinkamoms finansuoti išlaidoms apmokėti skiriamą nuosavą įnašą) nustatomi projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu ir įrašomi į projekto sutartį. Didžiausia galima projektui skirtų finansavimo lėšų suma gali būti išmokėta projekto vykdytojui, jeigu jis laiku ir nepažeisdamas sutarties reikalavimų įgyvendina projektą ir tinkamai pagrindžia išlaidas.

22. Vertinant projekto tinkamumą finansuoti, vadovaujantis projekto paraiškoje pateikta informacija, taip pat įvertinamos projekto pajamos. Iš ERPF arba Sanglaudos fondo (toliau – SF) bendrai finansuojamų projektų, kurių tinkamų finansuoti išlaidų suma iki pajamų įvertinimo viršija 1 mln. eurų, planuojamos gauti pajamos apskaičiuojamos vadovaujantis Projektų diskontuotų grynujų pajamų skaičiavimo ir priežiūros metodika, patvirtinta 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos valdymo komiteto 2014 m. spalio 13 d. posėdžio protokolu Nr.35.

23. Vertinant iš ESF lėšų bendrai finansuojamų projektų pajamas, tinkamos finansuoti išlaidos sumažinamos grynujų pajamų, kurios tiesiogiai gaunamos projekto įgyvendinimo metu, suma:

23.1. tiesiogiai gaunamomis pajamomis laikomos pajamos, gautos pardavus, nuomojant ar kitaip naudojant projekto lėšomis sukurtą ar įsigytą turtą (jei tokia turto panaudojimo forma nebuvo numatyta sutartyje) arba teikiant projekto lėšomis finansuojamas paslaugas;

23.2. projekto sutartyje nustatytu poprojektiniu laikotarpiu numatomos gauti ar gautos pajamos nėra vertinamos.

24. Iš ESF lėšų bendrai finansuojamų projektų vykdytojams nedraudžiama gauti pajamų iš remiamos veiklos, tačiau rekomenduojama, kad įgyvendinant projektą sukurti (įsigyti) rezultatai (produktai) būtų platinami nemokamai. Projektų finansavimo sąlygų apraše gali būti nustatyti papildomi apribojimai gauti pajamas iš projekto įgyvendinimo metu sukurtų produktų. Tokie reikalavimai turi būti įvertinti tinkamumo finansuoti vertinimo metu ir perkelti į projekto sutartį.

25. Vertinant projekto planuojamas gauti arba gautas pajamas atsižvelgiama į Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių VI skyriaus 36 skirsnyje „Projekto pajamos“ nustatytas išimtis. Pajamos nėra vertinamos pagal šio skirsnio nuostatas, jei projektui teikiama valstybės pagalba. Jei valstybės pagalba teikiama tik kai kurioms projekto veikloms, ši išimtis taikoma tik šioms projekto veikloms. Tačiau jei valstybės pagalbos teikimo sąlygose (reglamentuose ar Europos Komisijos sprendimuose) nustatomi reikalavimai, susiję su pajamų kontrole, pajamų skaičiavimo reikalavimai taikomi pagal valstybės pagalbos teikimą reglamentuojančių dokumentų nuostatas.

26. Projekto vykdytojo arba partnerių gautos grynosios pajamos, kurios nebuvo įvertintos iš anksto, turi būti grąžintos Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių VI skyriaus 36 skirsnyje nustatytais atvejais ir terminais.

27. Projekto vykdytojo gautos netesybos (bauda, delspinigiai) iš trečiųjų šalių, kurios kompensuoja projekto vykdytojo patirtą žalą dėl trečiųjų šalių įsipareigojimų neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo, nėra laikomos projekto pajamomis ir nesumažina projekto tinkamų finansuoti išlaidų sumos, jeigu dėl to nesumažėja prekių tiekėjui, paslaugų teikėjui ar rangovui atliekamo mokėjimo suma.

28. Projekto pajamomis taip pat nėra laikomos projekto vykdytojo dėl supaprastintai apmokamų išlaidų sutaupytos lėšos.

7. PROJEKTO IŠLAIDŲ APSKAITA, DOKUMENTŲ RENGIMAS IR SAUGOJIMAS

29. Projekto išlaidų apskaita turi būti vykdoma skaidriai, sąžiningai ir teisingai, atsižvelgiant į projekto sutarties, sutarčių su projekto partneriais, ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus. Visi su projektu susiję ūkiniai įvykiai ir ūkinės operacijos turi būti registruojami projekto vykdytojo ar partnerio apskaitoje bei pagrįsti apskaitos dokumentais.

30. Projekto vykdytojas kredito įstaigoje turi turėti atskirą sąskaitą projektui skiriamo finansavimo lėšoms tvarkyti tuo atveju, jeigu numatoma už projektą išmokėti avansą ir (ar) taikyti sąskaitų apmokėjimo būdą. Kai projekto vykdytojas yra biudžetinė įstaiga, ji gali atskiroje kredito įstaigos sąskaitoje laikyti daugiau nei vienam iš ES struktūrinių fondų lėšų finansuojamam projektui skiriamas lėšas, užtikrindama atskirų projektų lėšų apskaitos atskyrimą.

31. Su projektu susijusios operacijos yra laikomos projekto vykdytojo bendros buhalterinės apskaitos sudėtine dalimi. Su projektu susijusių buhalterinių operacijų įrašai turi būti lengvai atskiriami nuo kitų, įprastinių, projekto vykdytojo operacijų arba su kitais projekto vykdytojo vykdomais projektais susijusių operacijų. Projekto operacijų apskaitai tvarkyti rekomenduojama naudoti atskiras sąskaitų plano subsąskaitas arba kitus atskyrimo būdus, pavyzdžiui, kodavimą. Šiame punkte nurodyti reikalavimai netaikomi išlaidoms, kurios apmokamos supaprastintai.

32. Su projektu susijusių išlaidų ar pinigų judėjimo apskaitai tvarkyti rekomenduojama naudoti dvejybinį įrašą. Projektų vykdytojai, kurie pagal Lietuvos Respublikos įstatymus dvejybinio įrašo naudoti neprivalo, gali apskaitą tvarkyti įprasta tvarka.

33. Jeigu projekto išlaidoms ar jų daliai taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, projekto vykdytojas šių išlaidų buhalterinę apskaitą tvarko vadovaudamasis ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktais, tačiau mokėjimo prašymuose nurodomą tinkamų finansuoti išlaidų sumą apskaičiuoja pagal projekto sutartyje nustatytus supaprastintai apmokamų išlaidų (įkainių, sumų, normų) dydžius. Projekto vykdytojas neturi atskirti tokių išlaidų apskaitos nuo kitų, įprastinių, savo operacijų.

34. Įgyvendinančiosioms institucijoms pateikiamos projekto tinkamų finansuoti išlaidų patvirtinimo dokumentų kopijos neprivalo būti tvirtinamos. Projekto vykdytojas ar partneris neturi pasirašyti paslaugų teikėjo, prekių tiekėjo ar rangovo sąskaitų, kurių kopijos teikiamos įgyvendinančiajai institucijai, tačiau turi jas patikrinti.

35. Jeigu kaip išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentai pateikiami sąskaitos banke išrašai iš elektroninės bankininkystės sistemos, jie privalo turėti visus privalomus rekvizitus, nurodytus Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje.

36. Jeigu kaip išlaidų patvirtinimo dokumentai teikiamos projekto vykdytojo ar partnerio parengtos (užpildytos) pažymos, jos turi būti pasirašytos projekto vykdytojo ar partnerio, o kai projekto vykdytojas ar partneris yra organizacija (įmonė, įstaiga) – jos vadovo arba jo įgalioto asmens. Pažymose užtenka nurodyti išlaidų patvirtinimo dokumentų numerius ir datą (jeigu taikoma), o pačių dokumentų pateikti nereikia, jeigu atsakingos institucijos nenustato kitaip.

37. Rekomenduojamos naudoti pažymų formos pateikiamos ES struktūrinių fondų svetainės skyriaus „Dokumentai“ srityje „Projektų valdymas“ kategorijoje „Kitos formos“.

38. Jeigu tik dalis patiriamų išlaidų yra susijusi su projektu, ši dalis privalo būti aiškiai ir argumentuotai nustatyta kaip faktinis dydis arba taikant *pro rata* (proporcingo išlaidų priskyrimo) principą. Norėdamas taikyti *pro rata* principą, pareiškėjas ar projekto vykdytojas arba partneris turi įgyvendinančiajai

institucijai pateikti išlaidų *pro rata* metodiką ir nurodyti, kad netinkamų finansuoti išlaidų dalis bus apmokėta kitomis nei projektui skirtu finansavimo lėšomis.

Pavyzdžiui, projektui vykdyti naudojamų patalpų nusidėvėjimo sąnaudų ar nuomos išlaidų dalį rekomenduojama skaičiuoti nuo patalpų ploto (projektui vykdyti naudojamo ploto dalis nuo bendro patalpų ploto). Taip pat rekomenduojama atsižvelgti į tai, kiek laiko patalpos naudojamos projekto reikmėms (pavyzdžiui, jei projekto vykdymo reikmėms patalpos naudojamos tik pusę darbo dienos, projektui galima priskirti tik ½ naudojamų patalpų nusidėvėjimo (nuomos) išlaidų).

Jei darbui įgyvendinant projektą skiriama tik dalis darbo laiko pagal pagrindinę sutartį, tai darbo užmokesčio išlaidas rekomenduojama skaičiuoti proporcingai dirbtam laikui (darbuotojo darbo vykdant projektą laikas nuo bendro darbuotojo darbo laiko).

39. Visi su projekto įgyvendinimu susiję dokumentai turi būti saugomi Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių VII skyriaus 42 skirsnyje nustatyta tvarka.

8. PROJEKTO TINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO BŪDAI

40. Mokėjimai projekto vykdytojui vykdomi pagal jo įgyvendinančiajai institucijai teikiamus mokėjimo prašymus.

41. Projekto išlaidos gali būti apmokamos šiais būdais (konkretus kiekvienam projektui taikytinas mokėjimo būdas ar atskiri būdai pagal skirtingas biudžeto eilutes nustatomi projekto sutartyje):

41.1. išlaidų kompensavimo būdu, – kai projekto vykdytojas deklaruoja realias (faktiškai patirtas ir apmokėtas) išlaidas;

41.2. sąskaitų apmokėjimo būdu, – kai projekto vykdytojas deklaruoja realias (faktiškai patirtas, bet dar neapmokėtas) išlaidas.

42. Išlaidos, kurioms taikomas supaprastintas apmokėjimas, yra apmokamos tik išlaidų kompensavimo būdu (išskyrus atvejus, kai deklaruojamos išlaidos pagal fiksuotąją normą, apskaičiuojamos nuo sąskaitų apmokėjimo būdu deklaruotų išlaidų).

43. Supaprastintai išlaidos gali būti apmokamos šiais būdais:

43.1. pagal fiksuotuosius projekto išlaidų vieneto įkainius (toliau – fiksuotieji įkainiai);

43.2. pagal fiksuotąsias projekto išlaidų sumas (toliau – fiksuotosios sumos);

43.3. pagal fiksuotąsias projekto išlaidų normas (toliau – fiksuotosios normos).

9. SUPAPRASTINTAI APMOKAMOS IŠLAIDOS

44. Išlaidos supaprastintai gali būti apmokamos tik tais atvejais, jeigu galimybė išlaidas apmokėti supaprastintai iš anksto (iki projekto sutarties sudarymo) nustatyta projektų finansavimo sąlygų apraše, aiškiai nurodant jų taikymo sritį.

45. Projekto ar atskirų jo veiklų išlaidos negali būti apmokamos supaprastintai, jeigu projekto veiklos vykdomos išimtinai rangos būdu. Projekto **veiklų rangos** (angl. *outsourcing*) **išlaidomis** laikomos tik tų veiklų, kurias visiškai įgyvendina ne pats projekto vykdytojas, o paslaugų teikėjai, prekių tiekėjai ar rangovai, išlaidos. Projekto veiklų rangos išlaidos gali būti vertinamos ne tik veiklos, bet ir fizinio rodiklio lygmeniu. Žemės, nekilnojamojo turto, statybos, rekonstravimo, remonto ir kitų darbų, taip pat įrangos, įrenginių ir kito ilgalaikio turto įsigijimo išlaidos visais atvejais laikomos projekto veiklų rangos išlaidomis. Dėl kitų išlaidų priskyrimo projekto veiklų rangos išlaidoms sprendimą priima įgyvendinančioji institucija, atsižvelgdama į išlaidų tipą ir projekto vykdytojo savo jėgomis vykdomų projektų veiklų apimtį bei pobūdį.

1 pavyzdys: fiksuotasis valandinis profesinio mokymo įkainio dydis, į kurį įeina lektorių darbo užmokesčio, patalpų išlaikymo ar nuomos, mokymo priemonių įsigijimo ir panašios išlaidos, gali būti nustatomas ir taikomas tuo atveju, jeigu profesinį mokymą organizuoja ir vykdo projekto vykdytojo ar partnerio darbuotojai, t. y. jeigu nėra perkamas visas profesinio mokymo teikimo ir organizavimo paslaugos paketas. Tačiau į fiksuotojo įkainio dydį gali būti įskaičiuotos tam tikrų prekių ar paslaugų įsigijimo išlaidos (pavyzdžiui, mokymo patalpų nuomos paslaugų, turimų patalpų valymo ir priežiūros paslaugų ir pan. išlaidos).

2 pavyzdys: fiksuotoji suma gali būti nustatoma ir taikoma apskaičiuojant renginio, už kurio organizavimą (dalyvių kvietimą, registravimą, programos rengimą, atskirų pirkimų (renginio patalpų nuomos, dalyvių maitinimo ir pan.) vykdymą ir kitas organizacines veiklas) yra atsakingas pats projekto vykdytojas, t. y. dėl viso renginio organizavimo nėra sudaroma sutartis su paslaugos teikėju perkant renginio organizavimo paslaugų paketą, išlaidas.

46. Tos pačios išlaidos negali būti apmokamos daugiau negu vieną kartą pagal skirtingus supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus, t. y. jie negali būti taikomi toms pačioms išlaidoms.

Pavyzdžiui, jeigu įgyvendinant projektą taikomi fiksuotieji darbo užmokesčio įkainiai ir fiksuotoji stažuotės suma, į fiksuotąją stažuotės sumą negali būti įskaičiuotos darbo užmokesčio išlaidos, apmokamos pagal fiksuotuosius įkainius.

47. Kai išlaidos apmokamos supaprastintai, projekto vykdytojas įgyvendinančiajai institucijai neteikia išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentų (išskyrus atvejus, kai šių dokumentų reikia kiekybinio rezultato pasiekimui ir (ar) projekto (veiklos) ar jo dalies įgyvendinimui įrodyti).

48. Jeigu projekto vykdytojo faktiškai patirtos išlaidos yra didesnės už apskaičiuotas taikant nustatytas fiksuotąsias normas, fiksuotuosius įkainius ar fiksuotąsias sumas, skirtumas yra apmokamas iš projekto vykdytojo nuosavų lėšų.

49. Projekto vykdytojui ar partneriui nepanaudojus visų lėšų, gautų pagal fiksuotąją normą, fiksuotuosius įkainius ar fiksuotąsias sumas, lėšų likutį jis gali panaudoti kitoms projekto išlaidoms apmokėti, jei jos nėra apmokamos iš kitų projektui skirtų lėšų, kitoms paties vykdomų projektų išlaidoms arba kitoms projekto vykdytojo ar partnerio reikmėms apmokėti, jei tokios išlaidos yra būtinos ir nėra apmokamos iš kitiems projektams skirtų lėšų arba iš kitų finansavimo šaltinių. Atlikdamas šiuos veiksmus projekto vykdytojas ar partneris privalo laikytis teisės aktų, reglamentuojančių jo buhalterinę apskaitą.

50. Įvertinęs faktiškai patirtas išlaidas, projekto vykdytojas taip pat turi teisę, suderinęs su įgyvendinančiąja institucija, grąžinti lėšas (ar jų dalį), kurios buvo gautos supaprastintai apmokant išlaidas.

9.1. FIKSUOTŲJŲ ĮKAINIŲ IR FIKSUOTŲJŲ SUMŲ TAIKYMAS

51. Galimybė taikyti fiksuotuosius įkainius ir fiksuotąsias sumas nustatoma projektų finansavimo sąlygų apraše.

52. Fiksuotieji įkainiai ar fiksuotosios sumos negali būti nustatomi ir taikomi, kai išlaidos patiriamos kaip projekto veiklų rangos išlaidos. Fiksuotieji įkainiai ir fiksuotosios sumos negali būti nustatomi 1 išlaidų kategorijoje „Žemė“, 2 išlaidų kategorijoje „Nekilnojamasis turtas“ ir 7 išlaidų kategorijoje „Netiesioginės išlaidos ir kitos išlaidos pagal fiksuotąją projekto išlaidų normą“.

53. Jeigu fiksuotųjų įkainių ar fiksuotųjų sumų dydžiai yra iš anksto nustatyti ir taikytini visiems pagal projektų finansavimo aprašą finansuojamiems projektams, projektų finansavimo sąlygų apraše nustatomi maksimalūs šių įkainių ar sumų dydžiai, nurodant:

53.1. fiksuotojo įkainio ar fiksuotosios sumos pavadinimą pagal išlaidų tipą (pavyzdžiui, darbo užmokesčio išlaidų fiksuotasis įkainis);

53.2. biudžeto išlaidų kategoriją, kurioje taikomi fiksuotieji įkainiai ar fiksuotosios sumos;

53.3. fiksuotųjų įkainių – kiekybinio rezultato matavimo vienetą;

53.4. fiksuotųjų sumų – reikalaujamą pasiekti veiklos įgyvendinimo rezultatą (gali būti apibūdintas vienu ar keletu požymių);

53.5. nuorodą į teisės aktą (-us) ar atlikto tyrimo rezultatus, kuriais remiantis nustatomas fiksuotojo įkainio ar fiksuotosios sumos dydis.

54. Projektų finansavimo sąlygų apraše rekomenduojama nustatyti projekto vykdytojo teikiamus dokumentus, kuriais įrodomas fiksuotojo įkainio kiekybinio rezultato pasiekimas ar projekto veiklos įgyvendinimas taikant fiksuotąją sumą.

1 pavyzdys: nustatomas fiksuotasis įkainis:

Fiksuotojo įkainio pavadinimas: Fiksuotasis socialinio darbuotojo darbo užmokesčio įkainis.

Biudžeto išlaidų kategorija: 5. Projekto vykdymas.

Fiksuotojo įkainio maksimalus dydis: 5,79 Eur / val. (vadovaujantis 2013-12-10 Fiksuotųjų socialinių darbuotojų darbo užmokesčio įkainių nustatymo tyrimo išvadamis (**tyrimas nurodytas tik kaip pavyzdys**)).

Fiksuotojo įkainio matavimo vienetas: 1 darbo valanda (įskaitant kasmetinių atostogų, pirmų dviejų ligos dienų, už kurias pašalpa moka darbdavys, ir teisės aktuose nustatytų papildomų poilsio dienų auginantiems du ar daugiau vaikų iki 12 metų arba neįgalų vaikų iki 18 metų laiką).

Dokumentai, kuriais įrodomas fiksuotojo įkainio kiekybinio rezultato pasiekimas: 1) dokumentinis įrodymas apie asmenų įgyvendinant projektą išdirbtą valandų skaičių – nustatytos formos suvestinė pažyma, kurioje nurodoma darbuotojo vardas, pavardė, pareigybė, per ataskaitinį laikotarpį dirbtų valandų skaičius; 2) dokumentai, kuriuose nustatomos asmens darbo funkcijos, pavyzdžiui, darbo sutartys arba jų išrašai, projekto vykdytojo ar partnerio vadovo įsakymas ar potvarkis dėl darbuotojų paskyrimo dirbti prie projekto (jeigu taikoma), kuriame turėtų būti nurodytos darbuotojo pareigos įgyvendinant projektą, projekto numeris ir (arba) pavadinimas, darbo prie projekto trukmė.

2 pavyzdys: nustatoma fiksuotoji suma:

Fiksuotosios sumos pavadinimas: *Fiksuotoji suma projekto viešinimo renginiui.*

Biudžeto išlaidų kategorija: *6. Informavimas apie projektą.*

Fiksuotosios sumos maksimalus dydis: *1158,48 Eur (vadovaujantis 2014-01-21 Supaprastintų apmokėjimo būdų taikymo viešinimo renginiams tyrimo išvadomis (tyrimas nurodytas tik kaip pavyzdys)).*

Veiklos įgyvendinimo rezultatas: *Organizuotas projekto viešinimo renginys (minimalus renginio dalyvių skaičius – 50; minimali renginio trukmė – 4 val.).*

Dokumentai, kuriais įrodomas projekto veiklos įgyvendinimas: *1) viešinimo renginio programa, kurioje nurodyta renginio data ir vieta, dienotvarkė; 2) renginio dalyvių sąrašas, nurodant dalyvio vardą, pavardę, kontaktinę informaciją, su dalyvio parašu; 3) ne mažiau kaip 1 renginio nuotrauka, kurioje užfiksuoti renginio dalyviai ir pranešėjas (-ai).*

55. Pareiškėjas turi teisę paraiškoje nurodyti mažesnius fiksuotųjų įkainių ir fiksuotųjų sumų dydžius negu projektų finansavimo sąlygų apraše nustatyti maksimalūs dydžiai.

56. Jeigu fiksuotųjų įkainių ar fiksuotųjų sumų dydžiai nustatomi atskirai kiekvienam projektui jo tinkamumo finansuoti vertinimo metu vadovaujantis pareiškėjo pateiktais duomenimis, kurie yra patikimi ir gali būti patikrinami, arba projekto biudžetu (gali būti taikoma tik iš ESF lėšų bendrai finansuojamiems projektams, kai maksimali projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma neviršija 100 000 eurų), projektų finansavimo sąlygų apraše maksimalūs fiksuotųjų įkainių dydžiai nėra nustatomi (nustatoma tik galimybė juos taikyti). Šiuo atveju projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu taip pat gali būti nustatomi fiksuotojo įkainio matavimo vienetas ir fiksuotosios sumos veiklos įgyvendinimo rezultatas, bei dokumentai, reikalingi šiam rezultatui pagrįsti.

57. Vadovaujantis projektų finansavimo sąlygų aprašu paraiškoje ir (arba) projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu nustatyti projekto fiksuotųjų įkainių ar fiksuotųjų sumų dydžiai perkeliama į projekto sutartį ir nesikeičia projekto įgyvendinimo metu, išskyrus atvejus, jeigu pasikeičia jų taikymą reglamentuojantys teisės aktai. Tokiu atveju naujai nustatyti fiksuotųjų įkainių ar fiksuotųjų sumų dydžiai taikomi nuo teisės akto pakeitimo įsigaliojimo dienos.

58. Išlaidos pagal fiksuotuosius įkainius pripažįstamos tinkamomis finansuoti proporcingai pasiektiems kiekybiniais rezultatams.

59. Išlaidos pagal fiksuotąją sumą pripažįstamos tinkamomis finansuoti visa apimtimi tuo atveju, jei projekto vykdytojas pasiekia projekto sutartyje nurodytą veiklos įgyvendinimo rezultatą; priešingu atveju visos išlaidos pagal fiksuotąją sumą nėra tinkamos finansuoti.

60. Vieno projekto fiksuotoji suma ar fiksuotosios sumos negali viršyti 100 000 eurų.

61. Esant galimybei, jeigu įmanoma nustatyti kiekybinio rezultato matavimo vieneta, rekomenduojama taikyti fiksuotuosius įkainius, kadangi taikant fiksuotąsias sumas yra didesnė rizika, kad visos supaprastintai apmokamos išlaidos bus pripažintos netinkamomis finansuoti (negalimas proporcingas iš dalies pasiektų rezultatų apmokėjimas taikant fiksuotąją sumą). Nesant galimybės taikyti fiksuotųjų įkainių, rekomenduojama vietoj vienos projekto fiksuotosios sumos numatyti keletą mažesnės apimties fiksuotųjų sumų.

62. Jeigu projekto vykdytojas deklaruoja mažesnį, negu planuota, fiksuotojo įkainio matavimo vienetų skaičių arba mažiau fiksuotosios sumos veiklos vienetų, t. y. patiria mažiau, negu planuota, išlaidų, apmokamų taikant fiksuotuosius įkainius arba fiksuotąsias sumas, sutaupytos lėšos gali būti perkeltos į kitas projekto biudžeto eilutes ar kategorijas, keičiant projekto sutartį Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių IV skyriaus 19 skirsnyje nustatyta tvarka.

Pavyzdžiui, nustatytas fiksuotasis tyrėjo darbo užmokesčio įkainis yra 20,27 Eur / val. Projekto paraiškoje buvo numatyta, kad tyrėjas dirbs 1000 val., tačiau planuotas projekto rezultatas pasiektas dirbus 950 val. Esant poreikiui, sutaupytos lėšos ($50 * 20,27 = 1013,50$ Eur) gali būti perkeltos į kitą biudžeto eilutę (kategoriją).

Pavyzdžiui, nustatyta informacinio renginio išlaidų fiksuotoji suma yra 115,85 Eur, iš viso įgyvendinant projektą numatyta, kad vyks 20 tokių renginių ($20 * 115,85 = 2317,00$ Eur), tačiau projekto įgyvendinimo metu paaiškėja, kad tokio renginių skaičiaus nereikia, užtenka 10 renginių. Esant poreikiui, sutaupytos lėšos ($10 * 115,85 = 1158,50$ Eur) gali būti perkeltos į kitą biudžeto eilutę (kategoriją).

63. Projekto sutartyje nustatytas fiksuotojo įkainio matavimo vienetų skaičius ar fiksuotosios sumos veiklos vienetų skaičius gali būti padidintas sutaupytas lėšas perkeltant iš kitų biudžeto eilučių (kategorijų) keičiant projekto sutartį Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių IV skyriaus 19 skirsnyje nustatyta tvarka.

9.2. FIKSUOTOSIOS NORMOS TAIKYMAS

64. Gali būti taikomos tokios fiksuotosios normos:

64.1. „**standartinė fiksuotoji norma**“ netiesioginėms (projekto administravimo ir susijusioms) išlaidoms apmokėti, kuri nustatoma (procentais), neviršijant Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 10 priede nustatytų ribų (skirtingos fiksuotosios normos yra nustatytos iš ESF bendrai finansuojamiems projektams ir iš ERPF ar SF bendrai finansuojamiems projektams);

64.2. „**15 procentų fiksuotoji norma**“ netiesioginėms išlaidoms apmokėti, kurios dydis – 15 procentų projektą vykdančio personalo darbo apmokėjimo (darbo užmokesčio, kaip jis apibrėžtas šių Rekomendacijų 11.6 skyriuje, ir susijusių darbdavio įsipareigojimų, atlygio pagal paslaugų, įskaitant autorines, sutartis) išlaidų;

64.3. „**40 procentų fiksuotoji norma**“ daliai tinkamų finansuoti projekto išlaidų apmokėti (įskaitant netiesiogines išlaidas), kai fiksuotoji norma sudaro 40 procentų projektą vykdančio personalo išlaidų; ši norma gali būti taikoma tik iš ESF lėšų bendrai finansuojamiems projektams;

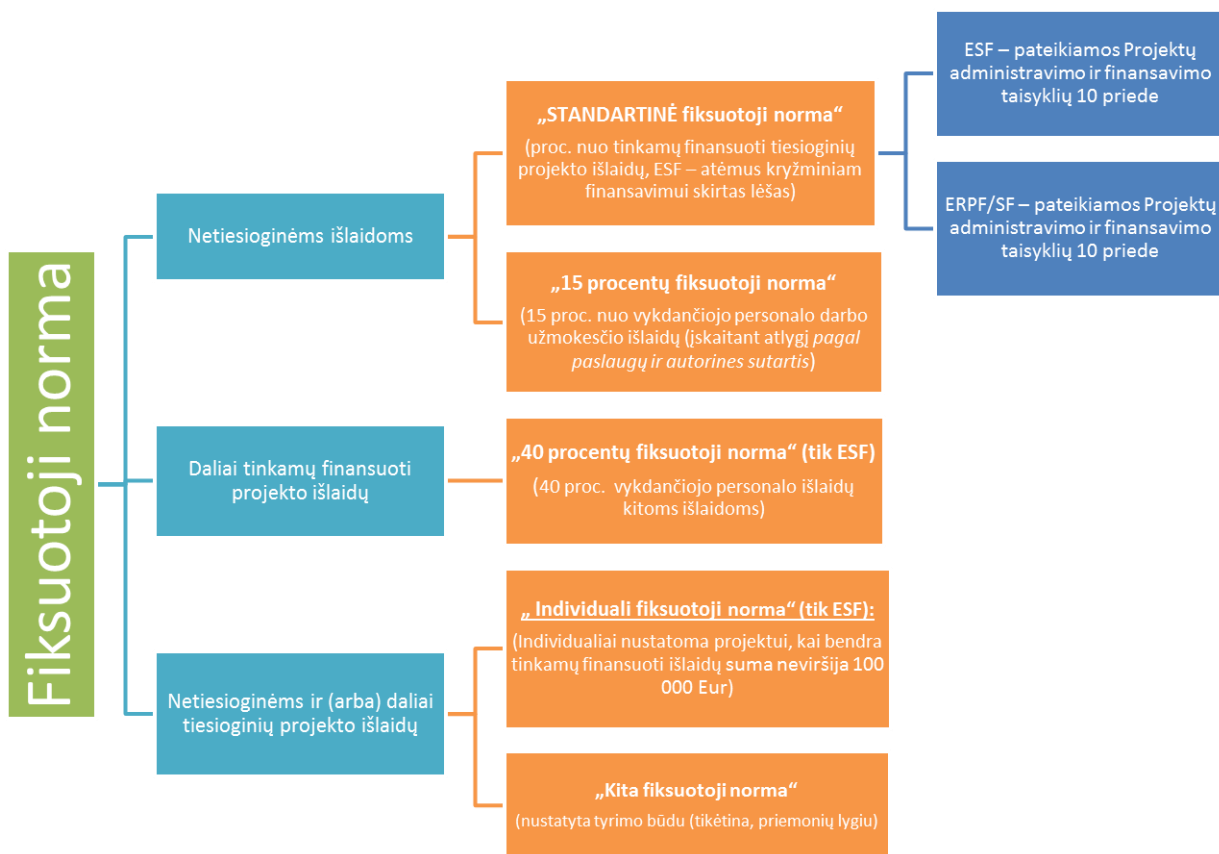
64.4. „**individuali fiksuotoji norma**“ netiesioginėms ir (arba) daliai tiesioginių projekto išlaidų apmokėti, kuri nustatoma individualiai kiekvienam projektui, vadovaujantis jo biudžetu; ši norma gali būti taikoma tik iš ESF lėšų bendrai finansuojamiems projektams ir tik tuomet, kai projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma (įskaitant išlaidas, apmokamas pagal fiksuotąją normą) neviršija 100 000 eurų;

64.5. „**kita fiksuotoji norma**“ netiesioginėms ir (arba) daliai tiesioginių projekto išlaidų apmokėti, kai fiksuotoji norma nustatoma vadovaujantis atlikto reprezentatyvaus tyrimo rezultatais ar Lietuvos Respublikos ar ES teisės aktuose ar kituose dokumentuose galiojančia schema.

65. Galimybė taikyti konkrečią fiksuotąją normą ir išlaidų rūšys, kurioms taikoma fiksuotoji norma (-os), nustatomos projektų finansavimo sąlygų apraše. Daugeliu atvejų (išskyrus šių Rekomendacijų 64.4 papunktyje nurodytą atvejį) projektų finansavimo sąlygų apraše yra nustatomi ir fiksuotosios normos dydžiai.

66. Projektui taikoma fiksuotoji norma nustatoma projekto sutartyje ir projekto įgyvendinimo metu negali būti keičiama, išskyrus atvejus, kai projektui skiriamas papildomas finansavimas arba pasikeitus fiksuotosios normos taikymą reglamentuojantiems teisės aktams. Tokiu atveju fiksuotoji norma nustatoma iš naujo ir pagal ją apskaičiuojama tinkamų finansuoti išlaidų, apmokamų pagal fiksuotąją normą, suma atsižvelgiant į bendrą projekto tinkamų finansuoti išlaidų sumą.

1 schema. Fiksuotosios normos taikymo galimybės

Standartinės netiesioginių išlaidų fiksuotosios normos taikymas

67. Išlaidų, kurios negali būti priskiriamos tiesioginėms, kai projekto netiesioginės išlaidos apmokamos taikant fiksuotąją normą, sąrašas nurodytas Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 435 punkte, ir šių Rekomendacijų 10 skyriaus 1-oje lentelėje.

68. ESF ir ERPF ar SF projektų netiesioginėms išlaidoms taikomos standartinės fiksuotosios normos (kai taikomos vadovaujantis šių Rekomendacijų 64.1 papunkčiu nurodytos fiksuotosios normos) yra nustatytos Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 10 priede ir projekto tinkamumo finansuoti

vertinimo metu nustatomos atsižvelgiant į projekto tinkamų finansuoti išlaidų sumą, kryžminio finansavimo dalį (tik ESF) bei projekto veiklų rangos išlaidų dalį. Supaprastintai apmokamos išlaidos nėra laikomos projekto veiklų rangos išlaidomis.

69. Žinodamas tiesioginių projekto išlaidų sumą bei preliminarią perkamų išteklių dalį ir norėdamas apskaičiuoti preliminarią projektui taikytiną netiesioginių išlaidų fiksuotąją normą, pareiškėjas gali naudotis elektroninėmis skaičiuoklėmis², pateikiamomis ES struktūrinių fondų svetainėje.

Pavyzdžiui, ERPF projekto pareiškėjas apskaičiuavo, kad jo projekto tiesioginių išlaidų suma sudaro 144 810 Eur, o perkamų išteklių dalis – 72 405 Eur (50 proc. tiesioginių projekto išlaidų). Vadovaudamasis Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 10 priedu, projekto vykdytojas netiesioginėms išlaidoms preliminariai pritaikė 11,35 proc. netiesioginių išlaidų fiksuotąją normą. Tokiu atveju apskaičiuota visa projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma (įskaitant pagal fiksuotąją normą apmokamas netiesiogines išlaidas) sudarys $144\ 810 + 16\ 435,94 = 161\ 245,94$ Eur, o projekto veiklų rangos išlaidų dalis – 44,9 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų, t. y. projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma patenka į intervalą, kuriam esant projekto netiesioginėms išlaidoms taikoma 11,35 proc. fiksuotoji norma.

Tačiau jeigu ERPF projekto tiesioginių išlaidų suma sudaro 165 083 Eur, o veiklų rangos išlaidų dalis išlieka ta pati: 50 proc., t. y. 82 541,5 Eur, pritaikius 11,35 proc. netiesioginių išlaidų fiksuotąją normą, visos tinkamos finansuoti projekto išlaidos (kartu su netiesioginėmis) sudarys jau $165\ 083 + 18\ 736,92 = 183\ 819,92$ Eur (veiklų rangos išlaidos – 44,90 proc. šios sumos), t. y. bendra projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma viršija 175 000 Eur ir patenka į kitą vertės intervalą, kuriam esant projekto netiesioginėms išlaidoms taikoma tik 8,31 proc. fiksuotoji norma. Pritaikius 8,31 proc. fiksuotąją normą, projekto netiesioginių išlaidų suma sudarys 13 718,4 Eur, o bendra projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma sudarys $165\ 083 + 13\ 718,4 = 178\ 801,4$ Eur.

Jeigu projektas finansuojamas iš ESF ir jo tiesioginių išlaidų suma sudaro 165 083 Eur, iš jų kryžminio finansavimo dalis – 16 508 Eur (10 proc.), o veiklų rangos išlaidų suma siekia 82 542 Eur, veiklų rangos išlaidų dalis skaičiuojama iš tiesioginių išlaidų sumos atėmus kryžminio finansavimo sumą, t. y. veiklų rangos išlaidų dalis sudarys 55,56 proc. $(82\ 542 / (165\ 083 - 16\ 508) * 100)$. Vadovaudamasis Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 10 priedu, projekto vykdytojas netiesioginėms išlaidoms apskaičiuoti preliminariai pritaikė 24 proc. netiesioginių išlaidų fiksuotąją normą: $(165\ 083 - 16\ 508) * 0,24 = 35\ 658$ Eur netiesioginių išlaidų. Tokiu atveju apskaičiuota projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma (įskaitant pagal fiksuotąją normą apmokamas netiesiogines išlaidas ir atėmus kryžminio finansavimo išlaidas) sudarys $165\ 083 - 16\ 508 + 35\ 658 = 184\ 233$ Eur, t. y. viršys 175 000 Eur ir pateks į kitą vertės intervalą, kuriam esant projekto netiesioginėms išlaidoms taikoma 20 proc. fiksuotoji norma. Pritaikius 20 proc. fiksuotąją normą, projekto netiesioginių išlaidų suma sudarys $(165\ 083 - 16\ 508) * 0,20 = 29\ 715$ Eur, o bendra projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma (atėmus kryžminio finansavimo sumą) sudarys $165\ 083 - 16\ 508 + 29\ 715 = 178\ 290$ Eur.

70. Įgyvendinančioji institucija projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu pareiškėjo apskaičiuotą ir paraiškoje nurodytą fiksuotąją normą gali koreguoti, atsižvelgdama į nustatytą tinkamų finansuoti išlaidų sumą ir projekto veiklų rangos išlaidų dalį.

---

² Elektronines skaičiuokles planuojama sukurti ir paskelbti po 2016 m. rugsėjo 1 d.

71. Projekto sutartyje nustatytos standartinės netiesioginių išlaidų fiksuotosios normos dydį įgyvendinančioji institucija dar kartą įvertina tikrindama galutinį mokėjimo prašymą. Nustačius, kad fiksuotoji norma turėjo būti mažesnė ir todėl projekto vykdytoji buvo išmokėta didesnė, nei priklauso, netiesioginių projekto išlaidų suma, išmokėtų lėšų perviršis yra susigrąžinamas. Nustačius, kad dėl sutaupyto projekto išlaidų, padidėjusios kryžminio finansavimo dalies ar sumažėjusios projekto veiklų rangos išlaidų dalies fiksuotoji norma galėtų būti didesnė, fiksuotoji norma nėra keičiama.

Pavyzdžiui, jeigu tikrinant galutinį mokėjimo prašymą paaiškėja, kad projekto veiklų rangos išlaidos sudarė didesnę dalį, negu planuota, arba jeigu įgyvendinant iš ESF finansuojamą projektą buvo patirta mažiau, negu planuota, kryžminio finansavimo išlaidų ir dėl to projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma (atėmus kryžminio finansavimo išlaidas) pateko į kitą vertės intervalą, kuriam esant projekto netiesioginėms išlaidoms taikoma mažesnė fiksuotoji norma, įgyvendinančioji institucija, vadovaudamasi Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, vienašališkai pakeičia projekto sutartį, nustatydamą mažesnę standartinę fiksuotąją normą, ir projekto vykdytoji išmoka tik likusią netiesioginių išlaidų sumą arba, jeigu buvo išmokėta daugiau, permoką susigrąžina.

72. Vykdamas jungtines priemones, iš ESF finansuojamai projekto išlaidų daliai taikoma standartinė ESF projektų netiesioginių išlaidų fiksuotoji norma, o ERPF ar SF finansuojamai projekto išlaidų daliai – standartinė ERPF ar SF netiesioginių išlaidų fiksuotoji norma. Abi normos skaičiuojamos atsižvelgiant į bendrą projekto tinkamų finansuoti išlaidų sumą, tačiau veiklų rangos išlaidų dalis apskaičiuojama atskirai pagal kiekvienam fondui tenkančią pirkimų dalį. Normos taikomos proporcingai fondų finansuojamoms išlaidų dalims.

Pavyzdžiui, projekto bendra tiesioginių išlaidų suma sudaro 289 620 Eur, iš kurių 144 810 Eur finansuojama ESF lėšomis, o 144 810 Eur – ERPF lėšomis. ESF lėšomis tinkamų finansuoti projekto tiesioginių išlaidų daliai tenka 57 924 Eur veiklų rangos išlaidų (40 proc. ESF išlaidų dalies), o ERPF lėšomis tinkamų finansuoti išlaidų daliai tenka 115 848 veiklų rangos išlaidų (80 proc. ERPF išlaidų dalies).

ESF finansuojamai projekto išlaidų daliai pritaikoma standartinė fiksuotoji norma, sudaranti 18 proc. tiesioginių projekto išlaidų (kadangi bendra projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma, išskyrus kryžminiam finansavimui skirtas lėšas (kryžminio finansavimo jungtinėse priemonėse neturėtų būti), neviršys 435 000 Eur, o veiklų rangos išlaidų dalis – iki 60 proc. ESF finansuojamos projekto dalies tiesioginių išlaidų). Netiesioginės išlaidos iš ESF finansuojamos projekto dalies sudarys $144\,810 * 0,18 = 26\,065,80$ Eur.

ERPF finansuojamai projekto išlaidų daliai pritaikoma standartinė fiksuotoji norma, sudaranti 8,31 proc. tiesioginių projekto išlaidų (kadangi bendra projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma neviršys 435 000 Eur, o veiklų rangos išlaidų dalis – iki 85 proc. ERPF finansuojamos projekto dalies visų išlaidų). Netiesioginės išlaidos iš ERPF finansuojamos projekto dalies sudarys $144\,810 * 0,0831 = 12\,033,71$ Eur.

Bendra šio projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma: $289\,620 + 26\,065,80 + 12\,033,71 = 327\,719,51$ Eur.

10. PROJEKTO BIUDŽETO FORMOS PILDYMAS

73. Tinkamos finansuoti projekto išlaidos nurodomos projekto paraiškos punkto „Projekto biudžetas“ lentelėje.

74. Tinkamos finansuoti projekto išlaidos priskiriamos nustatytoms biudžeto išlaidų kategorijoms. Kiekvienam projekto fiziniam veiklos įgyvendinimo rodikliui (toliau – fizinis rodiklis) pasiekti reikalingos išlaidos priskiriamos vienai pasirinktai biudžeto išlaidų kategorijai (6 ir 7 kategorijų išlaidos nėra priskiriamos fiziniams rodikliams). Kiekvienam projekto biudžete numatytam (t. y. pirmo lygio) fiziniam rodikliui gali būti įvedamas neribotas skaičius detalizuojančių eilučių (t. y. antro lygio fizinių rodiklių). Pirmo lygio fizinio rodiklio vienetų skaičius nėra lygus antro lygio fizinių rodiklių vienetų sumai.

Pavyzdžiui, iš ERPF prašomo finansuoti projekto planuojamas pasiekti projekto fizinis rodiklis – rekonstruotas dvaro pastatas (pagal projekto paraiškos 6 punkto „Projekto loginis pagrindimas“ lentelę fizinis rodiklis Nr. 1.1.1) ir įrengtas bendruomenės užimtumo centras (pagal projekto paraiškos 6 punkto „Projekto loginis pagrindimas“ lentelę fizinis rodiklis Nr. 1.1.2). Yra parengtas rekonstruojamo dvaro techninis projektas. Fiziniam rodikliui Nr. 1.1.1 pasiekti reikalingos išlaidos priskiriamos³ 3-iai biudžeto išlaidų kategorijai „Statyba, rekonstravimas, remontas ir kiti darbai“. Šio fizinio rodiklio išlaidoms detalizuoti gali būti sukuriamos papildomos eilutės:

Išlaidų kategorijos ir fizinio rodiklio Nr.	Išlaidų kategorijos ir fizinio rodiklio pavadinimas	Fizinio rodiklio matavimo vnt.	Fizinio rodiklio vnt. skaičius	Tinkamų finansuoti išlaidų suma, eurai	Projekto veikla, vykdoma ne programos įgyvendinimo teritorijoje	Išlaidų pagrindimas*
3.	Statyba, rekonstravimas, remontas ir kt. darbai			426320		
1.1.1	Rekonstruotas dvaro pastatas	Vnt.	1	426320		
1.1.1.1	Projektavimas, projekto ekspertizė ir statinio projekto vykdymo priežiūra	Vnt.	1	28962		2014 m. sausio 24 d. UAB „Imonė“ projektavimo paslaugų sutartis Nr. 13-265 (pridedama). Statinio projekto vykdymo priežiūra yra būtina, kadangi pastatas yra priskiriamas ypatingų statinių kategorijai. 2014 m. sausio 4 d. UAB „Ekspertizė“ ekspertizės paslaugų sutartis Nr. I-45 (pridedama).
1.1.1.2	Rekonstrukcijos rangos darbai	Vnt.	1	393304		Projekto įgyvendinimo metu planuojama rekonstruoti 478,10 m ² patalpas pagal pridedamą techninį projektą. Darbų kaina grindžiama pagal techninio projekto skaičiuojamąją kainą.
1.1.1.3	Techninė priežiūra	Vnt.	1	4054		Techninę priežiūrą vykdomas asmuo bus įdarbintas darbuotojas. Suma nustatyta pagal UAB „Sistela“ bendruosius normatyvus.
4.	Įranga, įrenginiai ir			44890		

³ Vadovaujantis šių Rekomendacijų 1 lentele „Projekto biudžeto išlaidų kategorijų aprašas“.

	kt. turtas					
1.1.2.	<i>Įrengtas bendruomenės užimtumo centras</i>	Vnt.	1	44890		
1.1.2.1.	<i>Multimedia įranga</i>	Vnt.	1	1448		<i>Numatoma įsigyti multimedijos ekraną (1 vnt.) ir multimedijos projektorių (1 vnt.). Pateikiami 3 komerciniai pasiūlymai. Pasirinkta 3 pasiūlymų vidutinė kaina.</i>
1.1.2.2.	<i>Baldų komplektas</i>	Vnt.	1	11584		<i>Numatoma įsigyti: Minkštą kampą (vieneto kaina 868,86 Eur – 2 vnt.), stalą (vieneto kaina 289,62 Eur – 4 vnt.), knygų spintą (vieneto kaina 289,52 Eur – 8 vnt.), lentynų priemonėms sudėti (vieneto kaina 144,81 – 10 vnt.), ovalų stalą (vieneto kaina 579,24 Eur – 5 vnt.), fotelius (vieneto kaina 289,62 Eur – 7 vnt.). Pateikiami 3 komerciniai pasiūlymai. Pasirinkta 3 pasiūlymų vidutinė kaina.</i>
1.1.2.3.	<i>Kėdės</i>	Vnt.	50	28962		<i>Kėdės gaminamos pagal pridedamą specifikaciją siekiant išlaikyti dvaro stilistiką. Pateikiami 3 komerciniai pasiūlymai. Pasirinkta 3 pasiūlymų vidutinė kaina.</i>
1.1.2.4.	<i>Pianinas</i>	Vnt.	1	2896		<i>Pateikiami 3 komerciniai pasiūlymai. Pasirinkta 3 pasiūlymų vidutinė kaina.</i>

* Išlaidoms pagrįsti gali būti nurodomi ir kiti dokumentai, nei pateikiami pavyzdyje.

Pavyzdžiui, iš ESF prašomo finansuoti projekto planuojami pasiekti projekto fiziniai rodikliai – ugdymo karjerai specialistų mokymai (pagal projekto paraiškos 6 punkto „Projekto loginis pagrindimas“ lentelę fizinis rodiklis Nr. 1.1.1), ugdymo karjerai specialistų mokymui reikalinga įranga (fizinis rodiklis Nr. 1.1.2), stažuotė 20 specialistų Norvegijoje (fizinis rodiklis Nr. 1.1.3) ir ugdymo karjerai paslaugos mokiniams (fizinis rodiklis Nr. 2.1.1). Šiems fiziniams rodikliams pasiekti reikalingos išlaidos priskiriamos⁴ 4-ai ir 5-ai biudžeto išlaidų kategorijoms „Įranga, įrenginiai ir kt. turtas“ ir „Projekto vykdymas“:

Išlaidų kategorijos ir fizinio rodiklio Nr.	Išlaidų kategorijos ir fizinio rodiklio pavadinimas	Fizinio rodiklio matavimo vnt.	Fizinio rodiklio vnt. skaičius	Tinkamų finansuoti išlaidų suma, eurai	Projekto veikla, vykdoma ne programos įgyvendinimo teritorijoje	Išlaidų pagrindimas*
4.	Įranga, įrenginiai ir kt. turtas			3454		
1.1.2	<i>Mokymų įranga</i>	<i>kompl.</i>	1	3454		<i>Ugdymo karjerai specialistų mokymams reikės vieno įrangos komplekto, kurį sudarys 1 interaktyvi lenta (vnt. kaina 1661,25 Eur) ir 1 multimedija (vnt. kaina 1068,99 Eur) su nešiojamuoju kompiuteriu (vnt. kaina 723,76 Eur) (žr. tiekėjų apklausos pažymos Nr. 24).</i>
5.	Projekto vykdymas			1353323		
1.1.1	<i>Ugdymo karjerai specialistų mokymai</i>	<i>val.</i>	168	20272		<i>Ugdymo karjerai specialistų mokymai vyks 7 grupėse x 20 asm. = 140 asm. Vienos grupės</i>

⁴ Vadovaujantis šių Rekomendacijų 1 lentele „Projekto biudžeto išlaidų kategorijų aprašas“.

						<p>mokymų trukmė 24 val. (arba 3 dienos). Bendra mokymų trukmė 168 val. Lektoriaus 1 val. įkainis 86,89 Eur, lektoriams bus mokama pagal autorines sutartis. Valandinis įkainis įvertintas remiantis rinkos įkainių analizės išvadomis (2014-05-19), kurios skelbiamos ESFA svetainėje (valandinis ekspertų darbo įkainis). Apmokėjimas lektoriams – 1 lektorius x 24 val. x 7 grupių x 86,89 Eur / val. = 14597,52 Eur.</p> <p>130 asm. skiriama x 2 nakvynės x 34,18 Eur nakvynė = 8886,80 Eur.</p> <p>Mokymų dalyvių maitinimui skiriama: 140 asm. x (3 pietūs x 2,84 Eur + 6 kavos pertraukėlės x po 1,82 Eur) = 2721,60 Eur.</p> <p>Mokymams reikalingos priemonės – rašikliai 140 vnt. x 0,57 Eur = 79,80 Eur (paslaugų ir prekių įkainiai apskaičiuoti remiantis tiekėjų apklausos išvadomis, žr. tiekėjų apklausos pažymos Nr. 18, 22).</p>
1.1.3	Stażuotė specialistams	asm.	20	28960	X	<p>Projektų finansavimo sąlygų apraše nustatytas vienos stažuotės fiksuotasis įkainis – 1448 Eur. Stažuotė vyks Norvegijoje.</p>
2.1.1	Ugdymo karjerai paslaugos mokiniams	asm.	8800	1304091		<p>Mokiniam konsultuoti įdarbinama 19 specialistų pagal atskirą darbo sutartį: 1 visu etatu 20 mėnesių ir 149 specialistai – 0,25 etato pagal skirtingos trukmės darbo sutartis (iš jų 20 dirbs 19 mėnesių, kiti <...>). Specialisto darbo užmokestis už etatą – 1293,44 Eur. Darbo užmokestis apskaičiuotas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 3 d. nutarimą Nr. 511.</p>

* Išlaidoms pagrįsti gali būti nurodomi ir kiti dokumentai, nei pateikiami pavyzdyje.

75. Vienai biudžeto išlaidų kategorijai gali būti priskirtos skirtingų tipų išlaidos (išlaidų tipų aprašymas pateikiamas šių Rekomendacijų 11 skyriuje), reikalingos konkrečiam fiziniam rodikliui pasiekti. Biudžeto išlaidų kategorijoms priskiriamų tinkamų finansuoti išlaidų aprašas pateikiamas 1-oje lentelėje. 1 lentelėje nenurodytas tinkamas finansuoti išlaidas pareiškėjas ir (arba) įgyvendinančioji institucija priskiria pasirinktai biudžeto išlaidų kategorijai savo nuožiūra, atsižvelgdami į išlaidų pobūdį.

1 lentelė. Projekto biudžeto išlaidų kategorijų aprašas

Biudžeto išlaidų kategorija	Pagal biudžeto išlaidų kategoriją tinkamos finansuoti projekto išlaidos	Pastabos
1. Žemė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ žemės pirkimo arba nuomos išlaidos; ➤ nepriklausomo turto vertintojo žemės rinkos vertės ataskaitos parengimo išlaidos (jei reikalaujama pateikti ataskaitą); ➤ išlaidos notarui už sandorio įforminimą; ➤ įsigyto žemės sklypo kadastrinių matavimų ir teisinės registracijos 	<p>Iš ESF bendrai finansuojamų projektų išlaidos priskiriamos šiai kategorijai tik kryžminio finansavimo atveju.</p> <p>Visos šios kategorijos išlaidos priskiriamos projekto veiklų rangos išlaidoms.</p>

išlaidos ir pan.		
2. Nekilnojamasis turtas	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nekilnojamojo turto (pastatų, jų dalies, kitų statinių ir žemės, ant kurios jie pastatyti) pirkimo, nuomos arba finansinės nuomos (lizingo) ir eksploataavimo išlaidos; ➤ nepriklausomo turto vertintojo nekilnojamojo turto rinkos vertės ataskaitos parengimo išlaidos (jei reikalaujama pateikti ataskaitą); ➤ išlaidos notarui už sandorio įforminimą; ➤ įsigyto nekilnojamojo turto draudimo, kadastrinių matavimų, teisinės registracijos išlaidos ir pan. 	<p>Iš ESF bendrai finansuojamų projektų išlaidos priskiriamos šiai kategorijai tik kryžminio finansavimo atveju.</p> <p>Visos šios kategorijos išlaidos priskiriamos projekto veiklų rangos išlaidoms.</p>
3. Statyba, rekonstravimas, remontas ir kiti darbai	<ul style="list-style-type: none"> ➤ statybos, rekonstravimo, remonto (įskaitant kultūros paveldo statinių tvarkomuosius darbus, jų atkūrimo, restauravimo, konservavimo ir pan. darbus), išankstinių darbų (pavyzdžiui, sklypo paruošimo), griovimo ir kt. darbų išlaidos ir su šių veiklų vykdymu susijusios darbo užmokesčio bei komandiruočių išlaidos; ➤ projektavimo, kadastrinių ir geodezinių matavimų, statybinių tyrinėjimų (įskaitant kultūros paveldo objektų tyrimą), energijos vartojimo audito, techninės priežiūros ir projekto vykdymo priežiūros, ekspertizių ir kitos susijusios išlaidos ir su šių veiklų vykdymu susijusio darbo užmokesčio bei komandiruočių išlaidos; ➤ statybos leidimo dokumentai, sukurto turto draudimo išlaidos, pastato (statinio) inventorizacijos ir teisinės registracijos išlaidos ir pan. 	<p>Iš ESF bendrai finansuojamų projektų išlaidos priskiriamos šiai kategorijai tik kryžminio finansavimo atveju.</p> <p>Projekto veiklų rangos išlaidoms priskiriamos tos šios kategorijos išlaidos, kurios patiriamos perkant prekes, paslaugas ar darbus iš išorės prekių tiekėjų, paslaugų teikėjų ar rangovų (išskyrus atlygį pagal autorines ar paslaugų (civilines) sutartis projekto veiklas vykdančiams fiziniams asmenims) pagal tas projekto veiklas, kurias visiškai įgyvendina prekių tiekėjai, paslaugų teikėjai ar rangovai.</p>
4. Įranga⁵, įrenginiai ir kt. turtas	<ul style="list-style-type: none"> ➤ baldų, kompiuterinės technikos, programinės įrangos, kitos įrangos, 	<p>Projekto veiklų rangos išlaidoms priskiriamos tos šios kategorijos</p>

⁵ Įranga ir įrenginiais laikomas kilnojamas materialusis turtas, naudojamas veiklai vykdyti, toks kaip kilnojami ar stacionarūs daiktai, darbui reikalingi įrankiai, mechanizmai, aparatūra ar prietaisų komplektas, jei tenkinamos visos šios sąlygos:

1. naudojant pagal paskirtį, jo naudingo tarnavimo laikas, įskaitant priežiūros ir techninės priežiūros laiką, yra ilgesnis nei vieni metai, išskyrus trumpalaikį turtą;
2. naudojamas jis išlaiko savo pradinę formą ir išvaizdą;

	<p>įrenginių ir kito ilgalaikio turto įsigijimo ir finansinės nuomos (lizingo) išlaidos (įskaitant jų transportavimo, projektavimo, sumontavimo, vietos (aikštelės) paruošimo, instaliavimo, paruošimo naudoti, išbandymo, apmokymo naudotis, saugos instruktažo, techninės priežiūros ir susijusias išlaidas), taip pat programinės įrangos kūrimo, informacinių sistemų kūrimo ir (ar) modernizavimo išlaidos (įskaitant informacinių sistemų projektavimo, techninės priežiūros⁶ ir kitas susijusias išlaidas); su šių veiklų vykdymu susijęs darbo užmokestis bei komandiruočių išlaidos;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tikslinių transporto priemonių⁷ pirkimo, nuomos ir finansinės nuomos (lizingo) išlaidos; ➤ patentų, autoriinių ir gretutinių teisių, licencijų, prekių ženklų išlaidos; ➤ turto draudimo išlaidos (netaikoma iš ESF bendrai finansuojamiems projektams). 	<p>išlaidos, kurios patiriamos perkant prekes ir paslaugas iš išorės prekių tiekėjų ir paslaugų teikėjų (išskyrus atlygį pagal autorines ar paslaugų (civilines) sutartis projekto veiklas vykdančiams fiziniams asmenims) pagal tas projekto veiklas, kurias visiškai įgyvendina prekių tiekėjai, paslaugų teikėjai ar rangovai.</p>
<p>5. Projekto vykdymas</p>	<p>Projekto tiesioginių veiklų, kurių išlaidos nepriskirtos biudžeto 3 ir 4 kategorijoms, vykdymo išlaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ projektą vykdančio personalo darbo užmokesčio ir atlygio projektą vykdančiams fiziniams asmenims pagal paslaugų (civilines), autorines ar kitas sutartis išlaidos; ➤ projektą vykdančio personalo komandiruočių, kelionių ar stažuočių 	<p>Projekto veiklų rangos išlaidoms priskiriamos tos šios kategorijos išlaidos, kurios patiriamos perkant prekes ir paslaugas iš išorės prekių tiekėjų ir paslaugų teikėjų (išskyrus atlygį pagal autorines ar paslaugų (civilines) sutartis projekto veiklas vykdančiams fiziniams asmenims) pagal tas projekto veiklas, kurias visiškai įgyvendina prekių tiekėjai, paslaugų teikėjai ar rangovai.</p>

3. *ji sugadinus, pametus kai kurias dalis ar joms susidėvėjus, ji tikslingiau taisyti, nei keisti visiškai nauju;*

4. *jis nepraranda savo tapatumo (galimybės atlikti funkcijas) net ir sujungtas į kitą sudėtingesnę vienetą.*

⁶ *Informacinių sistemų kūrimo ir (arba) diegimo techninė priežiūra – tai ekspertinė informacinių sistemų kūrėjo ar diegėjo veiksmų bei sukurtų produktų ar rezultatų priežiūra ir įvertinimas, kuriuos vykdo pats užsakovas arba tam tikslui samdo paslaugų teikėją, atstovaujantį užsakovo interesams.*

⁷ *Transporto priemonė – bet koks savaeigis mechanizmas ar mechanizmų junginys keleiviams, bagažui ir (arba) kroviniams vežti (Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymas Nr. I-1863). Pagal Dabartinės lietuvių kalbos žodyno trečią elektroninį leidimą (žodyną galima rasti internetiniame puslapyje <http://dz.lki.lt>) „savaeigis“ reiškia pats judantis, kurio nereikia traukti. Tikslinėmis transporto priemonėmis laikomos tokios transporto priemonės, kurios prisideda prie projekto tikslo, uždavinių ir rezultato pasiekimo.*

išlaidos;

- projekto vykdymui reikalingų patalpų nuomos išlaidos;
- projekto veiklose dalyvaujančių asmenų darbo užmokesčio išlaidos (šios išlaidos galimos tik iš projekto vykdytojo ir (arba) partnerio nuosavo įnašo, išskyrus atvejus, kai projektų finansavimo sąlygų apraše nustatyta kitaip);
- projekto veiklose dalyvaujančių asmenų komandiruočių, kelionių, dalyvavimo renginiuose ir pan. išlaidos;
- tarptautinio partnerio, svečio iš užsienio kelionių ir apgyvendinimo išlaidos;
- stipendijos, studento (mokinio) krepšelis, norminė studijų kaina ir kitos projektų finansavimo sąlygų apraše nustatytos išmokos;
- galimybių studijos, investicijų projekto, tyrimų, studijų, metodikų rengimo, mokymų organizavimo ir vykdymo, leidybos ir panašios išlaidos;
- mokymo ir ugdymo priemonių bei kito trumpalaikio turto, išskyrus trumpalaikiam turtui priskiriamus baldus, įrangą ir įrenginius⁸, pirkimo ir nuomos išlaidos, baldų, įrangos ir įrenginių nuomos išlaidos;
- projekto vykdytojui ar partneriui priklausančio ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos (jei projekto vykdytojas ir (arba) partneris yra biudžetinė įstaiga, šios išlaidos galimos tik iš projekto vykdytojo ir (arba) partnerio nuosavo įnašo);
- projekto veikloms vykdyti (įskaitant veiklose dalyvaujančių asmenų apgyvendinimą) reikalingų transporto priemonių, patalpų eksploatavimo (komunalinių, ryšio paslaugų ir pan.)

Šiai kategorijai negali būti priskiriamos išlaidos, kurios priskiriamos 7-ai kategorijai, pavyzdžiui, darbo užmokestis projektą administruojantiems asmenims. Jeigu tas pats darbuotojas vykdo ir tiesiogines, ir administracines projekto veiklas, šiai biudžeto kategorijai priskiriama tik tinkamų finansuoti išlaidų, planuojamų patirti vykdant tiesiogines projekto veiklas, suma.

⁸ Įrangos, įrenginių, baldų detalės ir priedai (trumpalaikis turtas), kurie naudojami išlaiko savo pradinę formą ir išvaizdą, gali būti priskiriami 4-ai biudžeto išlaidų kategorijai arba, jei iš projekto lėšų neperkama įranga, įrenginiai ir baldai, gali būti priskiriami 5 biudžeto išlaidų kategorijai.

	<p>išlaidos;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kitos projekto veikloms įvykdyti būtinos išlaidos. 	
<p>6. Informavimas apie projektą</p>	<p>Informavimo apie projektą vykdymo išlaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ išlaidos privalomiems informavimo apie projektą veiksams; ➤ išlaidos kitiems informavimo apie projektą veiksams, su projekto pristatymu susijusioms reprezentacinėms išlaidoms (išskyrus išlaidas alkoholiui ir tabakui) ir pan., jei tokios išlaidos numatytos projektų finansavimo sąlygų apraše; ➤ projektą vykdančio personalo darbo užmokesčio ir atlygio projektą vykdančiams fiziniams asmenims pagal paslaugų, autorines ar kitas sutartis išlaidos, susijusios su informavimo apie projektą veiklų vykdymu; ➤ projektą vykdančių asmenų ir projekto veiklose dalyvaujančių asmenų komandiruočių, kelionių, dalyvavimo renginiuose ir pan. išlaidos, susijusios su informavimo apie projektą veiklų vykdymu. 	<p>Projekto veiklų rangos išlaidoms priskiriamos tos šios kategorijos išlaidos, kurios patiriamos perkant prekes ir paslaugas iš išorės prekių tiekėjų ir paslaugų teikėjų (išskyrus atlygį pagal autorines ar paslaugų (civilines) sutartis projekto veiklas vykdančiams fiziniams asmenims) pagal tas projekto veiklas, kurias visiškai įgyvendina prekių tiekėjai, paslaugų teikėjai ar rangovai.</p> <p>Jei privalomo informavimo apie projektą priemonės perkamos kartu su kitais darbais, paslaugomis ar prekėmis (pavyzdžiui, jei perkant statybos darbus kartu perkamas ir informacinių stendų įrengimas), tokios išlaidos gali būti priskirtos ir kitoms biudžeto kategorijoms.</p>
<p>7. Netiesioginės išlaidos ir kitos išlaidos pagal fiksuotąją normą</p>	<p>1. Išlaidos priskiriamos netiesioginėms išlaidoms:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ projekto vykdytojo ir (arba) jo partnerių darbuotojų darbo užmokesčio išlaidos už laiką, dirbtą administruojant projektą; ➤ projektą administruojančių asmenų mokymo projekto administravimo klausimais išlaidos; ➤ su projekto administravimo reikmėmis susijusių prekių įsigijimo išlaidos; ➤ su projekto administravimo reikmėmis susijusių patalpų nuomos išlaidos; ➤ įrangos, transporto priemonių nuomos išlaidos, kai jos yra susijusios su projekto administravimu; ➤ projekto administravimo paslaugų, teisinių ir kitų konsultacijų išlaidos; ➤ projekto administravimo reikmėms 	<p>Plačiau žr. šių Rekomendacijų 9.2 skyrių.</p>

būtinų komunalinių ir ryšio paslaugų išlaidos ir įsigyto ir (arba) nuomojamo turto eksploatavimo išlaidos;

- kitos su projekto administravimu susijusios išlaidos;
- projekto lėšų panaudojimo patikrinimo faktinių pastebėjimų ataskaitos ir (arba) išvadų dėl skirtų lėšų panaudojimo parengimo paslaugų (audito) įsigijimo išlaidos;
- finansinių paslaugų pirkimo išlaidos (projektui vykdyti išmokamo avanso garantijos arba laidavimo išlaidos, kredito įstaigos mokesčiai ir kitos finansinių paslaugų pirkimo išlaidos);
- turto draudimo išlaidos (tik iš ESF bendrai finansuojamų projektų).

2. Pirmajame punkte nurodytos išlaidos negali būti traukiamos į tiesiogines projekto išlaidas.

3. Šiai kategorijai taip pat priskiriamos tiesioginės išlaidos, jei jos apskaičiuotos pagal projektų finansavimo sąlygų apraše numatytą 40 procentų fiksuotąją normą, individualią fiksuotąją normą arba kitą fiksuotąją normą, skirtą netiesioginėms išlaidoms apskaičiuoti⁹.

76. Dalis projekto išlaidų yra tinkamos finansuoti tik kaip projekto vykdytojo ar partnerio nuosavas įnašas (neviršijant projekto sutartyje nustatytos nuosavo įnašo sumos). Šių išlaidų sąrašas pateikiamas 2 lentelėje.

2 lentelė. Išlaidos, kurios tinkamos finansuoti tik kaip projekto vykdytojo ar partnerio nuosavas įnašas

Eil. Nr.	Išlaidų tipas
1.	Vykdančiojo personalo – valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų, kurių pareigybių skaičius yra patvirtintas vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 8 straipsnio 5 dalyje (arba kitų įstaigos veiklą reglamentuojančių teisės aktų) nustatyta tvarka, – darbo užmokesčio ir susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidos, išskyrus Rekomendacijų 159 punkte nustatytas išimtis.
2.	Valstybės ar savivaldybių biudžetinių įstaigų patirtos ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos.
3.	Projektų veiklose dalyvaujančių asmenų darbo užmokesčio ir susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidos, išskyrus atvejus, kai projektų finansavimo sąlygų apraše nustatyta kitaip.

⁹ Tiesioginės išlaidos apskaičiuojamos pagal fiksuotąją normą nurodomos prie atitinkamų tiesioginių išlaidų kategorijos.

4.	Nepiniginis įnašas (jei prie projekto prisidedama nepiniginiu įnašu – žeme, nekilnojamuoju turtu, savanorišku darbu).
----	---

11. PROJEKTO TINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ TIPAI

11.1. ŽEMĖ

77. Žemės pirkimo išlaidos yra tinkamos finansuoti tik iš ERPF ir SF (projektą bendrai finansuojant iš ESF – tik kaip kryžminio finansavimo išlaidos).

78. Žemės pirkimo išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti, jeigu atitinka šiuos reikalavimus:

78.1. sudaro ne daugiau nei 10 procentų visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų (apleistose ir ankstesnės pramoninės paskirties vietovėse perkant žemę, kuriose yra pastatų, – 15 proc.), išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus, kai žemės pirkimas yra susijęs su aplinkos apsauga;

78.2. žemę pagal sandorius įsigijo biudžetinė įstaiga arba teisės aktuose nustatytas viešąsias paslaugas teikianti institucija ar įstaiga.

Viešoji paslauga – valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas. Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka viešąsias paslaugas gali teikti ir kiti asmenys (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnis).

79. Jei žemės pirkimas yra susijęs su aplinkos apsauga ir žemės pirkimo išlaidos sudaro daugiau nei 10 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, žemės pirkimui turi būti pritarta tarpinės institucijos sprendime skirti paramą, o šis sprendimas suderintas su vadovaujančiąja institucija arba jos atsakomybe pavestas užduotis vykdančia tarpine institucija. Tokia žemė privalo būti ne žemės ūkio paskirties, išskyrus deramai pagrįstus ir vadovaujančiosios institucijos ir (arba) jos atsakomybe pavestas užduotis vykdančios tarpinės institucijos teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintus atvejus. Žemė turi būti naudojama pagal projekto sutartyje nurodytą paskirtį ir nustatytu laikotarpiu.

80. Žemės išlaidų tipui taip pat priskiriamos visuomenės reikmėms (pavyzdžiui, keliui tiesti) perkamos žemės su nugriauti skirtais statiniais išlaidos. Žemės išlaidoms taip pat priskiriamos žemės savininkams išmokamo atlygio (kompensacijos) už visuomenės poreikiams paimtą žemę išlaidos.

81. Netinkamomis finansuoti išlaidomos laikomi žemės mokesčiai, komisiniai mokesčiai nekilnojamo turto agentūroms ar pirkimo–pardavimo tarpininkams.

82. Planuojamų patirti žemės pirkimo išlaidų tinkamumui finansuoti pagrįsti rekomenduojami šie dokumentai:

82.1. jeigu žemė yra nupirkta iki paraiškos pateikimo dienos (jeigu išlaidos buvo patirtos tinkamu finansuoti laikotarpiu): žemės pirkimo–pardavimo sutartis ir žemės rinkos vertės nustatymo ataskaita. Jei perkama žemė su nugriauti skirtais statiniais, rekomenduojama prašyti pateikti turto rinkos vertės nustatymo ataskaitą;

82.2. jeigu pareiškėjas yra numatęs pirkti konkretų žemės sklypą: preliminari žemės pirkimo–pardavimo sutartis (jei tokia sudaroma) ir žemės rinkos vertės nustatymo ataskaita. Jei numatoma pirkti žemę su nugriauti skirtais statiniais, rekomenduojama prašyti pateikti turto rinkos vertės nustatymo ataskaitą;

82.3. jeigu pareiškėjas yra numatęs tik vietovę, kurioje planuoja pirkti žemės sklypą: VŠĮ Registrų centro arba nepriklausomo turto vertintojo išduota bendra panašių nekilnojamojo turto objektų grupės (žemės) rinkos vertės nustatymo ataskaita, kurioje nurodomos vidutinės toje vietovėje esančių žemės sklypų kainos, ir preliminarūs komerciniai pasiūlymai (jei gauta).

83. Nuostatos dėl draudimo, nuomos ar finansinės nuomos (lizingo) (taikomos ir žemei) pateiktos šių Rekomendacijų 118–124 punktuose.

84. Pagrindžiant žemės nuomos išlaidų tinkamumą finansuoti rekomenduojama pateikti žemės nuomos sutartį (jeigu sutartis sudaryta iki paraiškos pateikimo dienos).

85. Pagrindžiant žemės įsigijimo išlaidų tinkamumą finansuoti, turi būti nurodytas ir atskirai pagrįstas kiekvienas įsigijamas ar nuomojamas žemės sklypas, pateikiama informacija ir (ar) papildomi dokumentai apie žemės sklypo vietą, paskirtį, nuosavybę, bendrąjį ir detalųjį išplanavimą ir pan. Jeigu paraiškos pateikimo metu konkretus žemės sklypas nėra žinomas, pagrindžiant žemės pirkimo ar nuomos išlaidas reikia nurodyti planuojamo įsigyti ar nuomoti sklypo (-ų) dydį, žemės paskirtį ir vietovę.

Žemės rinkos vertės nustatymo ataskaita

86. Žemės rinkos vertės nustatymo ataskaitą teikti privaloma, jeigu tokį reikalavimą nustato vadovaujanti institucija ir (arba) jos atsakomybe pavestas funkcijas vykdanči institucija.

87. Prievolę pateikti žemės rinkos vertės nustatymo ataskaitą rekomenduojama nustatyti tokiais atvejais:

87.1. jei numatyta projektų finansavimo sąlygų apraše, kai numatomo įsigyti (įsigyto) turto (žemės) kaina viršija ministerijos nustatytą sumą;

87.2. paraiškos vertinimo ar projekto įgyvendinimo metu nustatant, kad numatomo įsigyti (įsigyto) turto (žemės) kaina viršija vidutinės rinkos kainas (pavyzdžiui, VŠĮ Registrų centro masinio vertinimo metu nustatytas vidutinės žemės rinkos kainas);

87.3. kai žemė įsigyjama iš vieno tiekėjo arba neskelbiamų derybų būdu.

88. Žemės rinkos vertės nustatymo ataskaita turi būti parengta Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatyme nustatytus reikalavimus atitinkančio turto vertintojo arba turto vertinimo įmonės, vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1K-159 patvirtinta Turto ir verslo vertinimo metodika. Šios ataskaitos parengimo išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti iš tiesioginių projekto išlaidų, jeigu reikalavimą įvertinti įsigyjamą turtą (žemę) nustato vadovaujanti institucija arba jos atsakomybe pavestas užduotis vykdanči institucija. Įgyvendinančiajai institucijai kilus įtarimų, kad turto (žemės) vertinimas neatitinka turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, ji kreipiasi į Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybą prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašydama įvertinti turto vertinimo ataskaitą.

89. Jeigu žemės rinkos vertės nustatymo ataskaita nėra teikiama arba jeigu faktinė žemės įsigijimo sandorio vertė viršija šioje ataskaitoje nustatytą žemės vertę, sprendimą dėl tinkamų finansuoti žemės pirkimo išlaidų dydžio priima įgyvendinančioji institucija savo vidaus procedūrų apraše nustatyta tvarka, atsižvelgdama į turimą informaciją apie žemės rinkos kainas (pavyzdžiui, VŠĮ Registrų centro masinio vertinimo metu nustatytas vidutines žemės rinkos kainas, atliktų rinkos tyrimų duomenis ar pan.) ir įvertinusi:

89.1. projekto vykdytojo pagrindimo dokumentą dėl žemės sklypo įsigijimo finansinio ir ekonominio pagrįstumo;

89.2. pirkimo dokumentus ir pirkimo sąlygas;

89.3. pirkimo aplinkybes (pavyzdžiui, ar projekto vykdytojas visuomenės reikmėms ar tenkindamas viešąjį interesą turėjo įsigyti konkretų žemės sklypą ir ar nebuvo kitų alternatyvų).

90. Vertinant planuojamų patirti žemės pirkimo ar nuomos išlaidų tinkamumą finansuoti svarbu nustatyti, ar žemės pirkimas ar nuoma iš tiesų būtini, ar nėra teisinių ar kitų kliūčių jai įsigyti ir numatytoms veikloms joje vykdyti (pavyzdžiui, ar žemė nėra saugomose teritorijose, ar ji neįkeista, ar nėra nustatyta kitų apribojimų, ar būtinas žemės paskirties keitimas).

Nepiniginis įnašas

91. Projekto reikmėms naudojama projekto vykdytojui ar partneriui priklausanti žemė gali būti laikoma tinkamu finansuoti nepiniginiu projekto vykdytojo ir (ar) partnerio įnašu, atitinkančiu žemės vertę, tačiau neviršijančiu šių Rekomendacijų 78.1 papunktyje nustatytos ribos, jeigu:

91.1. tokia galimybė numatyta projektų finansavimo sąlygų apraše;

91.2. žemės sklypo vertė nėra didesnė už rinkos vertę ir jo rinkos vertę patvirtina turto vertintojas arba nepriklausoma turto vertinimo įmonė, atlikę nepriklausomą vertinimą. Kilus įtarimų, kad turto (žemės) vertinimas neatitinka turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, įgyvendinančioji institucija kreipiasi į Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybą prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašydama įvertinti turto vertinimo ataskaitą;

91.3. žemės sklypas yra nurodytas projekto vykdytojo ar partnerio apskaitoje;

91.4. žemei pirkti per pastaruosius 10 metų nebuvo skirta ES struktūrinių fondų ar kitų ES finansinių priemonių lėšų.

11.2. NEKILNOJAMASIS TURTAS

92. Nekilnojamojo turto, t. y. jau pastatytų pastatų, kitų statinių ir patalpų, pirkimo išlaidos yra tinkamos finansuoti tik iš ERPF ir SF (projektą bendrai finansuojant iš ESF – tik kaip kryžminio finansavimo išlaidos).

93. Įsigytame pastate, statinyje ar patalpoje veiklą gali vykdyti biudžetinės įstaigos arba teisės aktuose nustatytas viešasis paslaugas teikiančios institucijos ar įstaigos.

94. Netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomi nekilnojamojo turto mokesčiai, komisiniai mokesčiai nekilnojamojo turto agentūroms ar pirkimo–pardavimo tarpininkams.

95. Planuojamų patirti nekilnojamojo turto pirkimo išlaidų tinkamumui finansuoti pagrįsti rekomenduojami šie dokumentai:

95.1. jeigu nekilnojamas turtas yra nupirktas iki paraiškos pateikimo dienos (jeigu išlaidos buvo patirtos tinkamu finansuoti laikotarpiu): nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartis ir turto rinkos vertės nustatymo ataskaita. Jei perkamas nebaigtas statyti nekilnojamojo turto objektas, turto pirkimo–pardavimo sutartyje turi būti nurodytas statybos užbaigtumo procentas;

95.2. jeigu pareiškėjas yra numatęs pirkti konkretų nekilnojamojo turto objektą: preliminari nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartis (jei tokia sudaroma) ir turto rinkos vertės nustatymo ataskaita;

95.3. jeigu pareiškėjas yra numatęs tik vietovę, kurioje planuoja pirkti nekilnojamąjį turtą: VšĮ Registrų centro arba nepriklausomo turto vertintojo išduota bendra panašių nekilnojamojo turto objektų grupės rinkos vertės nustatymo ataskaita, kurioje nurodomos vidutinės toje vietovėje esančio nekilnojamojo turto kainos, ir preliminarūs komerciniai pasiūlymai (jei gauta).

96. Nuostatos dėl draudimo, eksploatavimo, nuomos ar finansinės nuomos (lizingo) (taikomos ir nekilnojamajam turtui) pateiktos šių Rekomendacijų 118–126 punktuose.

97. Pagrindžiant nekilnojamojo turto nuomos išlaidų tinkamumą finansuoti rekomenduojama pateikti nekilnojamojo turto nuomos sutartį (jeigu sutartis sudaryta iki paraiškos pateikimo dienos).

98. Pagrindžiant nekilnojamojo turto įsigijimo išlaidų tinkamumą finansuoti, turi būti nurodytas ir atskirai pagrįstas kiekvienas įsigijamas ar nuomojamas nekilnojamojo turto objektas, pateikiama informacija ir (ar) papildomi dokumentai apie nekilnojamojo turto objekto dydį, paskirtį, nuosavybę, išplanavimą, vietovę ir pan. Jeigu paraiškos pateikimo metu konkretus nekilnojamojo turto objektas nėra žinomas, pagrindžiant nekilnojamojo turto pirkimo ar nuomos išlaidas reikia nurodyti planuojamo įsigyti ar nuomoti objekto (-ų) dydį, paskirtį ir vietovę.

99. Vertinant planuojamų patirti nekilnojamojo turto pirkimo ar nuomos išlaidų tinkamumą finansuoti svarbu nustatyti, ar nekilnojamojo turto pirkimas ar nuoma iš tiesų būtini, ar nėra teisinių ar kitų kliūčių jam įsigyti ir numatytoms veikloms jame vykdyti (pavyzdžiui, ar nekilnojamojo turto paskirtis leidžia vykdyti numatytas projekto veiklas, ar jis neįkeistas, ar nėra nustatyti kiti apribojimai).

Nekilnojamojo turto rinkos vertės nustatymo ataskaita

100. Nekilnojamojo turto rinkos vertės nustatymo ataskaitą teikti privaloma, jeigu tokį reikalavimą nustato vadovaujančioji institucija ir (arba) jos atsakomybe pavestas funkcijas vykdanči institucija.

101. Prievolę pateikti nekilnojamojo turto rinkos vertės nustatymo ataskaitą rekomenduojama nustatyti tokiais atvejais:

101.1. jei numatyta projektų finansavimo sąlygų apraše, kai numatomo įsigyti (įsigyto) nekilnojamojo turto kaina viršija ministerijos nustatytą sumą;

101.2. paraiškos vertinimo ar projekto įgyvendinimo metu nustatčius, kad numatomo įsigyti (įsigyto) nekilnojamojo turto kaina viršija vidutines rinkos kainas (pavyzdžiui, VŠĮ Registrų centro masinio vertinimo metu nustatytas vidutines nekilnojamojo turto rinkos kainas);

101.3. kai nekilnojamas turtas įsigyjamas iš vieno tiekėjo arba neskelbiamų derybų būdu.

102. Nekilnojamojo turto rinkos vertės nustatymo ataskaita turi būti parengta Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatyme nustatytus reikalavimus atitinkančio turto vertintojo arba turto vertinimo įmonės, vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1K-159 patvirtinta Turto ir verslo vertinimo metodika. Šios ataskaitos parengimo išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti iš tiesioginių projekto išlaidų, jeigu reikalavimą įvertinti įsigyjamą nekilnojamąjį turtą nustato vadovujančioji institucija arba jos atsakomybe pavestas užduotis vykdanti tarpinė institucija. Įgyvendinančiajai institucijai kilus įtarimų, kad turto vertinimas neatitinka turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, ji kreipiasi į Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybą prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašydama įvertinti turto vertinimo ataskaitą.

103. Jeigu nekilnojamojo turto rinkos vertės nustatymo ataskaita nėra teikiama arba jeigu faktinė nekilnojamojo turto įsigijimo sandorio vertė viršija šioje ataskaitoje nustatytą nekilnojamojo turto vertę, sprendimą dėl tinkamų finansuoti nekilnojamojo turto pirkimo išlaidų dydžio priima įgyvendinančioji institucija vidaus procedūrų apraše nustatyta tvarka, atsižvelgdama į turimą informaciją apie nekilnojamojo turto rinkos kainas (pavyzdžiui, VŠĮ Registrų centro masinio vertinimo metu nustatytas vidutines nekilnojamojo turto rinkos kainas, atliktų rinkos tyrimų duomenis ar pan.) ir įvertinusi:

103.1. projekto vykdytojo pagrindimo dokumentą dėl nekilnojamojo turto įsigijimo finansinio ir ekonominio pagrįstumo;

103.2. pirkimo dokumentus ir pirkimo sąlygas;

103.3. pirkimo aplinkybes (pavyzdžiui, ar projekto vykdytojas visuomenės reikmėms ar tenkindamas viešąjį interesą turėjo įsigyti konkretų nekilnojamojo turto objektą ir ar nebuvo kitų alternatyvų).

Nepiniginis įnašas

104. Projekto reikmėms naudojamas projekto vykdytojui ar partneriui priklausantis nekilnojamas turtas gali būti laikomas tinkamu finansuoti nepiniginiu projekto vykdytojo ar partnerio įnašu, atitinkančiu nekilnojamojo turto vertę, jeigu:

104.1. tokia galimybė numatyta projektų finansavimo sąlygų apraše;

104.2. nekilnojamojo turto vertė nėra didesnė už rinkos vertę ir jo rinkos vertę patvirtina turto vertintojas arba nepriklausoma turto vertinimo įmonė, atlikę nepriklausomą vertinimą. Kilus įtarimų, kad turto vertinimas neatitinka turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, įgyvendinančioji institucija kreipiasi į Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybą prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašydama įvertinti turto vertinimo ataskaitą;

104.3. nekilnojamas turtas yra nurodytas projekto vykdytojo ar partnerio apskaitoje;

104.4. nekilnojamajam turtui pirkti per pastaruosius 10 metų nebuvo skirta ES struktūrinių fondų ar kitų ES finansinių priemonių lėšų.

11.3. DARBAI

105. Darbai yra tam tikrų statybos darbų kaip visumos rezultatas, kuris gali savarankiškai atlikti ekonominę ar techninę funkciją. Darbų pirkimu laikomas pirkimas, kurio dalykas yra atlikti arba kartu suprojektuoti ir atlikti darbus, susijusius su viena iš nustatytų veiklos rūšių, arba bet kokiomis priemonėmis atlikti darbus, atitinkančius projekto vykdytojo ar partnerio nustatytus reikalavimus. Darbams priskiriamos šios pagrindinės veiklos rūšys (nebaigtinis sąrašas):

105.1. statybos ir rekonstravimo ir remonto darbai;

105.2. griovimo darbai;

105.3. pastatų įrengimo darbai.

106. Detalus darbams priskiriamų veiklos rūšių sąrašas pateikiamas Viešųjų pirkimų įstatymo 1 priedėlyje.

107. Darbų pirkimo išlaidos yra laikomos tinkamomis finansuoti iš ERPF ir SF (projektą bendrai finansuojant iš ESF – tik kaip kryžminio finansavimo išlaidos), jeigu tenkinami kiti išlaidų tinkamumo finansuoti reikalavimai. Nustatant planuojamų patirti darbų išlaidų apimtį ir pagrindžiant išlaidų tinkamumą finansuoti, svarbu įvertinti numatytų darbų apimtis ir kainas.

108. Planuojamų patirti darbų pirkimo išlaidų tinkamumui finansuoti pagrįsti rekomenduojami šie dokumentai:

108.1. *statybos, rekonstravimo, kapitalinio remonto ir kitų darbų, dėl kurių būtina rengti techninį projektą, išlaidoms pagrįsti*: techninis projektas ir jo ekspertizės išvada ar pagrindinės jo dalys bei poveikio aplinkai vertinimo ataskaita (jei reikalaujama Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka). Jei šie dokumentai paraiškos pateikimo metu nėra parengti, turi būti pateiktas investicijų projektas (jeigu rengiamas), pagrindinės techninės specifikacijos, brėžiniai ir darbų apimčių žiniaraščiai (jeigu yra), kuriuose nurodyta orientacinė (indeksuota sąmatinė) kaina;

108.2. *paprastojo remonto ir kitų darbų, dėl kurių nėra būtina rengti techninio projekto, išlaidoms pagrįsti*: numatomų remontuoti patalpų brėžiniai iš inventorinės bylos ir preliminarūs darbų apimčių žiniaraščiai, kuriuose nurodytos orientacinės darbų kainos, atitinkančios rinkos kainas, arba dokumentai, kuriuose nustatyta orientacinė patalpų einamojo remonto kvadratinio metro kaina, bei preliminarūs rangovų komerciniai pasiūlymai ir (arba) kainų apklausos suvestinė.

109. Jeigu paraiškos pateikimo metu darbų pirkimas yra įvykdytas, turi būti pateikta sutartis su rangovu ir (arba) kiti dokumentai, kuriuose nurodytas darbų objektas, apimtis ir kaina.

110. Vertinant patirtų darbų išlaidų tinkamumą finansuoti svarbu įsitikinti, kad darbai buvo įvykdyti, buvo atlikti turint reikalingus leidimus (pavyzdžiui, statybos leidimą, kai taikoma), o darbų kokybės priežiūra buvo užtikrinta Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka.

11.4. PREKĖS IR SUSIJUSIOS PASLAUGOS

111. Prekėmis laikoma priemonės, įranga, įrenginiai, kitas kilnojamasis ilgalaikis ir trumpalaikis, materialusis ir nematerialusis turtas. Prekių pirkimu laikomas pirkimas, kurio dalykas yra prekių pirkimas, nuoma, finansinė nuoma (lizingas), pirkimas išsimokėtinai, numatant jas įsigyti ar to nenumatant, taip pat perkamų prekių pristatymo, montavimo, diegimo ir kitos jų parengimo naudoti paslaugos.

112. Jeigu prekės perkamos užsienyje, prekių pirkimo išlaidoms gali būti priskiriamos išlaidos muitams, akcizams ir kitiems negrąžinamiems mokesčiams, susijusiems su prekių vežimu į paskirties šalį, taip pat transportavimo, sumontavimo, patikrinimo, instaliavimo bei kitos tiesioginės išlaidos, susijusios su turto įsigijimu.

113. Prekių pirkimo išlaidos yra laikomos tinkamomis finansuoti, jeigu tenkinami kiti išlaidų tinkamumo finansuoti reikalavimai.

114. Projektų vykdytojų ar partnerių patirtos kompensacinio atlyginimo, sumokamo Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nustatyta tvarka už pirmą kartą Lietuvoje Respublikoje parduodamus civilinėje apyvartoje esančius, pagaminti Lietuvoje Respublikoje ar į jos teritoriją įvežtus atgaminti skirtus įrenginius ir tuščias analogines ir skaitmenines garso ir audiovizualines laikmenas (išorinius ir vidinius diskus, USB atmintines, atminties korteles, kompiuterius, kopijavimo aparatus, CD/DVD leistus, mobiliuosius telefonus ir kt.), išlaidos yra tinkamos finansuoti tik tuo atveju, jeigu projekto vykdytojas nesusigrąžina kompensacinio atlyginimo.

115. Nustatant planuojamų patirti prekių pirkimo išlaidų apimtį ir pagrindžiant išlaidų tinkamumą finansuoti, svarbu įvertinti numatytą įsigyti prekių poreikį ir rinkos kainas, todėl rekomenduojama išsamiai pagrįsti prekių poreikį, kiekį ir kainas projekto biudžeto išlaidų pagrindimo stulpelyje ir (arba) pateikti preliminarinius tiekėjų komercinius pasiūlymus (pateiktus pagal detalias numatomų įsigyti prekių technines specifikacijas) ir (arba) kainų apklausos suvestinę, arba vadovautis įgyvendinančiosios institucijos skelbiamomis rinkos kainų apžvalgomis (jeigu taikoma) ar viešuosiuose informacijos šaltiniuose (pavyzdžiui, interneto svetainėse) skelbiama informacija arba istoriniais projekto vykdytojo ankstesnių projektų duomenimis.

116. Jeigu paraiškos pateikimo metu prekių pirkimas yra įvykdytas, turi būti pateikta sutartis su tiekėju (jei pasirašoma) ir (arba) kiti dokumentai, kuriuose nurodyti įsigytų prekių pavadinimai, kiekiai, vieneto kainos ir bendra kaina.

117. Projekto paraiškoje ar prieduose rekomenduojama nurodyti svarbiausius kainai įvertinti reikalingus techninius parametrus ir gaminio paskirties aprašymus. Jei numatoma įsigyti įvairių prekių, biudžete jos turėtų būti grupuojamos į vienaarūšes grupes (pavyzdžiui, baldai, kompiuterinė technika, programinė įranga ir pan.).

Finansinė nuoma (lizingas)

118. Finansinės nuomos (lizingo) įmoka laikoma tinkamomis finansuoti išlaidomis, jeigu atitinka kitus finansavimo reikalavimus. Pageidaujamas turtą įsigyti finansinės nuomos (lizingo) būdu,

projekto vykdytojas (arba partneris) biudžeto išlaidų pagrindimo stulpelyje turi pagrįsti, kodėl finansinė nuoma (lizingas) yra ekonomiškiausias būdas pasinaudoti turtu.

119. Finansinės nuomos (lizingo) įmokos įsigyjamo daikto vertei, nurodytai finansinės nuomos (lizingo) sutartyje, dengti atitinka finansavimo reikalavimus, jei finansinės nuomos (lizingo) sutartyse numatyta didžiausia suma, atitinkanti finansavimo reikalavimus, neviršija išnuomoto turto rinkos vertės finansinės nuomos (lizingo) sutarties sudarymo momentu. Kitos su finansinės nuomos (lizingo) sutartimi susijusios išlaidos (kompensuoti mokesčiai, neapibrėžti nuompinigiai, kitos papildomos išlaidos, išskyrus draudimo išlaidas) nėra tinkamos finansuoti.

120. Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 10 straipsnio 3 punktu, asignavimų valdytojai, biudžetinės įstaigos ir organizacijos, išskyrus savivaldybes, neturi teisės skolintis, todėl negali patirti finansinės nuomos (lizingo) išlaidų.

Nuoma

121. Nuomos įmokos laikomos tinkamomis finansuoti išlaidomis, jeigu atitinka kitus finansavimo reikalavimus. Pageidaujamas turtą nuomotis, projekto vykdytojas (arba partneris) biudžeto išlaidų pagrindimo stulpelyje turi pagrįsti, kodėl nuoma yra ekonomiškiausias būdas pasinaudoti turtu.

122. Nuomos įmokos yra tinkamos finansuoti proporcingai projekto veiklos, kurios metu naudojamas nuomojamas turtas, laikotarpiui. Veiklos laikotarpis nustatomas vadovaujantis paraiškoje pateiktu projekto veiklų įgyvendinimo grafiku arba projekto sutartyje nustatyta projekto veiklos pradžios ir pabaigos data.

Draudimas

123. Materialiojo turto, kuriam įsigyti ar sukurti skirta parama, draudimo išlaidos yra tinkamos finansuoti tik projekto įgyvendinimo laikotarpiu ir tik tuo atveju, jeigu jos susijusios su Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių, projektų finansavimo sąlygų aprašo arba įgyvendinančiosios institucijos nustatytų reikalavimų įgyvendinimu.

124. Iš ESF bendrai finansuojamų projektų turto draudimo išlaidos priskiriamos netiesioginėms projekto išlaidoms.

Eksplotavimas

125. Projekto veikloms vykdyti reikalingų transporto priemonių panaudos ir (ar) eksploatavimo išlaidos (sunaudotų degalų, perduotų naudoti tepalų, padangų, plovimo medžiagų, filtrų, įvairių smulkių detalių įsigijimo ir pan. išlaidos) ir patalpų eksploatavimo išlaidos (komunalinių paslaugų, šildymo, patalpų tvarkymo ir pan. išlaidos) yra laikomos tinkamomis finansuoti išlaidomis, jeigu atitinka kitus finansavimo reikalavimus.

126. Nuomojamo turto eksploatavimo išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti tik tuo atveju, jeigu nėra įtrauktos į nuomos kainą.

11.5. PASLAUGOS

127. Paslaugomis laikomos veiklos rūšys, nurodytos Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlyje. Paslaugų pirkimu laikomas pirkimas, kurio dalykas yra šio priedėlio paslaugų sąrašė išvardytos paslaugos, taip pat pirkimas, kurio dalykas yra prekės ir šiame priedėlyje išvardytos paslaugos, jeigu paslaugų kaina viršija prekių kainą, ar pirkimas, kurio dalykas šiame priedėlyje išvardytos paslaugos ir Viešųjų pirkimo įstatymo 1 priedėlyje išvardyti darbai, jeigu šie darbai tik papildo perkamas paslaugas.

128. Paslaugų pirkimo išlaidos yra laikomos tinkamomis finansuoti, jeigu tenkinami kiti išlaidų tinkamumo finansuoti reikalavimai. Paslaugos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, gali būti perkamos iš Lietuvos Respublikoje ar užsienyje registruotų paslaugų teikėjų – fizinių arba juridinių asmenų, sudarant paslaugų, autorines, rangos ar kitas sutartis. Autorinės sutartys gali būti sudaromos tik tada, jei pagal jas atliekamas darbas yra autorių teisių objektas, pavyzdžiui, galimybių studijos parengimas. Autorių teisių objektus reglamentuoja 1999 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 4 skyrius. Projekto veiklas vykdančių fizinių asmenų, dirbančių pagal autorines ar paslaugų sutartis, įskaitant mažųjų bendrijų vadovus, mažosiose bendrijose dirbančius pagal paslaugų (civilines) sutartis¹⁰, išlaidos priskiriamos projektą vykdančio personalo išlaidoms.

129. Nustatant planuojamų patirti paslaugų pirkimo išlaidų apimtį ir pagrindžiant išlaidų tinkamumą finansuoti, svarbu įvertinti numatytą įsigyti paslaugų poreikį ir rinkos kainas, todėl rekomenduojama išsamiai pagrįsti paslaugų poreikį, apimtį ir kainas projekto biudžeto išlaidų pagrindimo stulpelyje ir (arba) pateikti preliminarinius paslaugų teikėjų komercinius pasiūlymus (pateiktus pagal detalias numatomų įsigyti paslaugų technines specifikacijas) ar kainų apklausos suvestinę, arba vadovautis įgyvendinančiosios institucijos skelbiamomis rinkos kainų apžvalgomis (jeigu taikoma) ar viešuosiuose informacijos šaltiniuose (pavyzdžiui, interneto svetainėse) skelbiama informacija arba istoriniais projekto vykdytojo ankstesnių projektų duomenimis.

130. Jeigu paraiškos pateikimo metu paslaugų pirkimas yra įvykdytas, turi būti pateikta sutartis su paslaugų teikėju (jei pasirašoma) ir (arba) kiti dokumentai, kuriuose nurodytas įsigytos paslaugos pavadinimas, pobūdis ir kaina.

131. Projekto vykdytojas ar partneris turi numatyti paslaugų kokybės užtikrinimo priemones.

132. Įgyvendinančioji institucija turi patikrinti paslaugų rezultatų, kurių išlaidas prašoma apmokėti, kokybę. Esant poreikiui, gali būti pasitelkiami tam tikros srities ekspertai.

Specifinės nuostatos

133. Projekto lėšų panaudojimo patikrinimo paslaugų, finansų įstaigų ar draudimo įmonių suteiktų garantijų arba laidavimo ar laidavimo draudimo paslaugų išlaidos, kredito įstaigos mokesčiai už sąskaitos atidarymą ir tvarkymą yra tinkamos finansuoti tik tuo atveju, jeigu jos susijusios su Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių, projektų finansavimo sąlygų aprašo arba įgyvendinančiosios institucijos nustatytų reikalavimų įgyvendinimu.

---

¹⁰ Vadovaujantis 2015 m. gegužės 14 d. Lietuvos Respublikos Mažųjų bendrijų įstatymo Nr. XI-2159 6¹ ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo nuostatomis, nuo 2016 m. sausio 1 d. mažosios bendrijos narys negali su mažąja bendrija sudaryti civilinių sutarčių dėl paslaugų mažajai bendrijai teikimo ar darbų atlikimo. Ši nuostata netaikoma mažosios bendrijos vadovui.

134. Projekto lėšų panaudojimo patikrinimo faktinių pastebėjimų ataskaitos ir (arba) išvadų dėl skirtų lėšų panaudojimo parengimo paslaugų (audito) pirkimo išlaidos ir finansinių paslaugų pirkimo išlaidos (avanso draudimo, kredito įstaigos mokesčiai ir kitos finansinių paslaugų pirkimo išlaidos) priskiriamos netiesioginėms projekto išlaidoms.

Projekto veiklose dalyvaujančių asmenų¹¹ mokymai ir renginiai (tik finansuojami iš ESF)

135. Projekto veiklose dalyvaujančių asmenų mokymų (renginių) išlaidos apmokamos atsižvelgiant į mokymuose (renginiuose) dalyvavusių asmenų skaičių:

135.1. jeigu nuokrypis nuo planuoto dalyvių skaičiaus, nurodyto per projektą duomenų mainų svetainės posistemį „Dalyvių mokymai“ teikiamo Mokymų grafiko formoje, neviršija 15 proc. planuoto dalyvių skaičiaus, projekto vykdytoji ar partneriui kompensuojamos visos mokymų (renginio) išlaidos. Tokiu atveju projekto vykdytojas įgyvendinančiajai institucijai neprivalo teikti rašytinių paaiškinimų dėl nedalyvavusių asmenų;

135.2. jeigu mokymuose (renginyje) nedalyvavo daugiau nei 15 proc. planuoto dalyvių skaičiaus, projekto vykdytojas įgyvendinančiajai institucijai privalo pateikti paaiškinimus dėl visų nedalyvavusių asmenų. Įgyvendinančioji institucija priima sprendimą dėl išlaidų kompensavimo, atsižvelgdama į aplinkybes, priemonės specifiką ir projekto vykdytojo pateiktą paaiškinimų pagrindimą. Esant pateisinamoms nedalyvavimo priežastims, gali būti kompensuojama visa mokymų (renginio) išlaidų suma. Jeigu priežastys nepateisinamos, išlaidos kompensuojamos tik už tuos dalyvius, kurie realiai dalyvavo numatytuose mokymuose, išskyrus mokymų (renginio) organizavimo išlaidas, kurios tiesiogiai nepriklauso nuo mokymų (renginio) dalyvių skaičiaus (pavyzdžiui, salės nuoma, technikos nuoma, lektoriaus atlyginimas ir pan.), jeigu tokios išlaidos išlaidų pagrindimo ir (ar) jų apmokėjimo įrodymo dokumentuose arba projekto vykdytojo pateikiamoje pažymoje yra nurodytos atskira suma. Jeigu mokymų (renginio) organizavimo išlaidos atskira suma nenurodytos, visos su mokymais susijusios išlaidos kompensuojamos proporcingai mokymų (renginio) dalyvių skaičiui.

136. Skaičiuojant procentinę nedalyvavusių asmenų dalį, apvalinimas iki sveiko skaičiaus atliekamas pagal matematinės skaičių apvalinimo taisykles: jeigu po kablelio skaitmuo yra 5 arba didesnis, apvalinama į didesnio sveiką skaičių pusę (pavyzdžiui, 1,4 reikš 1 asmenį, 1,5 reikš 2 asmenis).

137. Pateisinamomis nedalyvavimo mokymuose (renginiuose) priežastimis yra laikomos tokios priežastys kaip darbuotojo nedarbingumas, atostogos, papildomos poilsio dienos, valstybinių ir visuomeninių pareigų atlikimas, komandiruotės ir kiti Lietuvos Respublikos teisės aktuose (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos darbo kodekse, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme, pareigūnų tarnybos santykius reglamentuojančiuose statutuose ir kt.) nustatyti atvejai, taip pat esant nenugalimos jėgos aplinkybėms (pavyzdžiui, kai dėl oro sąlygų ar kitų nenumatytų aplinkybių dalyviai negali patekti į mokymo vietą ar pan.).

138. Jeigu dalyvis mokymuose (renginyje) nedalyvavo dėl pateisinamos priežasties, o projekto vykdytojas mokymus (renginį) vykdo pats, nepirkdamas paslaugų, tai su mokymu (renginiu) susijusios išlaidos (pavyzdžiui, projektą vykdančių asmenų darbo užmokesčio, mokymo priemonių įsigijimo ir pan.) gali būti taip pat pripažįstamos tinkamomis finansuoti.

---

¹¹ Projekto veiklose dalyvaujantys asmenys apima projekto dalyvius, kurie apibrėžti Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 6.11 papunktyje, ir fizinius asmenis, dalyvaujančius projekto vykdytojo ar partnerio organizuojamuose mokymuose ir renginiuose.

Pavyzdžiui: projekto sutartyje (ir teikiant mokymų grafiką) nustatyta, kad mokymuose dalyvaus 15 asmenų. Mokymų įkainis 1 asmeniui – 8,6 Eur. Bendros mokymų išlaidos – 420 Eur.

1 variantas: Išlaidų pagrindimo dokumentuose nurodyta, kad kitos mokymų organizavimo išlaidos (salės ir įrangos nuoma) sudaro 291 Eur. Mokymuose dalyvavo 10 asmenų (66,6 proc. planuotų dalyvių), kiti asmenys nedalyvavo dėl nepateisinamų priežasčių. Projekto vykdytojui kompensuojamos visos mokymų organizavimo išlaidos – 291 Eur ir proporcingai kompensuojamos išlaidos, susijusios su 10 asmenų mokymais ($8,6 \times 10 = 86$ eurai); iš viso 377 Eur.

2 variantas: Išlaidų pagrindimo ir (ar) apmokėjimo įrodymo dokumentuose mokymų organizavimo išlaidų suma atskirai neišskirta. Mokymuose dalyvavo 10 asmenų, kiti asmenys nedalyvavo dėl nepateisinamų priežasčių. Projekto vykdytojui proporcingai kompensuojamos išlaidos, susijusios su 10 asmenų mokymais: $420 / 15 \times 10 = 280$ Eur.

139. Jeigu mokymų išlaidos apmokamos supaprastintai, šių išlaidų apmokėjimui taikomos projektų finansavimo sąlygų aprašo ir projekto sutarties nuostatos.

11.6. DARBO UŽMOKESTIS

140. Darbo užmokestis suprantamas taip, kaip jį reglamentuoja Lietuvos Respublikos darbo kodekso 186 straipsnis ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 23 straipsnis, taip pat šių Rekomendacijų 142 punkte nurodytos išlaidos.

141. Tinkamos finansuoti projektą vykdančių asmenų darbo užmokesčio išlaidos gali apimti apskaičiuotą darbo užmokestį ir išlaidas su darbo santykiais susijusiems darbdavio įsipareigojimams (socialinio draudimo, privalomojo sveikatos draudimo mokesčius, įmokas garantiniam fondui, darbo užmokestį už kasmetines atostogas projekto vykdymo laikotarpiu, darbo užmokestį už papildomas poilsio dienas asmenims, auginantiems du ar daugiau vaikų iki 12 metų arba neįgalų vaiką iki 18 metų, kompensaciją už nepanaudotas kasmetines atostogas (išskyrus atvejus, kai išlaidos apmokamos supaprastintai), darbdavio mokamą ligos pašalpą už pirmas dvi ligos dienas).

142. Tinkamomis finansuoti darbo užmokesčio išlaidomis taip pat laikomos iš individualios įmonės, mažosios bendrijos ar ūkinės bendrijos imamos individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario ar ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams lėšos, kurios deklaruojamos Valstybinei mokesčių inspekcijai kaip su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos (neviršijant Lietuvos statistikos departamento apskaičiuoto vidutinio darbo užmokesčio (ketvirtiniai duomenys), kuris oficialiosios statistikos portale yra skelbiamas, pavyzdžiui, paskutinę kvietimo teikti paraiškas dieną (vykdant tęstinę projektų atranką – paraiškos pateikimo dieną) ar kitą projektų finansavimo sąlygų apraše nustatytą dieną, pavyzdžiui, projekto sutarties pasirašymo dieną), ir susijusios socialinio draudimo, privalomojo sveikatos draudimo įmokų išlaidos). Siekiant nediskriminuoti mažųjų bendrijų vadovų, mažosiose bendrijose dirbančių pagal paslaugų (civilines) sutartis, su kuriais nėra teisinių galimybių sudaryti darbo sutarčių, pareiškėjo nuožiūra darbo užmokesčio išlaidoms gali būti priskiriamos vykdant projekto veiklas patirtos išlaidos pagal paslaugų (civilines) sutartis su projektą vykdančių mažųjų bendrijų vadovais.

143. Faktinės darbo užmokesčio išlaidos, patirtos dėl projektą vykdančio asmens viršvalandinio darbo, darbo poilsio ir švenčių dienomis Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka, taip pat išmokos susijusios su atlikto darbo kiekiu ir kokybe (t. y. už labai gerą darbą) yra laikomos tinkamomis finansuoti išlaidomis, jeigu tai yra numatyta teisės aktuose ar vidaus tvarkose ir taikoma pagal įprastą projekto vykdytojo ar partnerio darbo užmokesčio mokėjimo praktiką. Išmokos švenčių, jubiliejų ir kitomis progomis bei kitos panašios išmokos, t. y. nesusijusios su atlikto darbo kiekiu ir kokybe, nėra laikomos tinkamomis finansuoti iš ES fondų lėšų.

144. Tinkamomis finansuoti darbo užmokesčio išlaidomis laikoma tik ta išlaidų dalis, kuri yra tiesiogiai susijusi su vykdomu projektu ir yra apskaičiuota ir išmokėta už darbo laiką, dirbtą įgyvendinant projektą.

145. Darbo užmokesčio išlaidos yra laikomos tinkamomis finansuoti pagrįstų, tikslinių ir trumpalaikių projektą vykdančių asmenų mokymų metu.

146. Tinkamomis finansuoti išlaidomis taip pat laikomos išankstinės išmokos už kasmetines atostogas, tačiau įgyvendinančioji institucija, tikrindama galutinį mokėjimo prašymą, turi įsitikinti, kad tinkamų finansuoti darbo užmokesčio už kasmetines atostogas išmokų suma (įskaitant išankstines išmokas) nebuvo viršyta (pavyzdžiui, kad darbuotojui nebuvo avansu išmokėta už daugiau kasmetinių atostogų dienų, negu priklauso už įgyvendinant projektą išdirbtą laiką).

147. Tikslinėms atostogoms, pašalpoms (išskyrus darbdavio mokamą ligos pašalpą už pirmas dvi ligos dienas), išeitinėms išmokoms, įmokoms į pensijų ir kitus fondus (išskyrus privalomas įmokas ir darbuotojo pasirinkimu mokamą teisės aktuose nustatyto dydžio įmoką papildomai pensijai kaupti, jeigu taikoma) skirtos išlaidos laikomos netinkamomis finansuoti.

148. Projekto vykdytojo ar partnerio – darbdavio – darbuotojui suteikiama nauda natūra (įvertinta piniginiu ekvivalentu) ir susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidos laikomos netinkamomis finansuoti.

149. Darbo užmokesčio išlaidos neturi viršyti atitinkamos specializacijos ir kvalifikacijos darbuotojams taikomų rinkos dydžių, išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus. Biudžetinių įstaigų darbuotojų, pedagogų, švietimo įstaigų darbuotojų darbo užmokestis turi būti apskaičiuotas vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais, reglamentuojančiais tokių darbuotojų darbo užmokesčio apskaičiavimą. Vertinant darbo užmokesčio dydžių atitiktį vidutiniams rinkos dydžiams, rekomenduojama naudotis Lietuvos statistikos departamento skelbiamais duomenimis, panašių projektų duomenimis ar projekto vykdytojo pateiktais istoriniais asmens darbo užmokesčio duomenimis arba duomenimis apie įprastai įmonėje (įstaigoje, organizacijoje) ar ūkinę komercinę veiklą vykdančio fizinio asmens taikomą darbo užmokestį už tas pačias funkcijas ir (ar) pareigas (pavyzdžiui, pažymomis dėl konkretaus darbuotojo 3–12 mėnesių darbo užmokesčio vidurkio, pažymomis dėl atitinkamos pareigybės (ar panašias funkcijas atliekančių) darbuotojų bendro darbo užmokesčių vidurkio, projekto vykdytojo viešai skelbiama informacija apie vidutinį darbo užmokestį įmonėje (įstaigoje, organizacijoje) ar pan.). Darbo užmokesčio dydžių atitikties vidutiniams rinkos dydžiams vertinimo metodą nustato įgyvendinančioji institucija.

150. Tas pats asmuo, įgyvendindamas projektą, gali vykdyti ir tiesiogines (vykdymo), ir netiesiogines (administracinio pobūdžio) projekto veiklas, šias funkcijas aiškiai atskiriant darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose (arba taikant *pro rata* metodiką). Tačiau projektą administruojančio asmens funkcijas atliekantis fizinis asmuo (pavyzdžiui, projekto vadovas, koordinatorius, finansininkas, pirkimų

specialistas, už projekto stebėseną atsakingas asmuo ar pan.) negali vykdyti tiesioginių projekto veiklų, už kurių įgyvendinimą ir rezultatų priėmimą jis yra atsakingas. Siekiant užtikrinti projekto veiklų ir rezultatų kokybę, rekomenduojama atskirti projekto veiklų vykdymo ir administravimo funkcijas, pavyzdžiui, organizacijų vadovai, stebintys ar vertinantys projekto pažangą ar pasiekimus ir (ar) priimančios rezultatus, neturėtų vykdyti tiesioginių projekto veiklų.

151. Įgyvendinančiosios institucijos, vertindamos projektų vykdančiojo personalo darbo užmokesčio dydžius projekto tinkamumo finansuoti vertinimo ir projekto įgyvendinimo metu, turėtų vadovautis šiais principais:

151.1. vertinti projekto vykdytojo nurodytų darbo užmokesčio dydžių atitiktį rinkos dydžiams kiekvienam projekto darbuotojui arba

151.2. vertinti konkrečios pareigybės projekto darbuotojų darbo užmokesčio vidurkio atitiktį rinkos dydžiams;

151.3. *(galimybė taikytina tuo atveju, jeigu projektui netaikoma netiesioginių išlaidų fiksuotoji norma, o netiesioginės projekto išlaidos apmokamos pagal išlaidų patvirtinimo dokumentus)* paraiškos vertinimo metu nustatyti bendrą projektą administruojančio personalo darbo užmokesčio sumą, neviršijančią pagal rinkos dydžius apskaičiuotos projektui įgyvendinti reikalingo administruojančio personalo darbo užmokesčio sumos, kuri negalėtų būti viršijama projekto įgyvendinimo metu, išskyrus atvejus, jeigu projekto vykdytojas tinkamai pagrįstų, kad projektui administruoti buvo reikalingas didesnis valandų skaičius arba didesnis darbo užmokesčio išlaidų dydis.

152. Paraiškos „Projekto biudžeto“ išlaidų pagrindimo stulpelyje turėtų būti pateikiamas pareigybių (funkcijų) ar jų grupių sąrašas, kiekvienai pareigybei (funkcijoms) ar jų grupei nurodant planuojamą darbo valandų (dienių) įgyvendinant projektą skaičių ir planuojamą darbo valandos (dienos) vidutinį įkainį ir paaiškinant, koku pagrindu ir (ar) kokia metodika vadovaujantis apskaičiuotas planuojamas vidutinis darbo valandos (dienos) įkainis, arba kitu įgyvendinamajai institucijai priimtinu būdu pagrindžiama planuojama darbo užmokesčio suma.

Darbo laiko trukmė ir darbas pagal daugiau negu vieną darbo sutartį

153. Projekto vykdytojas ar partneris turi užtikrinti, kad vykdant projektą nepažeidžiami darbo laiko apribojimo reikalavimai. Maksimali darbo laiko trukmė pagal vieną darbo sutartį yra 48 val. per septynias dienas, įskaitant viršvalandžius. Pažymėtina, kad kai kurių pareigybių darbuotojams teisės aktuose yra privalomai nustatoma trumpesnė darbo laiko trukmė. Darbo laikas pagal dvi ar daugiau darbo sutarčių neturi viršyti 12 val. per dieną. Kai darbuotojui nustatoma penkių darbo dienų savaitė, darbo laikas pagal dvi dar daugiau darbo sutarčių neturi viršyti 60 val. per savaitę. Kai darbuotojui nustatoma 6 darbo dienų savaitė, darbo laikas pagal dvi ar daugiau darbo sutarčių neturi viršyti 72 val. per savaitę. Darbdavys privalo užtikrinti, kad nebūtų pažeidžiamos Lietuvos Respublikos darbo kodekse nustatytos darbo ir poilsio laiko normos, t. y. išlaikytas minimalus 11 valandų nepertraukiamasis paros ir 35 valandų nepertraukiamasis savaitės poilsis nepriklausomai nuo to, pagal kiek darbo sutarčių darbuotojas dirba. Vadovaujantis teisės aktų nuostatomis, darbo dienos trukmė prieš valstybines šventes turi būti sutrumpinta.

154. Atskira darbo sutartis (dėl papildomo darbo) toje pačioje darbovietėje su darbuotoju neturi būti sudaroma, kai šalia pagrindinių pareigų sulygstama dėl papildomų pareigų ar papildomo darbo toje pačioje darbovietėje ir jis gali būt atliekamas tiek per normalų darbo laiką pagrindinėje darbovietėje, tiek

kitu laiku¹². Taigi, jeigu darbuotojas greta pagrindinių pareigų ar pagrindinio darbo toje pačioje darbovietėje eina papildomas pareigas ar dirba papildomą darbą už papildomą užmokestį, toks susitarimas turi būti išreiškiamas ne sudarant naują darbo sutartį, o aptariant tai galiojančioje darbo sutartyje (darbo sutarties modifikavimas). Į esamą darbo sutartį reikia įtraukti naują sąlygą, kad viso sutarties galiojimo metu (arba tam tikrą laikotarpį) darbuotojas greta pagrindinių pareigų ir pagrindinio darbo eis tam tikras papildomas pareigas ar dirbs tam tikrą papildomą darbą (pavyzdžiui, vykdys darbą projekte) ir gaus už tai papildomą darbo užmokestį. Papildant pagrindinio darbo sutartį papildomomis pareigomis ar sutariant dėl papildomo darbo, neturi būti pažeistas Lietuvos Respublikos darbo kodekso 144 straipsnis „Darbo laiko trukmė“, kaip paaiškinta Rekomendacijų 153 punkte. Jei už projekto veiklų vykdymą darbuotojui darbovietės vadovo įsakymu skiriamas priedas, įsakyme nurodomas priedo mokėjimo pagrindas, terminas, dydis, iš projekto lėšų apmokama proporcingai priskaičiuota darbo užmokesčio dalis (įvertinus priedo dydį lyginant su visa darbo užmokesčio suma) ir atitinkama projektui įgyvendinti proporcingai skiriamo darbo laiko dalis.

155. Neteko galios.

156. Įgyvendinančioji institucija atrankiniu būdu, vadovaudamasi vidaus procedūrų apraše nustatyta tvarka, tikrina, ar įgyvendinant projektą nėra pažeidžiami Lietuvos Respublikos darbo kodekse nustatyti darbo dienos (savaitės) trukmės reikalavimai, kai projekto personalas dirba pagal dvi ar daugiau darbo sutarčių. Nustačiusi, kad Lietuvos Respublikos darbo kodekse nustatyta maksimali darbo laiko trukmė buvo viršyta, įgyvendinančioji institucija darbo užmokesčio išlaidas už laiką, dirbtą viršijant maksimalią darbo laiko trukmę, pripažįsta netinkamomis finansuoti. Įgyvendinančiosios institucijos prašymu projekto vykdytojas ar partneris turi pateikti informaciją apie darbuotojų pagal kitas darbo sutartis dirbtų valandų skaičių.

Išmokų už kasmetines atostogas apskaičiavimas

157. Darbo užmokestis už kasmetines atostogas skaičiuojamas vadovaujantis teisės aktų nuostatomis.

Pavyzdžiui, jeigu darbuotojui priklauso 28 kalendorinės dienos kasmetinių atostogų, už kiekvieną darbo įgyvendinant projektą mėnesį tinkamomis finansuoti pripažįstamos išlaidos už 2,33 kasmetinių atostogų dienos. Pavyzdžiui, jeigu darbuotojas įgyvendindamas projektą dirba 2 val. per dieną (10 val. per savaitę), už kiekvieną darbo įgyvendinant projektą mėnesį tinkamomis finansuoti pripažįstamos išlaidos už $2,33 * 0,25 = 0,5825$ pilnos kasmetinių atostogų dienos.

158. Vidutinis vienos atostogų dienos darbo užmokestis apskaičiuojamas vadovaujantis Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 650. Kai su darbuotoju dėl darbo įgyvendinant projektą nėra sudaroma atskira darbo sutartis, darbo užmokesčio už kasmetines atostogas vidurkis darbuotojui skaičiuojamas vadovaujantis darbo teisę reglamentuojančiais teisės aktais. Šiuo atveju išmokos už kasmetinių atostogų dienas gali būti apmokamos:

158.1. proporcingai iš visų šaltinių, iš kurių mokamas darbo užmokestis;

158.2. tik iš projekto lėšų (už atostogų dienas, sukauptas dirbant įgyvendinant projektą);

---

¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimas 2012 m. kovo 29 d. civilinėje byloje Nr. 3K-3 130/2012

158.3. kitu būdu, vadovaujantis projekto vykdytojo ar partnerio pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus nustatyta vidaus tvarka.

Valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų darbo užmokesčio išlaidų apmokėjimas

159. Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų, kurių pareigybių skaičius patvirtintas vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 8 straipsnio 5 dalyje (arba kitų įstaigos veiklą reglamentuojančių teisės aktų) nustatyta tvarka, darbo užmokesčio išlaidos:

159.1. gali būti pripažįstamos tinkamomis finansuoti, tačiau turi būti apmokamos projekto vykdytojo ar partnerio ir tokia tinkamų finansuoti išlaidų suma negali būti didesnė nei projekto vykdytojo ir partnerio (-ių) nuosavo įnašo suma arba

159.2. gali būti apmokamos iš projektui įgyvendinti skirtų lėšų, jeigu už projekto veiklų vykdymą valstybės tarnautojui pagal Valstybės tarnybos įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 1 ir (arba) 2 punktą¹³ skiriama priemoka arba darbuotojui, dirbančiam pagal darbo sutartį, pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimo Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ 5 punktą įstaigos vadovo įsakymu skiriamas priedas. Įstaigos vadovo įsakyme nurodomas priemokos ar priedo mokėjimo pagrindas, terminas, dydis, iš projekto lėšų apmokama proporcingai priskaičiuota darbo užmokesčio dalis (įvertinus priemokos ar priedo dydį lyginant su visa darbo užmokesčio suma) ir atitinkama projektui įgyvendinti proporcingai skiriamo darbo laiko dalis. Valstybės tarnautojui skyrus priemoką arba darbuotojui, dirbančiam pagal darbo sutartį, skyrus priedą, jam darbo užmokestis (įskaitant priemoką ar priedą) mokamas iš dviejų (ar daugiau, jei vykdomas ne vienas projektas) finansavimo šaltinių pagal įstaigos vadovo įsakyme nustatytą proporciją. Iš projektui skirtų lėšų gali būti apmokėta tik proporcingai priskaičiuota darbo užmokesčio dalis. Tinkamos finansuoti projektą vykdančių asmenų darbo užmokesčio išlaidos, nuo kurių skaičiuojama proporcija, nurodytos Rekomendacijų 141 punkte.

Pavyzdžiui, valstybės tarnautojui nustatytas darbo užmokestis yra 1000 Eur/mėn. (neįskaitant darbdavio mokesčių). Įstaigos vadovo įsakymu nustatoma 10 proc. priemoka už projekto vykdymą. Tokiu atveju priemokos suma bus 100 Eur/mėn., o darbuotojo atlyginimas (be darbdavio mokesčių) sudarys 1100 Eur/mėn. Nuo viso apskaičiuoto atlyginimo priemoka sudarys 9,09 proc. $(100/1100 \cdot 100)$ visų darbo užmokesčio išlaidų. Atitinkamai, iš projektui skirtų lėšų gali būti apmokėta 9,09 proc. valstybės tarnautojo darbo užmokesčio išlaidų (įskaitant darbdavio socialinio draudimo įmokas, taip pat darbo užmokestį kasmetinių atostogų, papildomų poilsio dienų ar ligos atveju).

160. Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kurių pareigybių skaičius nėra tvirtinamas pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 8 straipsnio 5 dalį, darbo užmokesčio išlaidos laikomos

¹³ Valstybės tarnybos įstatymo 23 straipsnio 3 dalyje nurodytos Europos Sąjungos ar kitos tarptautinės paramos lėšos nėra laikomos pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų bendrai finansuojamiems projektams įgyvendinti skirtomis lėšomis, kadangi Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos yra naudojamos ir į apskaitą traukiamos kaip Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos (skirstomos ir apmokamos per valstybės biudžeto asignavimų valdytojus).

tinkamomis finansuoti projekto išlaidomis, jeigu tenkinami kiti darbo užmokesčio išlaidų tinkamumo finansuoti reikalavimai ir šios sąlygos:

160.1. darbuotojui mokamo darbo užmokesčio dydis nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimo Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ nuostatomis;

160.2. jei darbo sutartis sudaroma su valstybės tarnautoju, ji turi būti sudaryta laikantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 16 straipsnio ir Valstybės tarnautojų prašymų leisti dirbti kitą darbą nagrinėjimo ir sprendimų dėl leidimo valstybės tarnautojams dirbti kitą darbą priėmimo ir atšaukimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 741, nuostatų. Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkto nuostatas, valstybės tarnautojas negali eiti daugiau negu vienerias valstybės tarnautojo pareigas, dirbti pagal darbo sutartį valstybės ar savivaldybės institucijoje ar kitoje įstaigoje, kurioje jis eina valstybės tarnautojo pareigas.

Nepiniginis įnašas

161. Nepiniginiu projekto vykdytojo ar partnerio įnašu gali būti laikomas savanoriškas darbas, jeigu galima įrodyti dirbtą laiką, o įnašas apskaičiuojamas taikant minimalųjį Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytą darbo užmokestį arba nustatytą fiksuotąjį įkainį. Su savanoriais turi būti sudaromos rašytinės savanoriškos veiklos sutartys, o jų dirbtas laikas apskaitomas laisvos formos dokumentuose (laikaraščiuose), kuriuose turi būti pažymėtos savanorio dirbtos dienos, dirbtų valandų per dieną skaičius ir trumpai aprašyta vykdyta veikla (funkcijos). Šie dokumentai (laikaraščiai) turi būti pasirašyti savanorio ir patvirtinti projekto vykdytojo ar partnerio vadovo ar jo įgalioto asmens. Įnašas savanorišku darbu įvertinamas piniginiu ekvivalentu atsižvelgiant į visas darbo užmokesčio ir susijusių darbdavio mokesčių išlaidas, kurias projekto vykdytojas ar partneris patirtų sudarydamas su darbuotoju darbo sutartį analogiškam darbui.

Pavyzdžiui, jeigu savanoriško darbo įnašas apskaičiuojamas taikant minimalųjį Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytą darbo užmokestį (minimalų valandinį įkainį), šio įnašo vertė apskaičiuojama prie minimalaus valandinio įkainio pridendant įprastai darbdavio mokamų mokesčių (socialinio draudimo įmokų) sumą. Remiantis 2016 m. kovo mėnesį galiojančiomis Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatomis, savanoriško darbo įnašo vertė būtų $2,13 + 30,98/100 * 2,13 = 2,79$ Eur/val. Jeigu projekto vykdytojas ar partneris, su savanoriu sudarantis savanoriškos veiklos sutartį, nėra biudžetinė įstaiga, skaičiuojant savanoriško įnašo vertę gali būti pridėdama teisės aktuose nustatyta įmokos į Garantinį fondą suma, lygi 0,004 Eur/val., t. y. iš viso 2,794 Eur/val.

Projekto veiklose dalyvaujančių asmenų darbo užmokestis (tik finansuojant iš ESF)

162. Projekto veiklose dalyvaujančių asmenų darbo užmokesčio ir susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti tik kaip projekto vykdytojo ar partnerio nuosavo įnašo dalis (neviršijant šio įnašo dydžio), išskyrus atvejus, kai projektų finansavimo sąlygų apraše nustatyta kitaip. Projekto veiklose dalyvaujančių asmenų darbo užmokesčio išlaidoms gali būti priskiriamos ir mažųjų bendrijų vadovų, kurie yra laikomi projekto dalyviais, išlaidos pagal paslaugų (civilines) sutartis, proporcingos projekto veiklose dalyvautam laikui.

163. Tinkamomis finansuoti laikomos projekto veiklose dalyvaujantiems asmenims projekto vykdytojo, partnerio ar trečiųjų šalių apskaičiuoto ir išmokėto darbo užmokesčio išlaidos ir išlaidos su darbo santykiais susijusiems darbdavio įsipareigojimams (socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo

įmokos, įmokos garantiniam fondui ir darbuotojo pasirinkimu mokama teisės aktuose nustatyto dydžio įmoka papildomai pensijai kaupti, jeigu taikoma), taip pat Rekomendacijų 142 punkto nuostatas atitinkančios projekto dalyvių išlaidos.

164. Išlaidos savarankiškai besimokančių projekto veiklose dalyvaujančių asmenų darbo užmokesčiui, išlaidos projekto veiklose dalyvaujančių asmenų darbo užmokesčiui už viršvalandinį darbą, darbą poilsio ir švenčių dienomis, kasmetines atostogas, išlaidos kompensacijoms už nepanaudotas atostogas, išlaidos premijų, pašalpų išmokoms, išeitinėms išmokoms, įmokoms į pensijų ir kitus fondus (išskyrus privalomas įmokas) laikomos netinkamomis finansuoti, jeigu ES ir (ar) Lietuvos Respublikos teisės aktuose (pavyzdžiui, valstybės pagalbos schemeje, projektų finansavimo sąlygų apraše ar pan.) nenustatyta kitaip.

Fiksuotųjų darbo užmokesčio įkainių taikymas

165. Rekomenduojama, kad fiksuotųjų darbo užmokesčio įkainių dydžiai būtų nustatomi projektų finansavimo sąlygų apraše tuo atveju, jeigu konkrečioms pareigybėms darbo užmokesčio dydis yra reglamentuojamas teisės aktuose arba jeigu reprezentatyvaus darbo rinkos ar istorinių duomenų tyrimo būdu (pavyzdžiui, įvertinus pagal ankstesnius kvietimus finansuotų projektų darbo užmokesčio tam tikrų pareigybių darbuotojams vidutinius įkainius) yra įmanoma nustatyti fiksuotojo darbo užmokesčio įkainio dydį konkrečios profesijos, mokslo laipsnio, patirties ir (ar) konkrečią pareigybę užimantiems ar funkcijas atliekantiems darbuotojams. Jei nėra galimybės (pavyzdžiui, nepakanka istorinių duomenų) projektų finansavimo sąlygų apraše nustatyti atitinkamų pareigybių ar atitinkamas funkcijas vykdančių darbuotojų fiksuotųjų darbo užmokesčio įkainių dydžių, šie dydžiai gali būti nustatomi konkrečiam iš ESF lėšų bendrai finansuojamam projektui, kurio tinkamų finansuoti išlaidų suma neviršija 100 000 eurų, projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu (taikoma, jei projektų finansavimo sąlygų apraše nustatyta tokia galimybė).

166. Siekiant paprastesnės fiksuotųjų įkainių apskaitos, rekomenduojamas darbo užmokesčio fiksuotojo įkainio kiekybinio rezultato vienetas – darbo valanda. Taip pat kiekybinio rezultato vienetu galima nustatyti kalendorinį mėnesį ar darbo dieną (nurodant trukmę).

167. Jeigu darbo užmokesčio fiksuotasis įkainis apskaičiuojamas pagal istorinius duomenis, vienos darbo valandos fiksuotasis įkainis gali būti nustatytas per paskutinius 12 mėnesių patirtas asmens darbo užmokesčio išlaidas (įskaitant susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidas) padalijus iš sutartinio metinio darbo valandų skaičiaus (1720 val.).

Kadangi į metinį 1720 val. skaičių neįskaičiuotas kasmetinių atostogų laikas, toks darbo užmokesčio fiksuotasis įkainis gali būti nustatomas ir taikomas dviem alternatyviais būdais:

1) 12 paskutinių mėnesių asmens darbo užmokesčio išlaidų suma, įskaitant kasmetinių atostogų išlaidas, padalijama iš 1720 val. Pagal gautą darbo užmokesčio fiksuotąjį įkainį projekto vykdytojai apmokamos tik faktiškai darbuotojo dirbtos valandos (įskaitant ligos dienas, už kurias pašalpa moka darbdavys, ir vadovaujantis teisės aktais suteikiamas papildomas poilsio dienas). Darbuotojo kasmetinių atostogų laikas projekto vykdytojai neapmokamas, kadangi atostogų išmokų dalis įskaičiuota į fiksuotąjį įkainį;

2) 12 paskutinių mėnesių asmens darbo užmokesčio suma, neįskaitant kasmetinių atostogų išlaidų, padalijama iš 1720 val. Pagal gautą darbo užmokesčio fiksuotąjį įkainį (kuris gausis mažesnis, negu apskaičiuotas pagal 1-ą būdą) projekto vykdytojai apmokamos ir darbuotojo

dirbtos valandos (įskaitant ligos dienas, už kurias pašalpą moka darbdavys, ir vadovaujantis teisės aktais suteikiamas papildomas poilsio dienas) ir kasmetinių atostogų valandos.

168. Darbo užmokesčio fiksuotasis įkainis taip pat gali būti apskaičiuotas pasirinkto laikotarpio darbo užmokesčio išlaidas (įskaitant susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidas) padalijus iš faktinio tą laikotarpį dirbtų (atostogautų, sirgtų) valandų skaičiaus.

169. Jeigu kiekybinio rezultato vienetu pasirenkamas kalendorinis mėnuo, rekomenduojama nurodyti, kad tai laikotarpis, kurį asmuo dirbo vienu (visu) etatu.

170. Rekomenduojama, kad į darbo laiką, už kurį mokamas fiksuotasis darbo užmokesčio įkainis, būtų įtrauktas kasmetinių atostogų, pirmų dviejų ligos dienų, už kurias ligos pašalpą moka darbdavys, vadovaujantis teisės aktais suteiktų papildomų (apmokamų) poilsio dienų laikas. Į šiuos veiksnius turi būti atsižvelgiama nustatant fiksuotojo įkainio dydį.

171. Tinkamos finansuoti darbuotojo darbo užmokesčio išlaidos, apmokamos taikant fiksuotuosius įkainius, yra apskaičiuojamos proporcingai darbuotojo įgyvendinant projektą dirbtam laikui.

Pavyzdžiui, nustatytas atitinkamos pareigybės darbuotojo fiksuotasis darbo užmokesčio įkainis yra 8,69 Eur / val. Darbo sutartyje nustatyta 8 valandų darbo dienos ir 40 valandų darbo savaitės trukmė. Darbuotojas per ataskaitinį laikotarpį įgyvendindamas projektą dirbo 120 valandų, kasmetinių atostogų buvo išėjęs 4 dienas (atitinka 32 val.), o 1 dieną sirgo (atitinka 8 val.). Tinkamos finansuoti darbo užmokesčio išlaidos, apmokamos taikant fiksuotąjį įkainį, sudarys $(120 + 32 + 8) * 8,69 = 1390,40$ Eur.

Pavyzdžiui, darbo sutartyje nustatyta 4 valandų darbo dienos ir 20 valandų darbo savaitės trukmė. Darbuotojas per ataskaitinį laikotarpį įgyvendindamas projektą dirbo 60 valandų, kasmetinių atostogų buvo išėjęs 4 dienas (atitinka 16 val.), o 1 dieną sirgo (atitinka 4 val.). Tinkamos finansuoti darbo užmokesčio išlaidos, apmokamos taikant fiksuotąjį įkainį, sudarys $(60 + 16 + 4) * 8,69$ Eur = 695,20 Eur.

172. Už viršvalandinį darbą, darbą poilsio ir švenčių dienomis apmokama pagal nustatytus fiksuotuosius įkainius.

173. Esant nustatytam fiksuotajam mėnesio etatinio darbo užmokesčio įkainiui, fiksuotasis dienos darbo užmokesčio įkainis nustatomas fiksuotąjį mėnesio etatinio darbo užmokesčio įkainį padalijus iš tą mėnesį esančių darbo dienų skaičiaus. Pagal fiksuotąjį įkainį apmokamos darbo užmokesčio išlaidos apskaičiuojamos atitinkamą mėnesį dirbtų dienų skaičių padauginus iš fiksuotojo dienos darbo užmokesčio įkainio.

Pavyzdžiui, jeigu nustatytas darbuotojo 1 mėnesio etatinis darbo užmokesčio už visą darbo dieną (8 val.) fiksuotasis įkainis yra 1448 Eur, o tą mėnesį buvo 21 darbo diena, fiksuotasis dienos darbo užmokesčio įkainis sudarys $1448 / 21 = 68,95$ Eur. Jei darbuotojas įgyvendindamas projektą dirbo 10 dienų, tinkamos finansuoti mėnesio darbo užmokesčio išlaidos, apmokamos taikant fiksuotąjį įkainį, sudarys $10 * 68,95 = 689,50$ Eur.

174. Darbo užmokesčio išlaidos, apmokamos taikant fiksuotuosius įkainius, yra tinkamos finansuoti už ne didesnę, negu projekto sutartyje nustatytą, šios pareigybės darbuotojo (-ų) darbo laiko kiekybinio rezultato vienetų skaičių ir ne ilgesnę, negu darbuotojo darbo sutartyje ir (arba) institucijos

vadovo įsakyme nustatytą, darbuotojo darbo įgyvendinant projektą trukmę. Planuojant darbuotojų darbo įgyvendinant projektą trukmę, būtina įskaičiuoti kasmetinių atostogų laiką. Kompensacija už nepanaudotas kasmetines atostogas (jeigu išmokama darbuotojui) nėra laikoma tinkamomis finansuoti išlaidomis pagal fiksuotąjį įkainį ir turi būti apmokama iš projekto vykdytojo ar partnerio lėšų.

Pavyzdžiui, fiksuotasis darbo užmokesčio įkainis konkrečios pareigybės darbuotojui yra 8,69 Eur / val. Darbuotojo darbo sutartyje nustatyta 8 valandų darbo dienos ir 40 valandų darbo savaitės trukmė. Projekto sutartyje ir darbuotojo darbo sutartyje nustatyta darbuotojo darbo įgyvendinant projektą trukmė yra 6 mėnesiai (iš viso 1200 darbo valandų). Pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus darbuotojui kiekvieną mėnesį priklauso 2,33 kasmetinių atostogų dienos (t. y. 13,98 dienos, arba 111,84 valandos, per visą darbo įgyvendinant projektą laikotarpį).

1 variantas. Darbuotojas per 6 darbo įgyvendinant projektą mėnesius atostogavo 13 dienų (104 val.) (t. y. nepanaudotojo 0,98 kasmetinių atostogų dienos), visas kitas darbo dienas dirbo (1096 val.). Tinkamomis finansuoti darbo užmokesčio išlaidomis pripažįstama $1200 * 8,69 = 10428$ Eur suma.

2 variantas. Darbuotojas per 6 darbo įgyvendinant projektą mėnesius nebuvo išėjęs kasmetinių atostogų (t. y. nepanaudojo 13,98 kasmetinių atostogų dienos), dirbo visas darbo dienas (1200 val.). Tinkamomis finansuoti darbo užmokesčio išlaidomis pripažįstama $1200 * 8,69 = 10428$ Eur suma.

175. Pažymėtina, kad fiksuotieji įkainiai taikomi atsiskaitant su projekto vykdytoju. Fiksuotųjų įkainių taikymas neatleidžia projektų vykdytojų nuo atsakomybės vadovautis teisės aktais sudarant darbo sutartis ir apskaičiuojant bei išmokant darbo užmokestį.

11.7. KELIONĖS IR KOMANDIRUOTĖS

176. Tinkamomis finansuoti išlaidomis, jei tenkinami visi kiti finansavimo reikalavimai, laikomos šios projektą vykdančių ir (ar) projekto veiklose dalyvaujančių asmenų komandiruočių išlaidos:

176.1. dienpinigiai;

176.2. gyvenamojo ploto nuomos išlaidos;

176.3. kelionių (transporto) išlaidos, susijusios su komandiruočių tikslais (įskaitant sunaudotų degalų įsigijimo išlaidas);

176.4. ryšių (pašto ir telekomunikacijų) išlaidos;

176.5. vykstant į konferenciją, simpoziumą, parodą ar kitą renginį – registravimosi renginyje mokesčio ar bilietų į renginį pirkimo išlaidos.

177. Vykstant į komandiruotes užsienyje, tinkamomis finansuoti taip pat laikomos šios išlaidos:

177.1. dokumentų, susijusių su išvykimu, tvarkymo išlaidos (įskaitant vykstančiųjų į užsienį kelionių draudimą, kurį gali sudaryti sveikatos draudimas, draudimas nuo nelaimingų atsitikimų, kelionės bagažo draudimas, civilinės atsakomybės draudimas);

177.2. mokėjimo už kelius, taip pat transporto priemonės draudimo ir transporto priemonės savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės draudimo išlaidos;

177.3. automobilių saugojimo aikštelėse išlaidos;

177.4. kitos su komandiruoje susijusios būtinos išlaidos (miesto (ekologinis) mokestis, registruoto bagažo mokestis, bagažo saugojimo, būtinų skiepijimų ir vaistų nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos);

177.5. kitos pagal nacionalinius teisės aktus tinkamos finansuoti išlaidos.

178. Jeigu projektą vykdančias arba projekto veiklose dalyvaujantis asmuo nėra siunčiamas į komandiruočią, jam pagal faktines išlaidas (pateikus išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentus) ar taikant supaprastintus išlaidų apmokėjimo būdus gali būti apmokamos (kompensuojamos) kelionių, gyvenamojo ploto nuomos, vykstančiųjų į užsienį draudimo, dalyvavimo renginiuose ir pan. išlaidos.

179. Projekto biudžeto išlaidų pagrindimo stulpelyje turėtų būti nurodomas preliminarus planuojamų komandiruočių skaičius, vieta (jeigu įmanoma), trukmė ir paskirtis bei pagrįstas komandiruočių poreikis. Jeigu prašoma finansuoti dalyvavimo renginiuose išlaidas, turėtų būti nurodomas konkretus renginys, kuriame planuojama dalyvauti (jeigu įmanoma).

Dienpinigiai

180. Dienpinigiai, gyvenamojo ploto nuomos ir kitos komandiruočių išlaidos apskaičiuojami vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais. Dienpinigių ir gyvenamojo ploto nuomos normos vykstantiems į užsienio komandiruotes asmenims visais atvejais (nepriklausomai nuo to, ar projekto vykdytojas ar partneris yra biudžetinė ar nebiudžetinė įstaiga, įmonė ar organizacija, ar ūkinę komercinę veiklą vykdančias fizinis asmuo) negali viršyti apskaičiuotų vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 1996 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. 116 „Dėl dienpinigių ir gyvenamojo ploto nuomos normų vykstantiems į užsienio komandiruotes“.

181. Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos dienpinigiams, neviršijančios 100 proc. pagal Rekomendacijų 180 punkto nuostatas apskaičiuotos dienpinigių normos. Grįžtant iš komandiruotės užsienio valstybėje, už dieną, kurią pravažiuojama Lietuvos Respublikos valstybės siena, tinkamomis finansuoti išlaidomis laikoma 50 proc. pagal Rekomendacijų 180 punkto nuostatas apskaičiuotos dienpinigių normos.

182. Jeigu projektą vykdančias asmenims, vykstantiems į komandiruotes, dienpinigiai nemokami, šių asmenų maitinimo renginių metu išlaidos (jei tokios išlaidos numatytos ir kitiems renginio dalyviams) gali būti laikomos tinkamomis finansuoti.

183. Kai biudžetinės įstaigos darbuotojas (projektą vykdančias asmuo), vykstantis į tarnybines komandiruotes į užsienio valstybę, užsienio valstybėje yra maitinamas, tačiau maitinimo išlaidas faktiškai apmoka komandiruojančioji institucija (biudžetinė įstaiga), apmokėdama registravimo (dalyvavimo renginiuose) mokestį, įvertinus renginio sąlygas ir aplinkybes, tinkamomis finansuoti išlaidomis gali būti pripažinta darbuotojui išmokėta dienpinigių suma, neviršijanti 100 procentų Lietuvos Respublikos finansų

ministro patvirtintos dienpinigių užsienio valstybėje normos, tačiau, nustatydamas darbuotojui išmokamų dienpinigių dydį, biudžetinės įstaigos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi įvertinti visas renginio sąlygas (įskaitant maitinimo sąlygas) ir siekti optimalaus rezultato mažiausiomis sąnaudomis.

184. Tuo atveju, kai apskaitos dokumente į apgyvendinimo (gyvenamojo ploto nuomos) paslaugų išlaidas yra įtrauktos maitinimo (pavyzdžiui, pusryčių) išlaidos, tačiau maitinimo išlaidų suma nėra išskirta, tinkamomis finansuoti išlaidomis gali būti pripažinta visa darbuotojui išmokėta dienpinigių suma, neviršijanti 100 procentų Lietuvos Respublikos finansų ministro patvirtintos dienpinigių normos.

Degalai

185. Jeigu į komandiruotę (kelionę) vykstama automobiliu, degalų įsigijimo data turi būti ne vėlesnė nei grįžimo iš komandiruotės data.

Pavyzdžiui, jeigu projektą vykdančias asmuo siunčiamas į 5 dienų komandiruotę 2014 m. vasario 17–21 d. į kitą Lietuvos miestą ir į šį miestą važiuoja ir grįžta atgal kiekvieną dieną, degalų įsigijimo data turi būti ne vėlesnė negu paskutinė komandiruotės diena, t. y. 2014 m. vasario 21 d.

186. Degalų sunaudojimo normos turi būti nustatomos atsižvelgiant į Automobilių kuro normų nustatymo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos 1995 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 405, ir apskaičiuojamos vadovaujantis įmonėje (įstaigoje, organizacijoje) ar ūkinę komercinę veiklą vykdančio fizinio asmens nustatyta tvarka¹⁴.

187. Už komandiruočių (kelionių) metu sunaudotus degalus atsiskaitoma pagal degalų įsipylimo dieną konkrečioje degalinėje galiojusią degalų kainą.

Atvykstančiųjų asmenų kelionių išlaidos

188. Iš užsienio atvykstančiųjų asmenų (veiklos vykdytojų, projekto veiklose dalyvaujančių asmenų, lektorių ir pan.), kurie nėra projekto vykdytojo ar partnerio darbuotojai, kelionių, apgyvendinimo ir maitinimo renginių metu (pavyzdžiui, kai lektorius maitinasi kartu su projekto veiklose dalyvaujančiais asmenimis) išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti, jeigu tenkinami kiti finansavimo reikalavimai.

189. Jeigu asmuo atvyksta į projekto veiklos vykdymo vietą ne iš paraiškoje (projekto biudžeto išlaidų pagrindimo stulpelyje) nurodytos šalies arba miesto arba išvyksta į kitą šalį arba miestą (t. y. tarpinio sustojimo šalyje praleidžia daugiau laiko negu persėdimui reikalingas laikas), tinkamomis finansuoti laikomos asmens kelionės iš tarpinio sustojimo šalies (miesto) į veiklos vykdymo vietą arba iš veiklos vykdymo vietos į tarpinio sustojimo šalį (miestą) išlaidos.

190. Kelionės išlaidos gali būti pripažįstamos tinkamomis finansuoti ir tuo atveju, kai kelionės pradžios arba pabaigos data nesutampa su komandiruotės datomis arba projekto veiklos pradžios arba pabaigos datomis (t. y. kai svečias ar veiklos vykdytojas atvyksta kelios dienos iki veiklos pradžios arba išvyksta po kelių dienų jai pasibaigus). Šiuo atveju būtina pagrįsti, kad dėl ilgesnės trukmės kelionė nėra

---

¹⁴ *Siekiant administravimo paprastumo, rekomenduojama projektų finansavimo sąlygų aprašuose nustatyti ir taikyti kuro ir viešojo transporto išlaidų fiksuotąjį įkainį, kurio dydis ir taikymo sąlygos nustatytos Finansų ministerijos 2015 m. balandžio 24 d. parengtame dokumente „Kuro ir viešojo transporto išlaidų fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimo ataskaita“.*

brangesnė, t. y. nėra pažeidžiamas kelionės išlaidų ekonomiško principas. Pragyvenimo (dienpinigių ir apgyvendinimo) išlaidos už papildomas (ne komandiruotės) dienas laikomos netinkamomis finansuoti, išskyrus tuos atvejus, kai papildomos dienos šalyje praleidžiamos dėl nepatogaus skrydžių ar kelionės kitomis transporto priemonėmis grafiko.

11.8. NUSIDĖVĖJIMAS (AMORTIZACIJA)

191. Įgyvendinant projektą naudojamo ir projekto vykdytojui ar partneriui priklausančio ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos atitinka finansavimo reikalavimus šiais atvejais:

191.1. Šiam turtui įsigyti nebuvo naudojamos viešosios (įskaitant ir kitas šalis) lėšos, dėl kurių šio turto įsigijimo išlaidoms apmokėti skyrus ES struktūrinių fondų lėšų šios išlaidos būtų apmokėtos daugiau nei vieną kartą;

191.2. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos apskaičiuotos pagal projekto vykdytojo ar partnerio patvirtintus nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus, parengtus vadovaujantis projekto vykdytojo ar partnerio veiklai taikomais teisės aktais;

191.3. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos patirtos projektų išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpiu.

192. Tinkamomis finansuoti laikomos tiek materialiojo (pavyzdžiui, baldų, įrangos, įrenginių, tikslinių transporto priemonių, infrastruktūros, nekilnojamojo turto ir pan.), tiek nematerialiojo (pavyzdžiui, patentų, patentinių teisių, licencijų, prekių ženklų, programinės įrangos ir pan.) ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos.

193. Tinkamomis finansuoti laikomos ir projekto vykdytojui ar partneriui priklausančio turto, kurį projekto vykdytojas gavo neatlygintinai (dovanų, perdavimo, mainų būdu ar pan.) ar pasigamino, nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos.

194. Valstybės ar savivaldybių biudžetinių įstaigų patirtos nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos gali būti laikomos tinkamomis finansuoti tik kaip projekto vykdytojo ar partnerio nuosavas įnašas.

195. Jeigu pareiškėjas ar partneris visoms arba daliai projekto veiklų įgyvendinti numato samdyti paslaugų teikėją (-us), projekto biudžeto išlaidų pagrindimo stulpelyje turėtų būti aiškiai nurodyta, ar šioms veikloms vykdyti bus naudojamas pareiškėjo ar partnerio ilgalaikis turtas, kurio nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas prašoma kompensuoti. Jeigu taip, į perkamų paslaugų kainą negali būti įskaičiuojamos tokioms veikloms įgyvendinti reikalingo turto nuomos išlaidos.

196. Negali būti finansuojamos to paties turto įsigijimo, nuomos ar finansinės nuomos (lizingo) išlaidos ir nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos.

11.9. IŠMOKOS PROJEKTO VEIKLOSE DALYVAUJANTIEMS ASMENIMS

197. Tinkamomis finansuoti gali būti pripažįstamos projekto veiklose dalyvaujantiems asmenims projekto vykdytojo ar partnerių išmokamos įvairaus pobūdžio išmokos, pavyzdžiui, mokymo ar stažuoučių stipendijų išmokos, projekto dalyvių vaikų ar kitų globojamų asmenų priežiūros išlaidų išmokos, sveikatos patikrinimo išmokos, darbo vietų steigimo subsidijavimo išmokos, išmokos profesinei reabilitacijai ir pan.

198. Įgyvendinant iš ESF lėšų bendrai finansuojamą projektą išmokos projekto veiklose dalyvaujantiems asmenims yra tinkamos finansuoti ir tuomet, kai jas išmoka trečiosios šalys (t. y. jų darbdaviai, mokymo, mokslo ir studijų institucijos ir kt.).

199. Išmokų išlaidos (išlaidų poreikis, išmokas gaunančių asmenų skaičius, išmokų dydžiai ir pan.) turi būti pagrįstos paraiškos „Projekto biudžeto“ išlaidų pagrindimo stulpelyje.

200. Rekomenduojama, kad išmokų išlaidoms būtų nustatomi ir taikomi supaprastinti išlaidų apmokėjimo būdai.

11.10. TARPTAUTINIŲ PARTNERIŲ PAIEŠKOS IŠLAIDOS

201. Šios nuostatos taikomos tik tarptautiniams projektams. Vadovaujantis Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių V skyriaus 29 skirsniu, po pirmo tarptautinių projektų konkurso etapo atrinktų tarptautinių projektų pareiškėjų tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos tarptautinių partnerių paieškos išlaidos. Tokioms išlaidoms gali būti priskiriamos pareiškėjo darbuotojų komandiruočių į tarptautinius partnerių paieškos forumus išlaidos (įskaitant dalyvio mokesčio išlaidas). Komandiruočių išlaidoms taikomi šių Rekomendacijų 11.7 skyriuje nustatyti reikalavimai.

12. PROJEKTO TINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ PATVIRTINIMO DOKUMENTAI

202. Projekto išlaidų tinkamumui finansuoti pagrįsti projekto vykdytojas teikia išlaidų patvirtinimo dokumentus – projekto tinkamų finansuoti išlaidų pagrindimo ir jų apmokėjimo įrodymo ar lygiaverčius įrodomuosius dokumentus. Taikant fiksuotuosius įkainius, teikiami dokumentai, kuriais įrodomas projekto kiekybinio rezultato pasiekimas, o taikant fiksuotąsias sumas – dokumentai, kuriais įrodomas projekto veiklos įgyvendinimas.

203. Siekiant sumažinti administracinę naštą projektų vykdytojams, rekomenduojama, kur įmanoma, naudoti įgyvendinančiųjų institucijų parengtas suvestinių pažymų formas – tokiu atveju, įgyvendinančiajai institucijai pritarus, nebūtina teikti visų pirminių išlaidų pagrindimo ir jų apmokėjimo įrodymo dokumentų.

204. Nepriklausomai nuo išlaidų tipo, reikalingi pateikti projekto išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentai yra šie: mokėjimo nurodymai, sąskaitų išrašai, kasos išlaidų orderiai, kvitai (čekiai), valstybės išdo mokėjimo pavedimo turinys, nustatytos formos pažymos ar kiti lygiaverčiai dokumentai.

205. Atsižvelgiant į projekto išlaidų tipą (-us), rekomenduojama teikti 3 lentelėje išvardytus galimus išlaidų pagrindimo dokumentus. Konkrečius teiktinus dokumentus nustato įgyvendinančioji

institucija, atsižvelgdama į reikalavimus projekto vykdytojui (pavyzdžiui, ar nustatytas reikalavimas apdrausti įsigytą turtą), projekto išlaidų pobūdį ir vengdama teikiamų dokumentų dubliavimosi (pavyzdžiui, jeigu teikiama darbo užmokesčio suvestinė pažyma, kurioje nurodomas asmenų įgyvendinant projektą dirbtas laikas, neturėtų būti prašoma teikti pirminių darbo laiko apskaitos dokumentų):

3 lentelė. Rekomenduojami projekto išlaidų pagrindimo dokumentai (nebaigtinis sąrašas)

Išlaidų tipas	Rekomenduojami išlaidų pagrindimo dokumentai
Žemė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ žemės rinkos vertės nustatymo ataskaita (perkamos žemės); ➤ turto rinkos vertės nustatymo ataskaita (perkant žemę su nugriauti skirtais statiniais); ➤ pirkimo ir pirkimo procedūrų dokumentai; ➤ žemės pirkimo–pardavimo sutartis arba žemės nuomos ar finansinės nuomos (lizingo) sutartis; ➤ žemės sklypo teisinės registracijos pažyma; ➤ sąskaitos faktūros ar lygiaverčiai įrodomieji dokumentai.
Nekilnojamas turtas	<ul style="list-style-type: none"> ➤ turto rinkos vertės nustatymo ataskaita; ➤ pirkimo ir pirkimo procedūrų dokumentai; ➤ nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartis arba nekilnojamojo turto nuomos ar finansinės nuomos (lizingo) sutartis; ➤ nekilnojamojo turto teisinės registracijos pažyma; ➤ turto atidavimo eksploatuoti aktas; ➤ nekilnojamojo turto draudimo dokumentai; ➤ sąskaitos faktūros ar lygiaverčiai įrodomieji dokumentai.
Darbai	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pirkimo ir pirkimo procedūrų dokumentai; ➤ sutartys su rangovais; ➤ rangos darbų ir prekių perdavimo–priėmimo aktai; ➤ techninės priežiūros ataskaitos; ➤ statybos užbaigimo komisijos statybos užbaigimo aktas (jeigu reikalaujama Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka) ar deklaracija apie statybos užbaigimą; ➤ pastato (kito statinio) teisinės registracijos pažyma; ➤ sukurto turto draudimo dokumentai; ➤ sąskaitos faktūros ar lygiaverčiai įrodomieji dokumentai.
Prekės	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pirkimo ir pirkimo procedūrų dokumentai; ➤ sutartys su tiekėjais; ➤ nuomos ar finansinės nuomos (lizingo) sutartys; ➤ prekių perdavimo–priėmimo aktai; ➤ patentai, licencijos, sertifikatai, nuosavybės teisės įrodymo

	<p>dokumentai;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ įsigyto turto draudimo nuo visų rizikų dokumentai; ➤ nurašymo aktai (nurašant trumpalaikį turtą); ➤ sąskaitos faktūros ar lygiaverčiai įrodomieji dokumentai.
Paslaugos	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pirkimo ir pirkimo procedūrų dokumentai; ➤ sutartys su paslaugų teikėjais (įskaitant autorines sutartis, paslaugų (civilines) sutartis su mažųjų bendrijų vadovais); ➤ paslaugų ar autorinių kūrinių perdavimo–priėmimo aktai ar kiti dokumentai, jei sutartyje nurodyta kita perdavimo–priėmimo forma; ➤ sąskaitos faktūros ar lygiaverčiai įrodomieji dokumentai; ➤ draudimo įmonių suteiktų garantijų, laidavimo raštų arba laidavimo draudimo paslaugų, kurios numatytos pagal sutarčių su paslaugų teikėjais sąlygas, išlaidoms pagrįsti: finansų įstaigų ar draudimo įmonių išduodami garantijų raštai, laidavimo raštai ar draudimo polisai (turi būti teikiami ir faktinio apmokėjimo patvirtinimo dokumentai). ➤ tarpiniai (pavyzdžiui, įvadinė ir tarpinės ataskaitos, jei jų apmokėjimas numatytas sutartyje su paslaugų teikėju) ir galutiniai produktai, jų elektroninės versijos, jeigu jų paprašo įgyvendinančioji institucija; ➤ produkto kokybės patvirtinimo dokumentai; ➤ kiti projekto veiklų įvykdymo pagrindimo dokumentai, jeigu taikoma (pavyzdžiui, mokymų (renginių) išlaidoms pagrįsti: mokymų grafikas, mokymų (renginio) dalyvių sąrašas su parašais kiekvieną renginio dieną, dalyvių mokymų lankomumo suvestinė, pažymėjimų suvestinė, baigimo pažymėjimo pavyzdys, mokymų dalijamoji medžiaga, mokymų darbotvarkė, nedalyvavimo mokymuose pateisinimo dokumentai, projekto vykdymo pažyma, kurioje detalizuojamos renginių organizavimo išlaidos).
Darbo užmokestis	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dokumentai, kuriuose nustatomos asmenų darbo funkcijos ir darbo užmokestis, pavyzdžiui, darbo sutartys arba jų išrašai, projekto vykdytojo ar partnerio vadovo įsakymas ar potvarkis dėl darbuotojų paskyrimo dirbti įgyvendinant projektą (jei taikoma organizacijoje, kuriame turėtų būti nurodytos darbuotojo pareigos įgyvendinant projektą, projekto numeris ir (arba) pavadinimas, darbo įgyvendinant projektą laikas ir trukmė, darbo užmokestis arba jo apskaičiavimo tvarka, įsakymai dėl priedų ar priemonių skyrimo); ➤ dėl individualių įmonių savininkų, mažųjų bendrijų narių ir ūkinių bendrijų tikrųjų narių: dokumentai, kuriais įrodoma, kad asmuo yra individualios įmonės savininkas, mažosios bendrijos narys ar ūkinės bendrijos tikrasis narys, sutartys arba jų išrašai ir įrodymo dokumentai apie Valstybinei mokesčių inspekcijai deklaruotas ir faktiškai paimtas lėšas, kurios laikomos su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusiomis pajamomis, paslaugų (civilinės) sutartys su mažųjų bendrijų vadovais ir kiti šių paslaugų

	<p>išlaidų pagrindimo dokumentai (tuo atveju, kai vadovaujantis Rekomendacijų 142 punkto nuostatomis išlaidos pagal paslaugų (civilines) sutartį su projektą vykdančių mažųjų bendrijų vadovais pareiškėjo nuožiūra priskiriamos darbo užmokesčio išlaidoms);</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ dokumentiniai įrodymai apie asmenų įgyvendinant projektą išdirbtą darbo laiką (pavyzdžiui, darbo laiko apskaitos žiniaraščiai ar laikaraščiai); ➤ suvestinė pažyma dėl darbo užmokesčio apskaičiavimo ir išmokėjimo; ➤ dokumentai, kuriais pagrindžiamas darbuotojo darbo funkcijų atlikimas: pareigybių aprašymai, kuriuose nurodytas darbas įgyvendinant projektą (kai pirmą kartą deklaruojamas asmens darbo užmokestis), arba projektą vykdančių asmenų pažymos dėl atliktų darbų pagal darbo sutartį; ➤ kai deklaruojamos darbo užmokesčio išlaidos, skirtos sumokėti už galutinių produktų sukūrimą, – galutiniai produktai, jų elektroninės versijos, gali būti prašomi kokybės patvirtinimo dokumentai (pagal nustatytą organizacijos vidaus tvarką parengti arba išorinių institucijų (ekspertų) pateikti dokumentai).
<p>Kelionės ir komandiruotės</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ projekto vykdytojo ar partnerio vadovo įsakymas ar potvarkis dėl darbuotojų komandiruočių, kuriame turėtų būti nurodytas komandiruojamas asmuo, komandiruotės tikslas, trukmė, vieta, numatomos apmokėti išlaidos; ➤ komandiruočių išlaidų suvestinė pažyma; ➤ komandiruočių į užsienį: kelionės rezultato pagrindimo dokumentas – kelionės ataskaita (asmeninė arba bendra visai grupei), seminaro išklauso pažymėjimas (pažymėjimo pavyzdys) ir (arba) pažymėjimų suvestinė, seminaro (renginio) programa, dalyvio pažymėjimas ar kt., priklausomai nuo kelionės tikslo; ➤ pirkimo ir pirkimo procedūrų dokumentai; ➤ vykstančiųjų į užsienį kelionės draudimo dokumentai, vizos; ➤ avanso apskaitos arba lygiaverčiai įrodomieji dokumentai; ➤ sąskaitos faktūros ar lygiaverčiai įrodomieji dokumentai; <p>bei papildomai:</p> <p><u>keliaujant viešuoju transportu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kelionės bilietai (elektroniniai kelionės bilietai). <p><u>keliaujant automobiliu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ automobilio nuomos (panaudos) sutartis; ➤ projekto vykdytojo ar partnerio vadovo įsakymas ar potvarkis dėl degalų sunaudojimo normų patvirtinimo; ➤ automobilio kelionės lapai arba kiti lygiaverčiai įrodomieji dokumentai.
<p>Nusidėvėjimas (amortizacija)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pažyma dėl įgyvendinant projektą naudojamo ilgalaikio turto

	<p>nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų apskaičiavimo;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ pirmą kartą prašant pripažinti išlaidas tinkamomis finansuoti: <ul style="list-style-type: none"> ○ projekto vykdytojo ar partnerio pažyma, kurioje nurodoma, iš kokių lėšų buvo įsigytas nusėdėvimas turtas, ir įsigijimo (pasigaminimo) savikaina, kuria turtas buvo užregistruotas projekto vykdytojo ar partnerio apskaitoje (arba turto įsigijimo dokumentai); ○ turto atidavimo eksploatuoti aktas; ○ projekto vykdytojo ar partnerio vadovo įsakymas dėl ilgalaikio turto priskyrimo projektui; ➤ projekto vykdytojo ar partnerio vadovo įsakymas dėl ilgalaikio turto nusidėvėjimo skaičiavimo metodikos, turto priskyrimo ilgalaikiam turtui.
Išmokos projekto veiklose dalyvaujantiems asmenis	<ul style="list-style-type: none"> ➤ suvestinės pažymos ir (ar) kiti įgyvendinančiosios institucijos reikalaujami dokumentai, atsižvelgiant į išmokos pobūdį.

206. Projektų išlaidas apmokant supaprastintai, teiktini išlaidų pagrindimo dokumentai nurodomi tyrimo (metodikos) ataskaitoje, kurioje nustatomi fiksuotieji įkainiai ir jų dydžiai, ir (arba) projektų finansavimo sąlygų apraše, taip pat projekto sutartyje.

207. Jeigu įgyvendinančioji institucija vykdo atrankinę mokėjimo prašymo dokumentų patikrą, ji informuoja projekto vykdytoją apie reikalingus pateikti tinkamų finansuoti išlaidų patvirtinimo dokumentus.

13. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

208. Atsakingos institucijos gali nustatyti kitus savo įgyvendinamoms priemonėms taikomus išlaidų finansavimo reikalavimus, kiek tai neprieštarauja šių Rekomendacijų įvade išvardytiems teisės aktams, kitiems ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktams ir šioms Rekomendacijoms.

DAŽNIAUSIAI UŽDUODAMI KLAUSIMAI (NUOLAT PILDOMA)

1. Ar galima projekto priežiūros komiteto posėdžio ir projekto partnerių pasitarimų metu patirtas išlaidas laikyti projekto vykdymo išlaidomis?

Ne. Tokios išlaidos laikomos projekto netiesioginėmis (administracinio pobūdžio ir susijusiomis) išlaidomis ir priskiriamos 7 biudžeto išlaidų kategorijai.

2. Ar vykstant į komandiruotes nuosavu transportu galima numatyti, kad už visų per mėnesį įvykusių komandiruočių metu sunaudotus degalus būtų atsiskaitoma pagal paskutinę mėnesio dieną galiojančią degalų kainą (pateikus paskutinės mėnesio dienos degalų įsigijimo kvitą, kuriame nurodyta degalų kaina)?

Vykimo į komandiruotes nuosavu transportu tvarką nustato įmonės (įstaigos, organizacijos) vadovas arba pats ūkinę komercinę veiklą vykdančias fizinis asmuo. Pagal Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymą ūkinė operacija registruojama apskaitoje pagal apskaitos dokumentus ir jų pagrindimo dokumentus, o sąnaudas apskaičiuojant tik pagal paskutinės mėnesio dienos degalų kainą kiekvienos ūkinės operacijos pagrindimo dokumento nebus. Taip pat galimos didelės paklaidos, o kartu prarandama legalaus degalų įsigijimo kontrolė. Todėl už komandiruočių metu sunaudotus degalus reikėtų atsiskaityti pagal realią degalų įsipylimo dieną konkrečioje degalinėje galiojusią degalų kainą, registruojant konkrečios ūkinės operacijos pagrindimo dokumentą (-us).

3. Ar projekto administravimo išlaidos yra tinkamos finansuoti po projekto veiklų pabaigos, jeigu projekto veiklos baigiamos įgyvendinti anksčiau, negu numatyta projekte sutartyje (pavyzdžiui, gautas paskutinis darbų priėmimo–perdavimo aktas)?

Projekto administravimo išlaidos (taip pat kitos netiesioginės išlaidos) gali būti tinkamos finansuoti ir po faktinės veiklų pabaigos, jeigu jos būtinos projektui įgyvendinti (pavyzdžiui, jeigu pasibaigus projekto veikloms yra rengiamas galutinis mokėjimo prašymas ar vykdomos kitos administravimo veiklos), tačiau ne ilgiau nei iki projekto išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpio pabaigos.

PAGRINDINIŲ TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas;

Lietuvos Respublikos darbo kodeksas;

Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas;

Lietuvos Respublikos audito įstatymas;

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas;

Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas;

Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas;

Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas;

Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas;

Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas;

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas;

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas;

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas;

Lietuvos Respublikos statybos įstatymas;

Lietuvos Respublikos statybos reglamentai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymais;

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas;

Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas;

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas;

Lietuvos Respublikos vyrų ir moterų lygių galimybių įstatymas;

Lietuvos Respublikos žemės įstatymas;

Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą“;

Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 1K-316 „Dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“;

2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 1090 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“;

Nekilnojamojo turto vertinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 1049 „Dėl Nekilnojamojo turto vertinimo taisyklių patvirtinimo“;

Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 650 „Dėl Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų, darbo užmokesčio fondo apskaičiavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 280 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų, darbo užmokesčio fondo apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimas Nr. 511 „Dėl Biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“;

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 2 d. nutarimas Nr. 1515 „Dėl neapmokestinamųjų piniginių kompensacijų dydžių nustatymo“;

Tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 526 „Dėl Tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklių patvirtinimo“;

Dienpinigių ir gyvenamojo ploto nuomos normos vykstantiems į užsienio komandiruotes, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 1996 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. 116 „Dėl dienpinigių ir gyvenamojo ploto nuomos normų vykstantiems į užsienio komandiruotes“;

Turto ir verslo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1K-159 „Dėl Turto ir verslo vertinimo metodikos patvirtinimo“;

Dokumentų rengimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 4 d. įsakymu „Dėl Dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“;

Socialinių stipendijų aukštųjų mokyklų studentams skyrimo ir administravimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1801 „Dėl Socialinių stipendijų aukštųjų mokyklų studentams skyrimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

Valstybės paramos doktorantams ir meno aspirantams tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1431 „Dėl Valstybės paramos doktorantams ir meno aspirantams tvarkos patvirtinimo“;

Valstybės paramos rezidentams tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 231 „Dėl Valstybės paramos rezidentams tvarkos patvirtinimo“.

PRIEDAI

1. PVM finansavimo iš ES fondų lėšų gairės, 2015 m. lapkričio 10 d. redakcija
2. „Nedidelės apimties investicijų“ (*angl. „small scale infrastructure“*) samprata